JAUNIMO DRAUGAS

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

Alk., Taut. ir kitiems. Straipsnių į šį numerį negalėjome įdėti dėl vietos stokos.

Vincui Kuolaičiui. Prie geriausių norų visų Draugo eilėraščių įdėti negalime, nes kai kuriuose yra ir trūkumų, todėl prašom be reikalo nepykti.

J. Kaziukui. Neįdėsime. Pasenusios žinios. Kazimieriečių skyriaus veikimo aprašymą atidavėm Centro Valdybai.

Vaivorykštei. Neįdėsime, nes tos pačios žinios jau buvo kituose laikraščiuose.

St. Labai malonu, kad Draugui patinka mūsų laikraštis. Kviečiame ir toliau būti jo platintoju—lietuviškos šviesos skleidėju.

P—rui. Dėkui, bet negalėsime sunaudoti. Prašome mums parašyti iš jaunimo gyvenimo.

Tranui. Tuo reikalu pasitarkite su vietos skaityklos vedėju.

J. Rimšeliui. Eilutes perdavėme „Aušrelei".

J. Paluševičiui, P. Sudnickui, J. J-ui ir „Senberniui". Gavome per vėlai. Kas tiks, sunaudosime.

ATSIŲSTA PAMINĖTI.

D-RAS D. ALSEIKA.

DŽIOVA. Kaip jos išsiaugoti ir su ja kovoti 1936 m. pusl. 23.

D-RAS M. ZACHERT'AS.

TRACHOMA. Pamokymas apie tos akių ligos priežastis, pasėkas ir pasisaugojimą, kad ja nesusirgtum. Iš lenkų kalbos vertė akių gydytoja d-rė M. Karužaitė-Horodničienė. Pusl. 14.

Abi šias knygutes išleido Lietuvių Sanitarinės Pagalbos Draugija.

Kaip rinkti tautosaką

patarimus duoda:

Kazys Maldžiūnas, Krikiankoj Mielagėnų par.

Kazys Trapikas, Rizgūnuose Paringio par.

Jonas Žydelis, Šlaite Valkinyko par.

1936 m. Vasario mėn. XI metai

Jaunimo Draugas Nr. 2 (122)

Vilniaus jaunuomenės mėnesinis laikraštis

Kas laisvės netrokšta, tas nevertas jos

Žmogus pajunta tikrąją laimę, kai įsikūnija jo sielos didieji troškimai. Tų troškimų kartais daug žmogaus sieloje glūdi. Bet nevisi jie būna lygiai stiprūs ir ne kiekvieno jų įvykdymas suteikia vienodą džiaugsmą.

Laisvos sielos didžiausias troškimas—tai laisvės troškimas. Jis tampa ypač galingas, kai laisvė būna fizinės prievartos suvaržyta. Tada laisvoje sieloje gimsta jėgos, kurios nugali visas kliūtis, atsiradusias laisvės žygio kelyje. O kai po sunkaus žygio įvykdomas didžiausias troškimas—pasiekiama tikroji laisvė, tai ir pajuntama didžiausia laimė.

Prieš aštuonioliką metų įsikūnijo ir lietuvio ilgaamžis troškimas—atsikėlė laisva ir nepriklausoma Lietuva. Nors daug ligtol tautos vaikų ašarų ir kraujo tėvynės upeliais nuplaukė, bet kova buvo laimėta ir Lietuva grįžo nepriklausomų valstybių šeimon, atgaudama prarastą senovės garbę. Lietuva, paskutiniais amžiais pasaulio beveik užmiršta, vėl tapo visiems žinoma, kaipo laisvųjų žmonių ir kilniųjų karžygių šalis.

Bet netik garbės vainikas atgautas. Nepriklausomybė grąžino lietuviui šeimininko teises savam krašte. Jis dabar tvarkosi pas save taip, kaip jam naudinga ir patogu. Dabar visi jo darbo vaisiai palieka savosios tautos gerbuvio aruode, jais naudojasi tik jis pats, jų nieks neišplėš ir neišveš į svetimus kraštus, kaip būdavo nelaisvės metais.

Ir kaip dabar nesidžiaugs lietuvis,
kad, štai, ko taip troškom,
naktim ką sapnavom,
ką amžiai mums buvo išplėšę,
kovoj ką praradom, kovoj
ir atgavom —
nun laisvė tėvynėje vieši!

Lietuvio džiaugsmas būna dar didesnis, kai jis prisimena, kad jo tauta buvo visai parblokšta, nukankinta ir karstan paguldyta. O vis dėlto atsikėlė...

Ji pajėgė atsikelti ir išsivaduoti, nes niekad nebuvo dvasiniai pavergta. Nors lietuvio rankos ir buvo surakintos, bet jis niekad nebuvo vergu, jis laisvės troškimo ir priespaudos metu neišsižadėjo. Lietuvės motutės perduodavo savo vaikams garbingų protėvių žygių atminimą, jų gražią kalbą ir dainas, jų didžiosios tėvynės meilės ir pasiaukojimo pavyzdžius.

Lietuviai visuomet buvo laisvės sūnūs. O laisvos dvasios vyrą galima tik fiziniai nugalėti ir parblokšti, bet nieks nepajėgia jo paversti vergu, jis pirma proga pasinaudoja ir vėl laisvę atgauna.

Pasaulyje daug visokių gėrybių, o žmogaus sieloje daug įvairių troškimų. Tačiau didžiausia gėrybė — tai laisvė, o stipriausias troškimas — laisvės troškimas. Tik laisvėje galima naudotis visomis dvasinėmis ir medžiaginėmis gėrybėmis, o laisvės netekus, netenkama ir jų. Gal tik gyvybei ir sveikatai laisvė savo brangumu prilygtų, nes ji tik krauju ir mirtimi perkama.

Jau aštuonioliką metų džiaugiamės savo tautos laisve ir

tikim, išaušęs mums saulėtas rytas
nebegęs niekados mūs' padangėj —
spindės mūs darbais iškaišytas
ir apjuos visą Lietuvą brangią.

Miltauta.

JONAS ČEKAUSKAS

Tėvynei

(Švenčiant 18-tąsias Nepriklausomybės sukaktuves).

Juodojo skurdo prislėgta Tėvynė,
Retežiais apkalta kalėjo,
O kryžkelėj sūnūs suklupę
Girdėjo tik klykiantį vėją.

Raudojo mūs girios aplūžę
Ir kryžiai prie kelio liūdėjo.
Nerimo tik brolių bakužės,
Ilgėjosi laisvės kūrėjo.

Be knygos, be rašto klajojom,
Tarytum šešėliai, ne žmonės.
Ieškojome saulės, ilgėjomės ryto,
Aplink viešpatavo dejonės.

Ir metai vis bėgo, padangė nešvito,
Krūtinėn mums skausmas įaugo,
Džiaugėsi priešai: tauta užmigdyta,
Ją slibinas vargo teslaugo.

Bet trūko štai grandys plieninės,
Didvyriai mums pornešė rytą,
Ir saulė laukuose Tėvynės
Nušvito, vilčių nukaišyta...

Antanas Smetona, pirmas ir dabartinis Lietuvos Valstybės Prezidentas.

Lietuvos atsikėlimas*)

Praėjo aštuoniolika metų nuo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo. Trumpas laikotarpis, bet gausingas darbais ir jų vaisiais. Per aštuonioliką metų Lietuva sparčiai pažengė pirmyn—pakilo kultūriniu ir politiniu atžvilgiu.

Didelis skaičius liaudies mokyklų, nemažas aukštesniųjų (gimnazijos, mokytojų seminarijos ir kt.), keletas aukštųjų (universitetas, ūkio akademija, prekybos institutas ir kt.) per tą laiką sutvarkyta. Aukštesnės ir aukštosios mokyklos sugebėjo pasigaminti naujos šviesuomenės, kuri dirba įvairių kultūrinį ir valstybinį darbą. Trumpu nepriklausomo gyvenimo laikotarpiu sukurta nemaža dailiosios ir mokslinės literatūros veikalų.

Parodyta sumanumo ir politiniame gyvenime. Lietuvos vidaus santvarka neblogiau sudaryta už tų valstybių, kurios jau daug anksčiau turėjo didelį skaičių savo inteligentų, turėjo savo aukštąsias mokyklas. Sėkmingai pasidarbuota ir užsienio politikoje. Su kitom valstybėm Lietuva turi diplomatinių, ekonominių ir kultūrinių santykių.

Visa tai liudija apie mūsų tautos sugebėjimą, dvasinį pajėgumą ir kultūrinį subrendimą.

Per darbą tauta žengia pirmyn. Kas nedirba — žūsta. Bet sėkmingai veikti tauta

*) Paskaita, skaitytina jaunimo susirinkimuose.

gali tuomet, kai ji laisva, nepriklausoma. Laisvė yra pirmoji sąlyga nuveikti dideliems darbams. Todėl kiekviena tauta, norėdama savarankiškai dirbti, gyvuoti, stiprėti, stengiasi, būti nepriklausoma.

Minėdami Vasario 16 dieną, turime pažvelgti į netolimą praeitį ir gerai įsidėmėti, kaip lietuvių tauta kovojo už laisvę, kokiu būdu ją atgavo ir sukūrė nepriklausomą valstybę.

Jau XVIII amž. pabaigoje ir XIX pradžioje Vakarų Europoje pasklydo naujos mintys — laisvės ir lygybės idėjos. Kai kurie anų laikų rašytojai (ypatingai garsusis filosofas Kantas) pradėjo skelbti, kad visi žmonės turi lygias teises laisvai dalyvauti kultūriniame ir politiniame gyvenime ir siekti savo laimės[1]). Pagaliau buvo prieita išvados, kad ir tautoms, vistiek ar jos didelės ar mažos, turi būti duotos lygios teisės gyventi nepriklausomai. Pradėjo kilti ir augti pavergtųjų tautų susipratimas, plisti tautinė idėja. Europoje atsirado judėjimas. Pavergtos tautos ėmėsi darbo. Pradžioje jis buvo daugiausia kultūrinio pobūdžio, bet paskui virto politiniu. Rytų Europoje turkų pavergtos tautos—graikai, rumunai, serbai, bulgarai — pradėjo busti ir bruzdėti. Prieš turkus pirmiausia sukilo graikai ir atgavo savo nepriklausomybę. Graikams išsivaduoti padėjo Anglija, Prancūzija ir Rusija, nes jos bijojo, kad perdaug neįsigalėtų Turkija, todėl stengėsi ją susilpninti. Graikai parodė kelią kitoms pavergtoms tautoms. Sukruto rumunai, serbai, pabudo bulgarai ir po ilgesnių kovų visos šios tautos išsilaisvino iš turkų valdžios.

Čia tautiniame judėjime vaidino svarbų vaidmenį ir tikybiniai motyvai (priežastys): turkai mahometonys, o graikai, rumunai, serbai ir bulgarai — pravoslavai.

Politinis sąjudis pasiekė ir kitas valstybes. Neaplenkė jis ir Rusijos. Stipresnės pavergtos tautos buvo sukilusios prieš rusų valdžią, bet sukilimai nepavyko, nes Rusija tuomet buvo dar galinga. Kitos tautos tuo laiku dar buvo tik pradėjusios žengti naujos kultūros keliu. Tai buvo ukrainai, gudai, latviai, estai ir lietuviai.

---

[1]) Reikia žinoti, kad tai buvo dar vergijos, baudžiavos laikai.

Tautiniam bei politiniam judėjimui labai daug padėjo lygiagrečiai ėjęs demokratinis judėjimas, nes vieno ir kito buvo svarbiausioji idėja — laisvė. Pavergtos tautos norėjo nepriklausomybės ir visi žmonės geidė daugiau laisvės, nes visus perdaug slėgė valdovų, karalių absoliutizmas[1]). Demokratinės ir tautinės idėjos augo ir brendo Prancūzijoj, Vokietijoj, Italijoj. Tos idėjos privedė prie revoliucijos. Absoliutinių valdovų viešpatavimui atėjo galas. Švedai, norvegai, danai, olandai pasiliuosavo nuo savo krašto valdovų neribotos valdžios, įgijo daugiau laisvės.

Tautinis ir demokratinis sąjudis stiprino vienas antrą. Tiems sąjudžiams turėjo nemaža įtakos dar visuomeniniai ir ekonominiai veiksniai.

Pirmoje XIX šimtmečio pusėje buvo padaryta daug išradimų. Buvo išrasta garinės mašinos, geležinkeliai, garlaiviai. Garinės mašinos fabrikuose galėjo dirbti už tūkstančius žmonių. Daugelis jų liko be darbo. Iš kitos vėl pusės fabrikantai greit praturtėjo, nes mažesnis skaičius darbininkų—mažesnės ir išlaidos, o prekių pagaminti galima daugiau ir išvežioti jas toliau geležinkeliais ir jūromis. Tokiu būdu atsirado kapitalistai ir neturtingieji. Pastarųjų tarpe kilo nepasitenkinimas. Jie virto revoliuciniu gaivalu. Pavergtos tautos pasinaudojo darbininkų bruzdėjimu. Jie kėlė revoliucijas, griovė esamą valstybių santvarką. Tokiu būdu silpnėjo galingų valstybių jėgos, o tuo naudojosi pavergtos tautos.

Taigi XIX amž. gimė naujos idėjos, atsirado naujos galvosenos srovės, ėmė vystytis nauja kultūra, iš kurios prasidėjo tautinis, demokratinis ir visuomeniškai ekonominis sąjudis

Šie sąjudžiai turėjo daug įtakos iš liaudies kilusiai lietuvių inteligentijai, kuri tuomet studijavo universitetuose. Mūsų inteligentai pradėjo žadinti savo tautą stoti į darbą, kovoti su rusų valdžios priespauda. Darbo sąlygos buvo labai sunkios, spauda uždrausta, o be jos negali būti jokios kultūrinės pažangos. Tuo tarpu rusų valdžia buvo dar stipri ir visai nemanė leisti spaudos, nors daug kartų buvo lietuvių prašoma.

---

[1]) Absoliutizmas—tokia valstybės tvarka, kur karalius kraštą valdo, kaip jam patinka, nesiklausdamas visos tautos.

Juozas Tūbelis, Ministeris Pirmininkas ir Finansų Ministeris, jau dešimts metų laimingai stovįs prie valstybės vairo.

Nežiūrint viso to, darbas buvo pradėtas. Prūsuose buvo išleistas 1883 m. pirmas tautinis lietuvių laikraštis „Aušra". Čia buvo aiškiai pasakyta:

„Mes esame tokie pat žmonės, kaip ir mūsų kaimynai, ir norime wisomis teisibemis, prigulincziomis wisai žmogystei, lygei su mūsų kaimynais naudotis".

„Aušra" davė pradžią ir pamatą mūsų tautos politiniam veikimui. Žymiausi šio laikraščio leidėjai buvo Basanavičius ir Šliupas.

1890 m. pradėjo eiti kunigų leidžiamas laikraštis „Apžvalga", kurioj tarp kito randame ir tokį pasakymą:

„Laikai, kada maskoliškasis milžinas gaus galą, rasit jau visai netoli bėra".

„Neužmirškime, kad mes kariaujame už idėją, tai yra už savo boczių, praboczių szwentą tikėjimą, už savo kalbą, už skriaudžiamus savo brolius, už mokslą ir apšvietimą, žodžiu sakant, mes kariaujame už savo tėvynę—Lietuvą".

„Apžvalgoje" dirbo žymūs kunigai veikėjai: Jakštas - Dambrauskas, Maironis - Mačiulis ir kiti.

1889 m. buvo išleistas „Varpas". Jame dalyvavo beveik visi mūsų inteligentai, kurių priešaky stovėjo d-ras Vincas Kudirka. „Varpas" skelbė: „Mūsų idealas: laisva, nepriklausoma Lietuva"...

Ėjo ir kiti laikraščiai, pav.: „Tėvynės Sargas", „Ūkininkas", „Naujienos", „Lietuvos Darbininkas", „Aidas", „Darbininkų Balsas", „Dirva - Žinynas".

Amerikoje taip pat prasidėjo lietuvių tautinis veikimas, organizacinis darbas. Svarbiausios ten organizacijos: „Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara", „Amerikos Lietuvių Katalikų Federacija", „Susivienijimas". Veikė įvairios draugijos, kaip „Lietuvių Mokslo Draugystė", kuri išleido daug knygų, leido laikraščius „Apšvietą", „Naują Gadynę". Nustojus veikti „Lietuvių Mokslo Draugystei", buvo įsteigta „Tėvynės Mylėtojų Draugystė". Ėjo daug lietuviškų laikraščių. Be minėtųjų „Apšvietos" ir „Naujos Gadynės" buvo leidžiama „Žvaigždė", „Lietuva", „Naujienos", „Keleivis", „Lietuviškas Balsas".

Visiems rūpėjo Lietuva. Amerikiečiai ragino savo brolius gyvenančius Lietuvoje ne-

nusiminti, žadėjo pagalbą, net pranašavo ateitį. „Lietuviškame Balse" randame tokias mintis bei patarimus:

„Nemislikite, brolei, jog mės Amerikoje gyvenantieji wėpsosime bedarbyje; nė, mės, brolei, jums padėsime sawo darbais, o jeigu reikės—ir pinigais. Tiktai jūs nemeskite ginklus iš ranku... Wainika gauna tik tie, kurie ištriwoja iki galui. Triwokime gi ir mės lietūwininkai wainoje prieš savo tautos neprietelius. Nereikės mums szauktiesi į Bismarki[1]), kad jis mus globotu: Bismarkis ant musu neturi pasigailėjimo. Bet jo politika, kuria weda prieš Rusija pareis į paines (painiavas) su Wokietija, o tuomet mės turėkiame savo galvas ant pecziu, idant galėtumeme iszkowoti savo neprigulu padėjima. Bet tuomi tarpu gryskiame kelus (kelius) savo tamsesnims brolams (broliams) neszdami apszwietima ir iduodami jiems ginkla priesz wiski priespudi (prispaudimą)".

Nors šie žodžiai rašyti 1885 metais, bet jau numatyta, kad tarp Vokietijos ir Rusijos kils painiavos, o lietuviai, jei bus susipratę, tuo pasinaudos ir atgaus nepriklausomybę.

Kultūrinis lietuvių darbas vyko užsienyje, bet buvo veikiama ir Lietuvoje. Užsienyje darbas ėjo viešai, o Lietuvoje slaptai. Dirbo bendrai šviesuomenė ir liaudis — pilkieji didvyriai. Inteligentai leido knygas ir laikraščius užsieny, daugiausia Prūsuose, arba ir iš Amerikos buvo siunčiama į Prūsus, o iš ten mūsų liaudis slaptai tuos spaudinius (knygas ir laikraščius) nešė Lietuvon ir čia platino. Nors spauda ir buvo uždrausta, bet spaudinių skaičius metai po metų ėjo didyn. Iki spaudos uždraudimo 1864 m. maždaug per 300 metų teisėtai išėjo vos 750 knygų[2]). Nuo 1864 m. iki 1883 m., taigi per 19 metų slapta išleista 484 knygos (skaitoma užvardžiais). Nuo 1883 metų iki 1903 m., tai yra per 20 metų išėjo 1372 knygos, neskaitant laikraščių. Bet ir rusų žandarai dirbo kiek tik galėjo. Nuo 1891 iki 1902 sukonfiskavo 93.900 lietuviškų knygų ir laikraščių[3]) Daugiausia raštų buvo platinama daly Suvalkų krašto, Žemaičiuose, Šiaulių ir Panevėžio apskrityse. Mažiausia raštų patekdavo į Seinų ir Vilniaus kraštus. Už knygų ir laikraščių platinimą ir skaitymą nukentėjo apie tūkstantį žmonių. Buvo baudžiama keleriais ar keliolika metų kalėjimo, o kartais net ištrėmimu į Rusijos gilumą ar net į Sibirą.

Taip veikta ir kovota su rusų valdžia iki 1904 metų. Nuo tų metų Rusijos gyvenimas pakrypsta kiton pusėn. Jau anksčiau Rusiją buvo pasiekusios Vakarų Europoje gimusios laisvės ir lygybės idėjos, bet jos negalėjo čia viešai pasireikšti, nes caro valdžia dar buvo stipri. 1904 m. įvyko tarp Rusijos ir Japonijos karas. Rusijai nesisekė. Caro valdžia susilpnėjo. Pavergtos tautos viešai pradėjo bruzdėti, neatsiliko ir lietuviai. Todėl 1904 m. gegužės mėn. 7 d. lietuviams buvo leista spauda. Pagaliau Rusija karą pralaimėjo. Prasidėjo stiprus ekonominis ir demokratinis judėjimas. Darbininkai ėmė streikuoti. 1905 m. spalio mėnesį įvyko visuotinis streikas, sustojo visos dirbtuvės ir geležinkeliai. Valdžia nusileido ir paskelbė manifestą, kuriuo žadėjo Rusijoje įvesti konstitucinę tvarką, susiaurinti karaliaus valdžią. Bet žmonės ir tuo nepasitenkino: šaukė mitingus, susirinkimus ir reikalavo respublikos. Pavergtos tautos pradėjo reikalauti jei ne visiškos nepriklausomybės, tai bent autonomijos, dalinos laisvės.

Visi mūsų inteligentai veikėjai, jų tarpe ir d-ras Jonas Basanavičius sugrįžo Lietuvon. Jie sušaukė Vilniun vadinamąjį Didįjį Lietuvių Seimą. Tame susirinkime arba seime dalyvavo apie du su viršum tūkstančiu žmonių. Tai buvo pasaulinių ir dvasiškių inteligentų, valstiečių ir darbininkų išrinkti atstovai. Seimas priėmė rezoliucijas (nutarimus), kuriose reikalavo Lietuvai autonomijos ir net visiškos nepriklausomybės.

Seimo nutarimai jau buvo pradėti vykdyti gyveniman. Kai kurie valdininkai buvo pašalinti nuo vietų, o kiti ir visai išvaryti. Žmonės buvo pradėję kai kur patys valdytis, ėmė steigti lietuviškas mokyklas ir draugijas. Bet 1906 m. valdžia vėl buvo pradėjusi persekioti, daug žmonių ir vėl nukentėjo, tačiau visko panaikinti jau nebegalėjo. Leista buvo pradinėse mokyklose mokytojauti lietuviams mokytojams ir dėstyti lietuvių kalbą kaip atski-

[1]) Bismarkas buvo Vokietijos vadas (kancleris).

[2]) Čia paduoti knygų pavadinimai, o egzempliorių galėjo būti net keli šimtai tūkstančių.

[3]) Čia imamas egzempliorių skaičius.

rą dalyką. Po ilgų kovų laimėta šiek tiek ir laisvės. Lietuviai pradėjo steigti kultūrinio ir ekonominio pobūdžio draugijas.

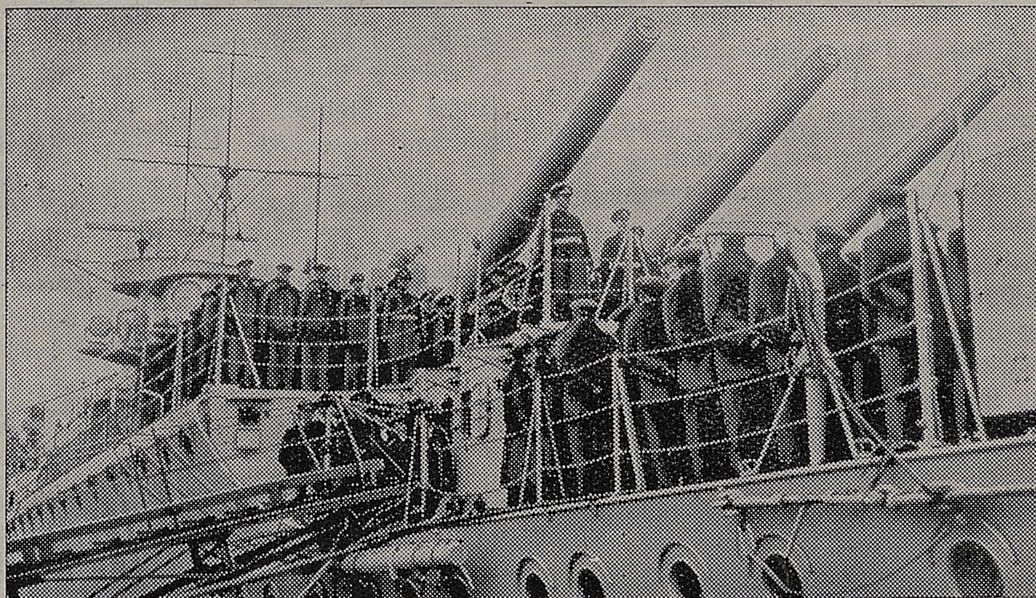
1907 metais Vilniuje buvo įkurta „Lietuvių Mokslo Draugija“ ir kt. Vilnius tapo lietuvių kultūros centru. Čia buvo nemaža mūsų inteligentinių jėgų: inžinierių, advokatų, gydytojų ir kt. Daugiausia inteligentų telkėsi apie pirmąjį lietuvių dienraštį „Vilniaus Žinias“. Kiti dirbo prie kitų laikraščių: „Bitininko“, „Lietuvos Ūkininko“. Taip buvo iki Didžiojo karo.

1914 metais prasidėjo Didysis karas. Pradžioje vokiečiai buvo užėmę vakarinę Lietuvos krašto dalį. Vokiečių kariuomenė stūmėsi į rytus, artinosi į Vilnių. Dalis lietuvių inteligentų išvažiavo Rusijos gilumon, o dalis, kuri buvo prie minėtų draugijų, pasiliko. Pagaliau 1915 metais rugs. mėn. 18 d. vokiečiai užėmė Vilnių. Paskui Rusijoje kilo revoliucijos. Viena buvo 1917 m. kovo mėn., o kita tais pačiais metais rudenį. Dėl karo ir revoliucijų Rusija visai susilpnėjo. Vokiečiai užėmė didžiausius Rusijos plotus. Bet ir Vokietijos galybė braškėjo, nes prieš ją stojo kariauti Anglija ir Amerika. Be, to Amerikos prezidentas Vilsonas paskelbė 14 punktų, pagal kuriuos kiekviena tauta turi teisę pati laisvai apsispręsti. Vokiečiai pradėjo galvoti, kas daryti su lietuvių, latvių, lenkų apgyventais kraštais, kuriuos atėmė iš Rusijos. Vokiečiams rūpėjo, kad šitos tautos eitų su vokiečiait. Vokietijos seimas (reichstagas) pripažino čia gyvenančioms tautoms apsisprendimo teisę. Tą teisę pripažino ir viešoji vokiečių opinija (nuomonė). Žymiausias vokiečių laikraštis „Berliner Tageblatt“ štai kaip rašė:

> „Tuo tarpu svarbu, kad Kuršo (latvių gyvenamas kraštas) ir Lietuvos gyventojai pripažintų vokiečių okupaciją (užėmimą) kaipo paliuosavimą iš Maskvos jungo. Jau dabar jie yra patyrę, kaip naudingi yra jiems santykiai, kuriais jie susirišo su vokiečių valstybe. Kai mes duosime laisvai dirbti tautinį darbą, jie dar labiau prisirįš prie vokiečių tautos“.

Vokietijos reichstago sprendimu ir palankia viešąja vokiečių nuomone lietuviai, ypač Vilniaus lietuviai, sumanė pasinaudoti. Iš vokiečių valdžios buvo gautas leidimas 1917 metais rugs. mėn. 18 — 22 d. sušaukti Vilniun lietuvių suvažiavimą. Jame dalyvavo 222 atstovai. Susirinkimas išrinko 20 asmenų Lie-

KLAIPĖDOS UOSTAS

Šį Lietuvos uostą dažnai aplanko bičiuliškų valstybių svečiai — didžiuliai karo laivai.

tuvos Tarybą. Išrinktąją Lietuvos Tarybą patvirtino vokiečių kariškoji valdžia. Susirinkime buvo priimtos rezoliucijos, kuriose pažymėta, kad laisvam Lietuvos vystymuisi reikalinga yra sudaryti nepriklausoma, etnografinėse [1]) rybose valstybė.

D-ras Jonas Basanavičius rašo apie tą susirinkimą:

„Veik visi konferencijoje[2]) svarstomieji klausimai buvo nutarta nepaprasta vienybe, beveik visados vienan balsan. Konferencija buvo uždaryta labai pakilusiu, džiaugsmingu ūpu".

Tarybos prezidiumo pirmininku buvo išrinktas tas pats Ant. Smetona, kuriam vėliau lemta buvo tapti pirmuoju Lietuvos valstybės prezidentu. Našta tačiau, kuri visu sunkumu užgulė ant Tarybos pečių, ne visados buvo lengva pakelti. Dažnai, kaip vėliau pasirodė, jai tekdavo su okupantų (vokiečių) valdžia susikirsti ir kovoti.

Taryba buvo pasistačiusi uždavinį, kiek leis karo aplinkybės, visų pirma rūpintis visuomenės būties ir šalies likimo gerinimu. Pirmoje vietoje reikėjo įvesti valsčiuose geresnę tvarką, paskui rūpintis mokyklų steigimu, švietimu, ūkio, žmonių bendravimo palengvinimu ir jų sveikatos bei ramaus gyvenimo apsaugojimu. Bet tas visas pasiryžimas buvo sunku gyveniman įvykdyti. Daugiausia sunkumo buvo su tomis rekvizicijomis (naudos ir kt. ėmimas), kurias vokiečių kareiviai visur darė. Taryba atkakliai gynė krašto reikalus. Paduodavo valdžiai įvairius skundus ant stovinčių įvairiose Lietuvos vietose vokiečių kareivių už daromas Lietuvos gyventojams visokias skriaudas ir neteisybės. Nors nevisuomet būdavo tie skundai išklausomi.

Pagaliau 1918 metų vasario m. 16 dieną Lietuvos Taryba padarė posėdį ir vienbalsiai nutarė kreiptis į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes su šitokiu d-ro J. Basanavičiaus patiektu pareiškimu: „Lietuvos Taryba, kaipo vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdamasi pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18—23 d. 1917 metais, atstato ***nepriklausomą*** demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę..."

Taigi Lietuvos nepriklausomybė jau buvo paskelbta, bet jos nenorėjo pripažinti Vokietija. Vokiečiai norėjo, kad Lietuva, nors dalinai ir pati valdytųsi, bet būtų priklausoma nuo Vokietijos. Lietuvos nepriklausomybę paskelbus, vokiečių valdžia Tarybai visą mėnesį nedavė jokio atsakymo. Tuomet nuvyko Berlinan lietuvių delegacija, kuri prašė ir reikalavo, kad vokiečių valdžia pripažintų Lietuvos nepriklausomybę. Įrodinėjo, kad Lietuva bus glaudžiai susijus su Vokietija. Pagaliau vokiečių kaizeris Wilhelmas pripažino Lietuvą nepriklausoma valstybe. Bet vokiečių nemaža kariuomenės ir toliau buvo Lietuvoje, nors lietuviai ne kartą pareikšdavo norą, kad vokiečių kariuomenė būtų iš čia išvesta, ir patys vokiečiai žadėjo greitu laiku tai padaryti, bet vis dar delsė.

Pagaliau Vokietija pralaimėjo karą.

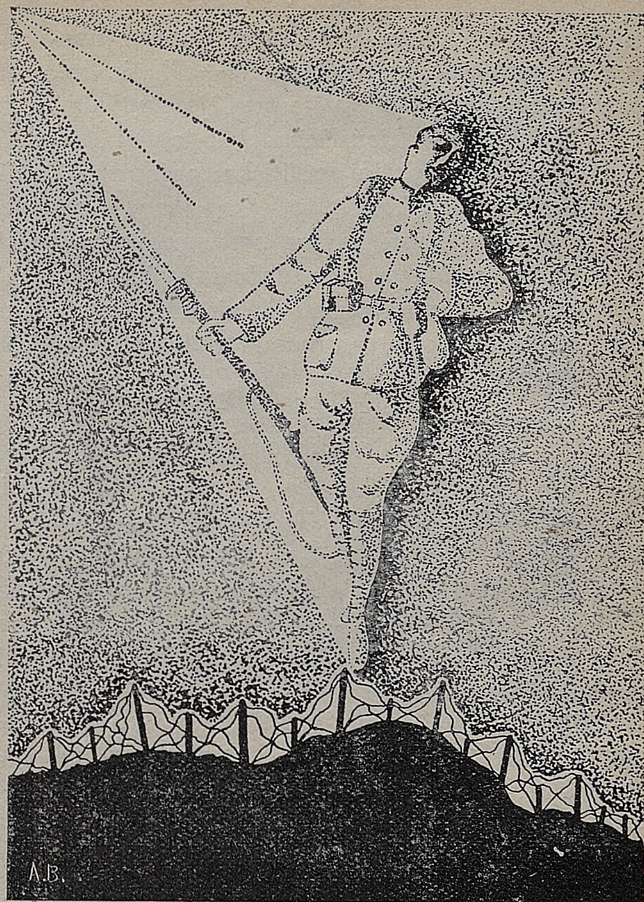
Lietuviai sudarė savo valdžią, kuri pradėjo organizuoti savo kariuomenę ir policiją. Iš Lietuvos dar nenorėjo pasitraukti vokiečių kariuomenės dalis, ypatingai norėjo dar Lietuvoje įsistiprinti Bermonto suorganizuoti vokiečių kariuomenės būriai. Buvo nemaža dar ir raudonarmiečių, atpludusių iš Rusijos. Tie kariuomenės būriai grobė gyventojų turtą ir nesitraukė iš Lietuvos. Bermontas norėjo net sutverti iš Lietuvos žemių valstybę, priklausančią Vokietijai. Lietuvių kariuomenė, susidedanti daugiausia iš savanorių, labai menkai apginkluota, turėjo kariauti su priešais. Nors ginklai buvo visai menki ir tų trūko, bet tvirtas pasiryžimas apginti savo tėvynę teikė lietuviams stiprybės kovoje su priešu. Buvo išvyti ir bermontininkai, ir raudonarmiečiai. Imta tvarkytis. Pagaliau Lietuva buvo priimta kitų valstybių šeimon. Lietuvą pripažino Rusija, Anglija, Amerika, Prancūzija, paskui visos kitos valstybės.

Matome, kad lietuviai tik ištvermingu darbu, tvirta valia, stipriu pasiryžimu, didele savo tėvynės meile sukūrė nepriklausomą valstybę.

St. M.

---

[1]) **Lietuvių gyvenamuose plotuose.**
[2]) **Susirinkime.**

Motute, sese, pasimelski
už Tėvynės laisvę... už mane...

Normanai Lietuvoje

Normanų, tikriau „nord-mann" — šiaurės žmonių vardu buvo pavadintos tos germanų tautos, kurios gyveno už Baltijos jūros, dabartinėje Skandinavijoje ir Danijoje. Gyvendami pajūryje, senovės normanai jau labai seniai susipažino ne tik su jūrų žvėjyba, bet ir su jūrininkyste. Šaltas jų gyvenamojo krašto klimatas užgrūdino juos fiziškai, išugdė jų stiprią valią. Beveik visą savo gyvenimą senovės normanai praleisdavo tolimose jūrų kelionėse, ieškodami laimės. Paprastai tokios kelionės buvo daromos plėšikavimo tikslu. Susitelkę didesniame skaičiuje jie degino pajūrio miestus, plėšdavo turtus, o gyventojus arba išžudydavo arba į nelaisvę paimdavo. Kokią baimę sukeldavo normanai įvairių Europos kraštų gyventojams, tai rodo ilgai bažnyčiose buvusi skaitoma ypatinga malda — „Nuo normanų ugnies gelbėk mus, Viešpatie".

Drąsūs keliauninkai, senovės normanai nuvykdavo toli nuo savo tėvynės, pasiekdavo Romą ir garsią Bizantijos sostinę Konstantinopolį.

Normanų kelionėms į pasakingą Bizantiją labai patogūs keliai buvo per Rusiją. Nors artimesni keliai buvo Elba ir Dunojus, bet čia normanai sutikdavo didelį pasipriešinimą, o retai apgyvendintuose Rusijos plotuose nei suomiai nei slavai didelio pasipriešinimo nerodė. Greit normanai (varingai) įsistiprino visame kelyje, kuris nuo Baltijos jūros ėjo Nėvos, Dauguvos ir Dniepro upėmis. Visame tame kelyje normanai pristatė gynymosi pilių. Įsitvirtinę paveikė į politinį suomių ir slavų tautų gyvenimą.

Tiek Lietuva, tiek Latvija savo padėtimi ir savo turtais, o ypatingai javais, viliodavo normanus, ir jie nekartą šiuos kraštus lankydavo. Archeologiškos iškasenos ties Grobinu

į Bauske Latvijoje rodo, kad Pabaltę normanai pradėjo lankyti jau VI—VII šimtm., t. y. net anksčiau negu jie pradėjo pulti suomius ir slavus. Tačiau lietuviai ir latviai tuomet jau buvo aukštai politiškai organizuoti, turėjo savo valstybes ir todėl normanų puolimai buvo atremti. Nors normanai ne tik patį pajūrį puldavo, bet dažnai žygiuodavo ir į krašto gilumą, tačiau įsitvirtinti čia negalėjo. Labai įdomų normanų ir lietuvių bei latvių santykių pavyzdį parodo Apuolės pilies puolimas, kuris plačiai aprašytas švedų-normanų krikščionybės skelbėjo šv. Ansgari gyvenime.

853 metais švedai, karaliaus Olafo vedami, puolė Sesburgo pilį, kuri buvo dabartinės Liepojos apylinkėje ir, nors ją 7000 kovotojų gynė, paėmė. Iš čia švedai penkias dienas keliavo į kitą miestą Apulią — Apuolę kuri tuomet, nors jau buvo lietuvių-žemaičių, bet kraštas buvo vadinamas senovišku kur-, šių kraštu. Apuolėje buvo susirinkę 15.000 kovotojų. Aštuonias dienas ėjo kovos be pasėkmių, nes užsidarę pilyje žemaičiai vyriškai gynėsi. Susirūpinę savo likimu, švedai daugumoje būdami stabmeldžiai, pradeda įvairiais burtais klausti savo dievų ir vėl pradeda pulti pilį. Tuomet pilies gynėjai pasiūlo taiką, žadėdami ne tik atiduoti anksčiau per savo puolimus iš švedų paimtą grobį, bet dar sumokėti už kiekvieną žmogų pusę svaro sidabro ir sutinka mokėti senoviškus mokesnius, būdami jų valdžioje. Švedai su tokiu pasiūlymu sutiko, paėmė didžiausius turtus ir su 30 įkaitų grįžo į savo tėvynę.

Tačiau, matyti, neilgai valdė normanai kuršius, lietuvius ir žemaičius bei kitas aisčių šakas, nes politiniam krašto gyvenimui jie jokios įtakos nėra padarę. Nors istoriški šaltiniai pažymi, kad normanai dar vėlesniais laikais gyveno kai kuriuose Lietuvos miestuose, bet tai buvo ar valdovų-kunigaikščių samdyti kariai ar ramūs svečiai pirkliai.

Apie ramius prekybinius lietuvių ir senovės normanų santykius pažymi VI — IX šimtmečio žemaičių ir latvių kapai, kuriuose greta tipingų lietuviškų išdirbinių kai kada randama ir tikrų normanų dirbinių: kardų, iečių ir papuošalų. Tačiau paskutiniu laiku švedų mokslininko prof. Nermano daviniais įrodoma, kad ne tik švedų ginklai ir papuošalai buvo eksportuojami į Lietuvą, bet ir lietuvių dirbinių, ypatingai sidabrinių papuošalų daug patekdavo į Švediją. Įdomu, kad net kardai su tipiškomis lietuvių darbo rankienomis irgi buvo randami Švedijoje.

Tuo būdu, baisūs kit'ems kraštams senovės normanai visai nebuvo baisūs senovės lietuviams, kurie savo aukšto politinio susiorganizavimo ir kultūrinės pažangos dėka sugebėjo atsispirti normanų puolimui ir palaikė su jais ramius prekybinius santykius.

J. K.

P. Č. BERŽELIS

Džiaugės ir liūdėjo

Žalioje girelėj
Gegutė kukavo,
Grįčioj merguželė
Galvelę šukavo.

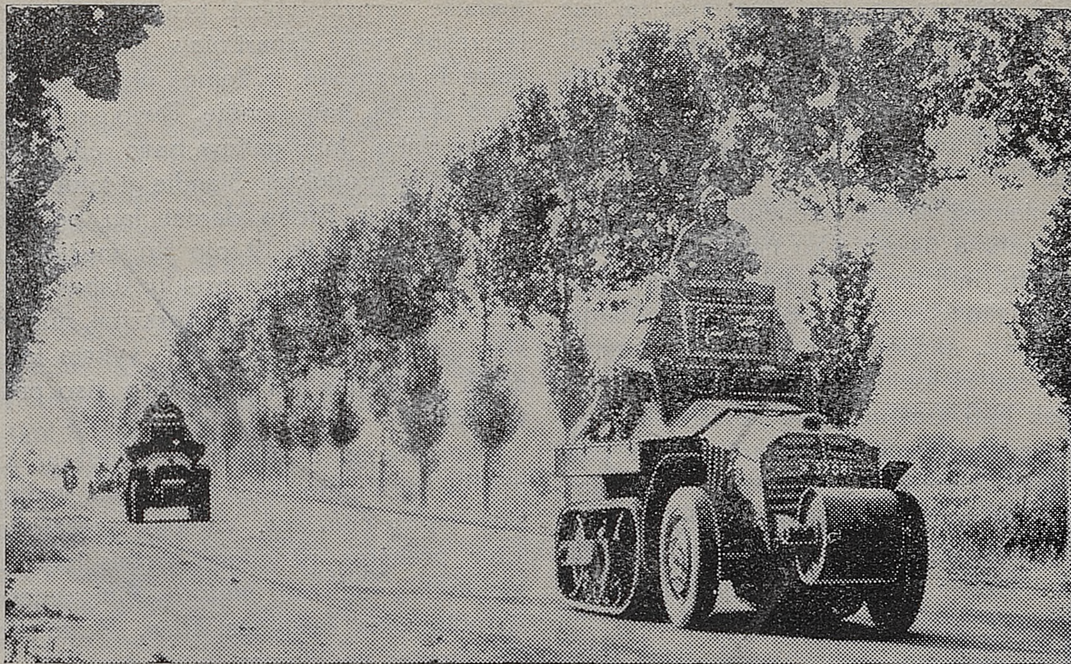
Glostė aukso plaukus,
Sagstė rūtytėles,
Pynė vainikėlį,
Dėjo ant galvelės.

Džiaugės merguželė,
Bernužėlio laukė,
Kaip raiba gegelė
Balseliu jį šaukė.

Jaunas bernužėlis
Su piršliu sėdėjo,
Kai puošni mergelė
Seklyčion įėjo.

Gėrė visi midų,
Alutį geltoną,
O piršlys melavo
Apie pilną kluoną.

Sesutės dainavo,
Seklyčia skambėjo,
Jauna merguželė
Džiaugės ir liūdėjo.

Ir tankai skuba į Tautos Šventės iškilmes.

EKONOMINIAI VALSTYBIŲ SANTYKIAI

Praėjusį kartą kalbėjome apie politinius valstybių santykius, dabar gi iš eilės tenka peržvelgti ekonominius arba ūkiškus santykius, kurie taip pat yra nemažiau svarbūs už pirmuosius.

Iš ekonominių valstybių santykių pirmoj eilėj minėtini, kaipo įdomiausi ir plačiausi, vadinamieji *prekybos santykiai.* Tarp kito ko pasakysime šį tą ir apie tarpvalstybinį kreditą.

Pirmiausia, atsakykime į klausimą: kaip atsirado tarpvalstybinė prekyba? Kai kam, mat, gali būti čia neaiškumų, nes kam, girdi, valstybei pirktis prekių kitoje valstybėje, jeigu ji pati, turėdama krašte visą valdžią, gali pasigaminti viską, ko tik jai reikia.

Tačiau štai kas čia yra: nors, apskritai, pasaulyje yra labai daug gamtos turtų, bet, toli gražu, ne visur lygiai jų esama. Vienoje žemės rutulio dalyje ar valstybėje yra daug aukso, geležies, akmens anglies ir naftos, kitur tų turtų arba nedaug tėra, arba visiškai nėra. Tačiau ten, kame nėra nei geležies, nei akmens anglies yra kitokių, kad ir menkesnių, turtų, kurių nėra pirmose valstybėse. Tuo būdu vienuose kraštuose yra gaminamos įvairios mašinos ir kitoki geležies ar plieno gaminiai. Tokie kraštai vadinami pramonės kraštais. Kituose gi kraštuose gaminami įvairūs medžio ir žemės ūkio gaminiai, kaip bekonai, sviestas, sūriai, javai ir kita. Šitokie kraštai vadinami žemės ūkio kraštais, nes svarbiausias jų pragyvenimo šaltinis yra žemės ūkis. Kadangi žemės ūkio kraštai neturi pramonės gaminių, tai atsiranda reikalo, įsivežti jų iš tų kraštų, kurie juos gamina. Pramonės gi kraštai įsiveža žemės ūkio gaminių. Tiesa sakant, pramonės kraštai taip pat gamina bent kiek žemės ūkio gaminių, bet nepasigamina jų tiek, kad galima būtų patenkinti krašto reikalai. Taigi tuo būdu atsirado tarp valstybių prekyba. Prekybos santykiai palaikomi ne su vienu ir ne su dviem, bet iš karto su daugeliu kraštų.

Visa tai, ką valstybė išveža į užsienius vadinasi *eksportas,* gi tai, kas įvežama — *importas.* Lietuviškai galima sakyti: išvežimas ir įvežimas. Kiekvienai valstybei svarbu, kad jos išvežimas būtų kuo didžiausias, įvežimas

gi — kuo mažiausias. Suprantama, kodėl taip yra. Mat, kai bus daugiau išvežama, tai bus ir pinigų daugiau iš užsienių gaunama. Gautieji gi pinigai būna paprastai išleidžiami krašto viduje visokiai statybai ir kitiems darbams, kur gali rasti darbo šimtai ir tūkstančiai darbininkų.

Stengiamasi išvežti užsieniuosna viskas, kas tik galima išvežti, ko tik reikalaujama. Bet įsivežti leidžiama tik tai, kas yra reikalingiausia, ko savam krašte negaminama. Lietuva, pav., eksportuoja žemės ūkio gaminius, įsivežti gi tokių gaminių neleidžia, nes iš to gali būti kraštui, ypač žemės ūkiui didelė nenauda. Ūkininkai neturėtų kam parduoti savo gaminių. Tuo tarpu tie pinigai, kurie galėtų pasilikti krašto viduje, eitų užsienin į svetimas rankas. Tuo būdu ne tik ūkininkai, bet ir visas kraštas galėtų ūkiškai nusmukti.

Pažymėtina, kad kiekvienas kraštas stengiasi paprastai įsivežti tiktai žaliavą. Kodėl? Todėl, kad tai jam geriau apsimoka. Juk kokiam ga ui pirkti gaminiai, jeigu nupirktoji žaliava (kuri paprastai pigiau kaštuoja, negu produktai), gali būti ir savame krašte perdirbta. Kadaise tarpvalstybinė prekyba buvo daug laisvesnė, negu dabartiniais laikais. Mat, kadaise ir pramonė, ir žemės ūkis netaip labai buvo išaugę, kaip šiandie. Buvo daug daugiau laisvų rinkų, kur galima buvo parduoti pagamintieji produktai. Šiandie gi tokios rinkos, kaip Azija ir Afrika darosi jau perankštos. Amerika, kurion iki 19-tojo šimtmečio Europa gabendavo daug savo prekių, dabar pati varžosi su Europa dėl rinkų. Apskritai, šiuo metu, siaučiant ekonominei krizei, vyksta labai didelės varžytinės dėl rinkų tarp viso pasaulio valstybių.

Norėdamos apsiginti nuo svetimų kraštų prekių užplūdimo, valstybės imasi vadinamosios *muitų politikos*. Vadinas, įvežamoms iš kitur prekėms uždedami kartais labai dideli mokesčiai, vadinami *muitais*. Pinigai gaunami iš muitų eina valstybės iždan. Muitų mokesčių sąrašas vadinamas *muitų tarifu*.

Be įvežamųjų muitų yra dar *išvežamieji muitai*, kurių tikslas—neleisti išvežti kai kurių produktų, kurių krašte yra nedaug.

Jeigu valstybė apdeda aukštais muitais

ŠALTA ŽIEMUŽĖ TRAUKIA

Pliki kalneliai sniegelio laukia.

užsienio prekes, tai tuo pačiu apsaugo tos pačios rūšies prekes, gaminamas krašte, kurios gali būti lengviau parduodamos. Jei nebūtų muitų, tai kai kurios pramonės šakos iš viso negalėtų krašte augti, nes visi pirktų užsienio prekes, kurios būtų daug pigesnės. Muitų yra kelios rūšys, bet nėra čia vietos jas visas aprašyti.

Kai kada tenka skaityti laikraščiuose, kad tarp kokių nors valstybių yra kilęs *muitų karas*. Tai reiškia, kad tos valstybės, viena kitai keršydamos, už muitų pakėlimą dar labiau muitų mokesčius kelia, dvigubai, trigubai, o kartais ir keturgubai.

Kai kurie kraštai veda kartais ypatingą prekybos politiką kitų kraštų atžvilgiu. Imasi, būtent, vadinamojo *dumpingo*, tai reiškia, kad kuri nors valstybė dideliais kiekiais parduoda savo prekes užsienyje daug pigesnėmis kainomis, negu krašto viduje, dažnai net už kainą, kuri nepadengia gamybos išlaidų. Žinoma, valstybė, vedanti tokią politiką, turi dažniausiai tik nuostolio, bet jai čia svarbu užkariauti svetimą rinką ir joje kad ir su nuostoliais įsitvirtinti. Šiuo metu dumpingo politiką varo Japonija, kuri užverčia ne tik Azijos, bet ir Europos kai kurias rinkas savo pigiais dirbiniais — elektros lemputėmis, laikrodžiais ir automobiliais bei motociklais.

Neseniai labai smarkią dumpingo politiką varė Sovietų Rusija, tačiau jos tikslas buvo visai kitoks, negu prieš tai kalbamas. Jie siekė pigiais savo produktais pakirsti kitų kraštų pramonę ir padidinti nedarbą, po to turėjo būti sukelta visuotinė revoliucija. Bet šis planas jiems įvykdyti nepasisekė.

Be aukščiau minėtų muitų daugelis valstybių savo pramonei ar žemės ūkiui apsaugoti įveda dar vadinamus *kontingentus*, vadinas, nustato, kad tiktai apribotas kiekis prekių galima įvežti iš užsienių. Kontingentai nustatomi arba bendri, arba tiktai kai kuriems kraštams.

Prekybos santykiams tarp valstybių sutvarkyti pasirašomos vadinamos *prekybos sutartys*. Dažniausiai prekybos sutartys būna dvišalės, bet gali būti ir daugiašalės, ypač jei reikalas liečia prekių pervežimą geležinkeliais ir muitų tarifus. Šiaip daugiašalių prekybos sutarčių, liečiančių pačius prekių mainus, nėra beveik visiškai, nes, pasirodo, dviem šalim patogiausia susitarti dėl tarpusavio apyvartos.

Prieš karą ir seniau prekybos sutartys buvo pasirašomos ilgesniam laikui, dabar tokios sutartys pasirašomos trejiems, dvejiems, o labai dažnai tik vieneriems metams, nes, esant sunkiai ekonominei būklei, dažnai tenka pasirašytas sutartis peržiūrėti ir pataisyti.

Prekybos sutartys gali būti: 1) *paprastos*, 2) *kontingentinės*, 3) *kompensacinės* ir 4) *clearinginės* (skaityk: kliringinės).

Paprastose sutartyse susitariančios valstybės nestato jokių ypatingų sąlygų ir apribojimų.

Kontingentinėse sutartyse nustatoma, koks didžiausias skaičius tokių ar kitokių prekių gali būti įvežtas.

Kompensacinės arba atsilyginimo sutartys nustato, kad viena susitariusių valstybių leis įvežti kitai valstybei tam tikrą kiekį prekių, jeigu ta antroji valstybė įsileis pirmosios valstybės tam tikrą skaičių kokių nors prekių. Pav., Lietuva pasirašo su Anglija kompensacinę sutartį. Lietuva įsileis Anglijos pramonės gaminių tiktai tada, jei Anglija įsivež iš Lietuvos nustatytą skaičių žemės ūkio gaminių, pav., bekonų, sviesto ar ko kito.

Kliringinės sutartys yra ypatingos. Pradėta jas pasirašinėti tiktai paskutiniu metu. Bet iš tikrųjų jos yra labai patogios tarp valstybinėj apyvartoj. Mat, dalykas toks. Šios sutartys įneša tą naujovę, kad už perkamas prekes nemokama iš karto pinigų. Po kurio laiko tiktai valstybės arba atitinkamos atskaitomybės įstaigos, esančios paprastai prie centralinių bankų, apskaito už kiek pinigų nupirkta prekių iš susitarusios valstybės ir už kiek pinigų prekių jai parduota. Jei nupirkta už daugiau pinigų, negu parduota, tai primokama pinigais antrajai pusei, jei gi parduota už daugiau pinigų, negu nupirkta, tai antroji valstybė primoka pirmajai. Vadinas, čia nėra to nuolatinio pinigų plaukimo iš vienos valstybės kiton. Kai kuriom valstybėm yra labai svarbu neišleisti savo pinigų užsienin.

Paprastai tačiau kliringinės sutartys būna pridedamos prie kitų prekybos sutarčių.

Reikia dar pažymėti, kad iš tikrųjų labai retai pačios valstybės veda prekybą, nebent kur yra visas krašto ūkis visiškai suvalstybin-

tas, kaip pav., Sovietuose. Paprastai prekybą su užsieniais veda arba paskiri pirkliai, arba tam tikros bendrovės. Lietuvoje, pav., žemės ūkio produktus eksportuoja „Maisto“, „Pienocentro“, „Lietūkio“ ir kitos bendrovės.

Jeigu valstybė išveža prekių už daugiau pinigų, negu įsiveža, tai sakoma, kad tos valstybės *prekybos balansas* yra *aktyvus*. Jei atvirkščiai, tai *prekybos balansas pasyvus*. Suprantama, kad valstybei visada svarbiau turėti aktyvų prekybos balansą.

Yra dar vadinamas *mokamasis balansas*, kuris taip pat gali būti aktyvus ir pasyvus. Mokamasis balansas — tai palyginimas visų pajamų ir išlaidų duotojo krašto santykiuose su kitais kraštais per tam tikrą laiką. Į šitą balansą įeina ir prekybos balansas.

Dar keli žodžiai apie tarpvalstybinį kreditą arba pinigų skolinimą.

Yra kraštų, kuriems kartais labai reikalingi pinigai kokiems nors reikalams: statybai, viešiems darbams ar kam kitam, neišskiriant ir ginklavimosi reikalų. Tokiais atvejais kreipiamasi į kurią nors valstybę, kitaip tariant, į jos bankus, kad jie suteiktų paskolą. Tokios paskolos būna paprastai ilgalaikės. Ypač valstybės daug skolinosi Didžiojo karo metu. Daugiausia tačiau skolino kariaujančiom valstybėm Amerika, dėl to ji ir praturtėjo. Šiandie užsienio paskola gan sunku gauti. Todėl valstybės užtraukia dabar vadinamas *vidaus paskolas* pas krašto piliečius ir tuo būdu lopo savo krašto ūkio skyles, išgraužtas sunkios ekonominės krizės.

Alminas.

VINCAS KUOLAITIS

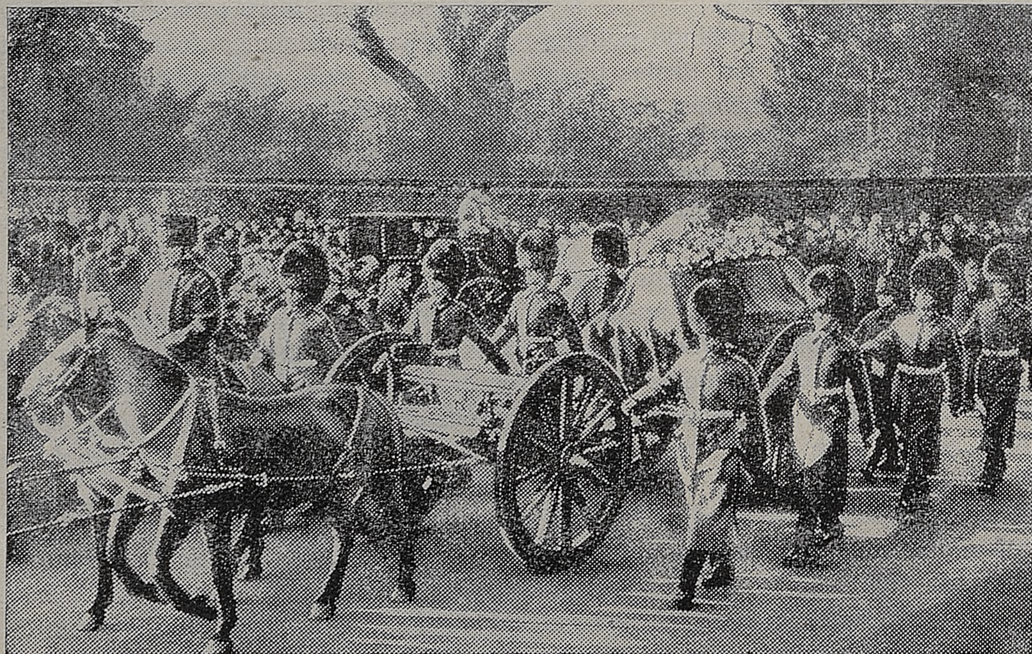
Oi ilgu, man ilgu...

(Skiriu Elzei)

Oi ilgu, man ilgu be pievos žiedų,
Be vasaros saulės, giružės aidų
Ir balso gegutės griaudaus.
Oi ilgu, man ilgu be ryto rasos
Ir margo šnekučio ankstyvos dainos,
Pavasario laiko brangaus.

Oi ilgu, man ilgu, nerimsta širdis,
Ir ašaros griaudžios man temdo akis,
Liūdžiu aš vienužis dažnai.
Oi ilgu, man ilgu, kad nėra čionai
Tavęs, merguželė, kuriai tik vienai
Paskyriau kilniausius jausmus.

PASKUTINĖ KELIONĖ

Anglijos karaliaus Jurgio V kūnas pervežamas iš karališkųjų rūmų į amžinojo poilsio vietą.

Jaunosios kartos uždaviniai

Jaunąją kartą dažnai žmonės vadina tautos žiedu. Tas jaunimo apibūdinimas ne tik maloniai skamba, bet ir primena jo didžiuosius uždavinius.

Jeigu augalas gerai išvysto savo žiedus, jeigu tuos žiedus jis apsaugoja nuo kenkėjų ir ligų, tai juose pasigamina stiprios, gražios sėklos ir vaisiai, iš kurių paskui išauga dar tvirtesnis, atsparesnis augalas.

Taip yra ir su kiekvienos tautos jaunimu. Jeigu jaunimas sugeba ne tik išlaikyti, bet ir sustiprinti, išvystyti savo tautines savybes, jeigu nepasiduoda svetimoms įtakoms, jeigu tautiškai susipratęs ir doras, organizuotai rengiasi savistoviam gyvenimui, tai iš jo išauga tvirta tautos karta, kurios neįgali jokios audros.

Mūsų krašto lietuviškosios jaunosios kartos daugumą sudaro sodžiaus jaunuomenė. Šio krašto ateitis priklauso nuo sodžiaus jaunosios kartos. Taip pat ir jos pačios tautinis, kultūrinis ir medžiaginis likimas priklauso nuo to, kuriais keliais ji nueis.

Mūsų sodžiaus jaunimas, išvydęs pasaulį Didžiojo karo metu arba ir kiek vėliau, jau labai skiriasi nuo senosios kartos. Pirmiausia, daugumas jo gali naudotis rašytu ir spausdintu žodžiu. Be to, į gyvenimą jis visai kitaip žiūri, negu senoji karta. Bet jis dar atsilikęs nuo kultūringųjų kraštų jaunimo. Jam dar trūksta apsišvietimo, tvirtos ir aiškios pasaulėžvalgos, ūkiško išsilavinimo. Jame yra įsiskverbusių svetimųjų būdo savybių. Jame būna įsigalėjusių nemaža blogų įpročių, kurie žemina ne tik jo vardą, bet ardo bendrą sugyvenimą, neleidžia spartesniu žingsniu pasistūmėti priekin.

Jaunoji sodžiaus karta turi visa tai gerai suprasti, turi pastebėti netobulumus ir juos tuojau pašalinti. Pirmiausia, jaunimas turi pažinti pats save. Paskui, turi pažinti geruosius privalumus ir juos pasisavinti. Toliau, turi gerai ir plačiai sužinoti, kaip gyvena, šviečiasi ir kultūrinasi kitų kraštų jaunimas. Tai duos progos daug ko pasimokyti, pasinaudoti kitų pasiektais vaisiais.

Antras svarbus uždavinys, tai auklėjimasis. Jaunimas turi pats save auklėti, kad jis taptų tokiu, kokiu nori jį matyti mūsų tauta. Pirmiausia, reikia auklėti pasaulėžvalga, kad jaunimas kiekviename savo darbe, sumanyme, siekime būtų sąmoningas.

Taip pat reikia lavint protą. Jaunimas turi pasidaryti ne tik protą lavinančių savybių vartotojas, bet ir gamintojas. Įgytas proto žinias reikia mokėti sunaudoti gyvenime, reikia jomis dalytis su aplinkuma. Šiais laikais kas nori su gyvenimu sėkmingai kovoti, turi labai stropiai dirbti, pažinti visus naujus, nuolat besikeičiančius gyvenimo reikalavimus, naujenybes, turi mokėti greit prie jų prisitaikyti, jas išnaudoti. Tam tikslui jis privalo turėti daug žinių ir miklų protą.

Tolimesnis jaunimo siekimas—tai charakterio—būdo lavinimas. Jaunimui reikia turėti pastovus lietuviškas būdas, pasižymįs stipria valia, energingumu, pastovumu bei nuosekiumu kiekviename darbe. Žmonės be pastovaus būdo yra silpni, neatsparūs, netikę gyvenimui.

Prie kalbamų sodžiaus jaunimo uždavinių dar tenka suminėti labai svarbus ūkiško išsilavinimo, savystovumo ir sumanumo išvistymas. Būdami ūkininkų vaikai, turime atsiminti, kad sodžiuje reikės ir pasilikti. Todėl turime tam gyvenimui pasiruošti. Turime ūkiškai išsimokslinti, pamilti ūkį ir ūkišką darbą, turime prisirišti prie tėvų žemės ir ją saugoti. Bet prisiminę, kad visi tėvų ūkiuose nesutilpsime, turime lavintis prekybos, pramonės ir amatų srityse.

Jaunimas yra atsakomingas už mūsų krašto ir tautos likimą. Kartu mūsų jaunimas nėra dar pasiruošęs gyvenimui, jam dar daug reikia dirbti, kad galėtų būti vertingas ir pasirengęs savo tikslą pasiekti. Todėl ypač susipratusi sodžiaus jaunimo dalis turi susirūpinti tais jai skirtais uždaviniais. Šviesesnieji jaunuoliai privalo tuos uždavinius skiepyti savo atsilikusių brolių ir seselių širdyse.

Vingis.

Taip atrodo Abisinijos miestas Desi po italų bombardavimo.

Didžiausias turtas — sveikata

Yra kraštų gausių anglies, geležies, net aukso ir sidabro kasyklomis, turinčių labai derlingas dirvas, kraštų — amžinai žaliuojančiais augalais, o vis tik tie kraštai yra nuskurdę ir tamsūs. Žinom šalis, kur nėra jokių brangių kasyklų, menka nederlinga žemė, oro sąlygos nepalankios, 6—7 mėn. tveria žiema, o žmonės gyvena turtingai, visi apsišvietę.

Kyla klausimas, kodėl taip yra, kad turtingose šalyse žmonės nuskurdę, bemoksliai ir atvirkščiai, kur nėra žemės lobių, žmonės gyvena turtingai, apsišvietę, susipratę? Galimas tik vienas atsakymas—pats žmogus yra didžiausias ir brangiausias lobis, o ne aukso kasyklos, ne šilti orai ir amžinai žaliuoją miškai. Žmogus yra neišsemiamas turto jėgos ir energijos šaltinis. Žmogus sugeba tirlaukius paversti pramonės centrais, vėjo pustomus smiltynus—derlinga dirva, padangėse pralenkti paukštį, vandenyje žuvį, plieno vielomis pažaboti oro bangas, o radio ir telefono aparatu kalbėtis su visu kultūringu pasauliu.

Kad žmogus galėtų tą kovą laimėti ir tokius darbus nudirbti, turi būti sveikas. Sveikata yra didžiausias žmogaus turtas, stipriausia jėga, kuri duoda galimybės nuveikti didelius žygius ir nugalėti visas kliūtis. Žmogus sveikas visada smagus, malonus, sukalbamas ir darbštus.

Tik, deja, žmogus nevisuomet pakankamai brangina savo sveikatą. Tik tada ją įkainoja, kai praranda, kai susiduria su šiurkščia ligos ranka.

Reikia tačiau visiems žinoti, kad tik sveiki žmonės yra naudingi ir reikalingi visuomenei bei tautai.

Mūsų jaunoji karta bus judri ir veikli, galės nugalėti visus gyvenimo sunkumus, jei bus šarvuota sveikata, jei mokės tą sveikatą branginti ir išlaikyti.

Tad visi skelbkime kovą mūsų negalavimams, raukime ligų šaknis, tieskime į mūsų bakužes kelius švarai ir šviesai, vykime lauk girtuokliavimą, rūkimą, atidarykime langus orui, o tuomet sveikata iki žilos senatvės mūsų neapleis.

St. Č—lis.

L. B-KAS

Laiškas draugui

(Skiriu J. Maleiškai)

Sveikas, drauge, numylėtas!
Su tavim senai kalbėjau,
Senai spaudžiau ranką kietą
Ir laimės linkėjau.

Ar prisimeni, drauguži,
Mūsų sodžių tylų
Ir berželį, ką vis ūžia,
Slėpdams skausmą gilų.

Ar prisimeni tą kryžių,
Kurs prie kelio liūdi,
Melsvą dangų, aukso rytą...
Kiek ten laimės glūdi!

Dar daina laukuose skamba,
Ką abu dainavom;
Dar nebaigti mūsų žygia',
Ką broliams aukavom.

Grįžk, drauguži, kilnadvasi:
Laukia tavęs motinėlė,
Laukia sodžius, laukia kryžius
Ir draugai vartus atkėlę...

UŽVERSTA KNYGA

Keli saulės spinduliai įkrito pro nedidelį langą kambarin. Ant lango stovėjo baigiančios vysti gėlės. Jas atnešė Milė, Liunės draugė. Milė graži, rausvais veidais ir raudonomis lūpomis mergaitė. Ji mylėjo Liunę. Jos šviesios akys dažnai nuslėpdavo ašaras, kurios imdavo deginti blakstienas, pažvelgus į Liunės išblikusį veidą. Ar tai ta pati, gražioji, mėlynakė Liunė, jos draugė, lyg tikra sesutė?

Ir šiandien atbėgusi pasėdėjo prie jos valandą, papasakojo jai naujienų. Stengėsi pralinksminti, nukreipti kita vaga Liunės mintis.

— Liune, šiandien tu vėl susikrimtusi! Kiek kartų tave prašiau: nusiramink, tikėk, pasveiksi. Tu jauna. Daugiau drąsos! Tavęs laukia šviesi laimužė.

Liunės lūpomis nuslinko lengva, lyg plaštakėlė, šypsena. Šviesiomis, didelėmis akimis pažiūrėjo į Milę. Beveik permatoma ranka suspaudė smulkią Milės rankutę.

— Gera esi, Miliut! Gal dar pasveiksiu. Gal ne... Žinai, negaila man nieko. Baisi tik viena mintis. Teks palikt ją vieną... Vieną, kaip svyruojančią pakluonėj liepa... Mile! Tu nežinai, kaip tai mane kankina.

Akimis parodė palangėj sėdinčią, pasilenkusią ant balto siūvinio motiną. Kelios stambios raukšlės surangė jos lygią, aukštą kaktą. Žili plaukai dabino palinkusią galvą. Kartais ji mesdavo žvilgsnį į dvi mergaites, besikalbančias pasienyje, kitoj kambario pusėj. Kartais nubraukdavo riedančią, karštą ašarą, ir vėl siuvo...

Gražus Milės veidelis apsiniaukė. Pasilenkė prie Liunės ir tyliai tarė:

— Aš būsiu jai antra duktė!

— Ačiū. Žinau, būsi man gera iki paskutiniosios valandos... Papasakok ką nors.

— Liune, šiandien vasario 16-toji diena. Kaip gaila, kad negalėsi būti akademijoj. Marytė dainuos. Sako, kažkoks naujas dainininkas atvažiavęs. Ryt užbėgusi tau viską pasakysiu. Ilsėkis ramiai!

Išbėgo. Su ja išnyko pavasario dvelkimas, kurį buvo atnešusi savo draugei. Ilgesnį laiką kambaryje buvo nedrumsčiama tyla. Tik kartais nuskriedavo tylus atodūsis, kuris pro skausmu suspaustas motinos lūpas išsprukdavo.

Temo. Toli už lango sklaidėsi debesys. Skrido juodasparnis vėjas. Plikos kaštono šakos glaudėsi prie lango, virpėdamos nuo šalčio.

Ir plakėsi motinos ir dukters juodos min-

tys, lyg geležiniam narve paukštis. Tomienė sudėjo siūvinį, darbščiomis rankomis išlygino raukšles. Už valandos nuneš tą savo darbą kuriai nors savo pažįstamai poniai ir gaus už jį porą auksinų. Nupirks Liunei vynuogių. Gydytojas taip liepė. Gal padės.

Priėjo prie lovos ir paglostė sutaršytus geltonus plaukus. Panaši į tėvą. Bruožai visai tie patys, tik plaukai truputį šviesesni. Ir jį seniai Tomienė palaidojo, apverkė jo gelsvą kapą. Tada Liunė buvo dar mažutė. Tomas buvo tvirtas, plačiapetis lietuvis. Vasario 16 dieną sušaudė jį už miesto, kurį norėjo apginti nuo priešų. Seniai seniai tai buvo, gal jau dvidešimt metų.

Kad jis būt gyvas, gal netoks skaudus būt smūgis abiem, kuris turėjo nukrist dabar ant vienos Tomienės pečių. Bet jo nebuvo. Nušalo jau ir rūtos ant jo kapo, kurias abi su Liune pavasarį pasėjo. Daug, oi daug iškentėjo Tomienė nuo to laiko. Tai buvo sunki kova dėl būvio. Bet Tomienė turėjo kietą lietuvišką būdą. Ji kruvinomis nuo darbo rankomis skynė sau ir mažai dukrai kelią į gyvenimą. Liunę užsispyrė išmokyti, kad ji vėliau nevargtų, kaip jos motina. Pati taip pat viltim gyveno, kad prie dukters užbaigs ramias senatvės dienas, pailsins žilą galvą. Vylėsi, tikėjosi... bet...

Ak, kam ji leido tada Liunei važiuoti, tokią gilią, šaltą žiemą! Liunė užsispyrė važiuoti sodžiun pas gimines. Ji aiškino motinai, kad jos pareiga būti ten su jais — jos pilkasermėgiais broliais. Norėjo nešt jiems meilės, tikros tėvynės meilės žariją. Tai buvo pernai. Storomis pusnimis apklota žemė snaudė. Tvoros nuo šalčio pykšėjo, o sniegas žėrėjo milijardais brangių akmenų. Važiavo arkliais. Paklydę išklaidžiojo po mišką visą naktį. Ir Liunė peršalusi susirgo plaučių uždegimu.

— Matuše...— suvirpėjo tylus Liunės balsas.—Karšta, močiut, atidaryk langą. Aš noriu pamatyti mėlyną dangų, mama...

— Liune, gulėk, dukryt. Pamatysi, dar pasveiksi. Atidaryti lango negalima: pučia šaltas žiemys. Paskui, aš pasodinsiu tave palangėje. Tada abi girdėsime, kai netolimoje salėje giedos Tautos Himną. Dabar turiu aš valandikei išeiti. Nunešiu darbą ir pirksiu tau vynuogių. Aš greit grįšiu. Tik pagulėk ramiai.

— Gerai, močiut, eik. Man jau geriau, nesisielok. Gal greit grįšiu universitetan. Vėl mokysiuos. Kaip bus gera!

— Mokysies, mažyt... Beabejo, pasveiksi... ašarų kartėlio pagraužtas užlūžo motinos balsas.

Liunė nuvargusias akis nukreipė į lubas. Įsižiūrėjo į keistais jeroglifais besišaipančią lubose didelę dėmę. Ir tada prisiminimai ją užgulė. Trumpai gyveno, bet pragyveno daug šviesių, lyg saulė, ir daug juodų, sunkių, kaip rudenio naktis, momentų. Prisiminė ir tamsiaplaukį Algį. Liunė mylėjo jį iki šiai dienai. Juodaplaukė Kazė buvo viliojanti ir graži. Gal buvo ir gera, Liunė nežinojo. Prisimena tik, kai kartą Kazė atbėgusi pas ją pravirko ir tarė:

— Dovanok! Tavęs nuskriausti nenorėjau. Bet Algis mane myli ir aš jį. Tu esi didelė patrijotė, užpildysi savo gyvenimą. Esi jauna— rasi dar kitą. Mintis apie tave ilgai man nedavė ramumo... atėjau...

— Būkite laimingi—tyliai atsakė Liunė.— Būk jam gera ir nusiramink. Mano šešėlis netemdys jūsų laimės.

Tada ji išvažiavo kaiman.

Paskui prisiminė jai paskutinės vasaros dienos kaime. Ji juto kas kart silpnėjančią sveikatą, manė ją pataisysianti švariu, gaivinančiu kaimo oru. Išvažiavo. Vaikščiodavo žaliais, vingiuotais Žeimenos krantais, klausydama iš tolo šienpiuvių skardžios dainos. Bevaliai skindavo ramunes, kuriomis nusėtos buvo Žeimenos pakrantės, ir raudama lapelį po lapelio burdavo.—„Grįš... negrįš... negrįš..."

Nuslinkdavo blizgančiomis, judančiomis, kaip gyvas sidabras, Žeimenos bangutėmis žvėjo laivelis. Pranykdavo mėlynose miglose saulė įdegęs, sveikas veidas. Kartais, apipindavo Liunę švelniais tonais žvėjo dainelė, kuri pranykdavo drauge su juo. Ir Liunė pajusdavo tada didelį, slėgiantį krūtinę sunkumą. Atrodydavo, kad ji supranta ką miškas ošia, kokią pasaką vėjelis kužda, ką niūniuoja svajinga Žeimena.

Graudi gamtos harmonija pynė jai paskutinius atsisveikinimo akordus. Nebematys Žeimenos. Nebematys baltų ramunių, nebeišgirs dainos, ką traukia pievose palinkę šienpioviai.

Prisiminus tą viską, Liunei staiga pakvipo šienas ir žalios, jaunos pušys. Jai pasirodė, kad ten toli, girdi galingą Vasario 16-tos dienos giesmę. Atmetė apklotą ir sunkiai išlipo iš lovos. Norėjo aiškiau girdėti skardžią giesmę, pažvelgt į baigiantį gesti dangų. Sunkiai sunkiai, žingsnis po žingsnio prieina ji prie lango. Gerai, dabar jau viskas bus gerai. Išgirs tuoj, kaip ten salėje pradės skambėti Tautos Himnas. Jos atgarsius pasveikins ji karšta širdim. Tik taip kažkas ją slėgia prie žemės. Ji mato nuogas kaštono šakas virpančias už lango. Šaltu plienu šyptelėjo į ją dangus.

Liunės akyse ima šokinėti žvaigždės, didelės, mažos — visokios. Kaštono nuogos šakos—tai jos gyvenimas. Be žiedų. Be lapų. Jie visi nukrito šaltą rudenį. Liunė staiga panoro grįžti lovon. Bet ji buvo labai toli: kitoje kambario pusėje. Sunkiai atsirėmė stalo. Ant jo atversta knyga, kurią jai balsiai skaitydavo atėjus Milė. Kaip seniai ji skaitė pati! Tiek laiko išgulėti lovoj. Sudrumstomis akimis ji įsižiūri puslapin. Virpa žodžiai, šokinėja. „... ir ėjo ji laiminga į naują, skaistų gyvenimą, pilnomis saujomis pavasario žiedų, pilna meilės ir pasiaukojimo širdim. Jos jaunos lūpos puošėsi laimės, tikros, gilios laimės šypsenomis..."

Padūkusios raidės virto raganomis ir susikibusios už rankų ėmė aplink Liunę šokti baisų šokį. Sukasi ratu, o su jomis visas kambarys, lubos, sienos, grindys... Artėja jos prie Liunės, tuoj užgrius ir prislėgs visu sunkumu jos silpną kūną. Ji nori sušukti — mama!—bet kažkas baisiai dideliu kūju sudavė jai krūtinėn, atrodė,kad plyšo ji per pus. Ir staiga viskas nurimo, akyse švystelėjo skaistus, saulėtas rytas. Tik burna pilna sūraus tirštimo. Kažin, gal jai taip rodos, o gal iš tiesų atskrido kažkokia švelni melodija. Ir apgaubė ją šilko tonais, o ji—balta, skaisti, laiminga eina pilnomis saujomis žiedų, pavasario skaisčių žiedų. O jos lūpos puošiasi tikros, gilios laimės šypsena.

Liunė mirė. Rankoje stipriai suspaustą laikė dar nebaigtą skaistyti uždengtą knygą.

Iš tolo atplaukė galingos giesmės tonai. Giesmės vasario 16-tai dienai...

Jūratė.

ITALAI STIPRINA FRONTĄ

Abisinijoj, Somalijos fronte, italai, tikėdamiesi abisinų puolimo, daro spygliuotų vielų užtvarą.

KAIP RAŠOMA PASKAITA

Dažnai lietuviškame sodžiuje yra tos ar kitos draugijos skyrius, kur daromi susirinkimai, akademijos ir kiti savišvietos žygiai. Akademijose ir susirinkimuose paprastai skaitomos paskaitos bei referatai. Daugumoj tas paskaitas skaitydavo draugijų instruktoriai, parvažiavę atostogų akademikai arba vietos inteligentai: kunigai, skaityklų vedėjai, vargonininkai ir kiti. Tik kai kur patys organizuoto jaunimo vadai—skyrių pirmininkai ar kiti nariai paskaitydavo pačių paruoštų paskaitų.

Žinoma, naudinga yra paklausyti kieno nors paskaitos, bet daug naudingiau pačiam ją paruošti.

Čia nors trumpai pasvarstykime, kaip paskaita ruošiama.

Visų pirma reikia numatyti, kokiam susirinkimui ar paminėjimui skiriama toji paskaita. Kitokios reikia paskaitos spaudos sukaktuvėms, kitokios blaivybės savaitei, dar kitokios vasario 16-tai dienai. Nustačius susirinkimo tikslą renkamės paskaitos temą. Ji turi būti pritaikinta ir prie klausytojų išsilavinimo. Negalima rašyti to, ko klausytojai nesusupras. Žinoma, paskaitos įžangoje ir pačioje paskaitoje daug kas galima paaiškinti, bet vis tik reikia atsižvelgti ir į pagrindines klausytojų žinias.

Be to, reikia atsižvelgti į savo žinias ir į turimą medžiagą, kitaip sakant, literatūrą. Negalime imtis rašyti, apie ką visai nenusimanome. Turime suprasti nors pačius pagrindinius rašomojo klausimo savumus. Pav., rašydami apie Vytautą Didįjį, privalome turėti nemaža istorinių žinių apie jo asmenį, tų laikų aplinkumą ir kt. Tad, renkantis paskaitos temą, reikia žiūrėti ne į pripuolamai pasitaikiusią mintį, bet į savo žinias.

Pasirinkę paskaitos temą ir patikrinę, kad šį tą apie tą dalyką žinome, ieškome savom žiniom papildyti medžiagos. Tą reikalingą paskaitai medžiagą surasime knygose ir laikraščiuose. Kurioje knygoje ir kurių metų laikraštyje ieškoti medžiagos savo paskaitai, tai yra sunkiausias klausimas. Kai turėsime reikalingų žinių šaltinius, tai paskaita parašyti netaip jau sunku.

Sakysime, pasirinkome paskaitai temą: „Mūsų literatūra". Tuoj imame laikraščius: „Jaun. Draugą", „Viln. Rytojų" ir kitus, ieškome ten, gal buvo kada nors tuo klausimu rašyta. Apie vieną, pav. Valančių, rasime „Jaunimo Drauge" 1934 m. 11 numery, apie Maironį—1928 m. numery, apie Šatrijos Raganą „Viln. Ryt." 1930 m. numery ir t. t. Surenkame tuos numerius ir pasiskaitome. Bet dar tuo nepasitenkiname, ieškome kitur—knygose. Pav., lietuvių literatūros vadovėly ir kitose knygose. Tačiau, naudojantis knygomis, reikia būti atsargiam. Pirmiausia turime žinoti, ar tos knygos yra tikrai naudingos, ar jos gali mums tikrai padėti susipažinti su rūpimu klausimu.

Ir taip surankioję kuo daugiausia medžiagos, atliekame dar tik pusę svarbaus darbo. Dabar pradedame antrąją pusę — imame ra-

MŪSŲ SODŽIAUS VEIKĖJAI

Liet. Šv. Kaz. D-jos Musteikos (Marcinkonių vals.) skyriaus valdyba. Iš kairės dešinėn sėdi: A. Miškinis — iždin., T. Šeštavickas—pirmin., K. Miškinis — rev. kom. narys. Iš kairės dešinėn stovi: K. Miškinis—vice-pirmin., J. Averka rev. kom. narys, A. Vilčinskas—knyg., V. Gaidys — sekretorius.

šyti. Pradedant rašyti, pirmiausia reikia sudaryti paskaitos planas. Planas yra labai svarbus dalykas, be jo nieko rimtesnio negalima sukurti. Jis gali glūdėti mūsų mintyje, bet galima jį, ir net naudingiau, parašyti popieriaus lape.

Plane turi būti trys pagrindinės dalys: įžanga, dėstymas ir užbaiga. Įžangoje pasisakom, kodėl tą paskaitą rašom, supažindinam su paskaitos svarbumu, aktualumu, iškeldami pagrindinius paskaitoje gvildenamus klausimus. Įžanga paprastai būna trumpa. Išdėstyme mes plačiai kalbame apie pasirinktą dalyką. Užbaigoje darome išvadą. Užbaiga taip pat būna visai trumpa.

Naudodamiesi knygomis, negalime visko iš jos nusirašyti. Daug ką reikia atpasakot savais žodžiais. O jei ką norime taip parašyti, kaip yra knygoje arba savo tvirtinimą paremti autoritetu, kad tas ir tas autorius taip sako, tada turime išrašyti visą sakinį ištisai pažodžiui ir padėti jį kabutėse, tai reiškia, kad yra svetima nuomonė — citata. Be to, rašant rimtą paskaitą, reikia pažymėti skliausteliuose, iš kur ta citata paimta—parašoma veikalo pavadinimas, autorius ir veikalo puslapis.

Paskaitą rašant, naudojamasi keliomis ir keliolika knygų. Tačiau galima naudotis ir viena knyga, bet reikia žiūrėti, kad neišeitų grynas nuorašas.

Žinoma, galima padaryti nuorašas arba knygos santrauka, bet įžangoje reikia pasakyti, kad nurašyta arba sutrumpinta. Daryti veikalų santrauką yra taip pat naudinga, bet jau tada vadinasi knygos referavimu, atpasakojimu.

Parašius paskaitą, reikia ją visą gerai perskaityti, ištaisyti ir paskui švariai perrašyti, kad skaitant netektų užkliūti ir mikčioti. Skaitant paskaitą susirinkime, reikia skaityti iš lėto ir balsiai.

Patartina būtų, kad kiekvienas skyriaus, o ypač valdybos narys, pamėgintų patys paskaitas rašyti. Žinoma, pradžia bus sunki ir netobula, bet parašęs vieną — kitą paskaitą žmogus pasijus tikrai sugebąs rašyti ir pamatys, kiek daug įvairių žinių duoda toks savistovus darbas.

Gera būtų, kad mūsų liaudies švietėjai išmokytų, ypač gabesnius jaunuolius savistoviai dirbti. Skaityklos vedėjas čia turėtų stoti universiteto profesoriaus rolėn. Išdalinti skaityklos lankytojams įvairias paskaitų temas, nurodyti, kaip rašyti, kur ieškoti medžiagos ir rašantiems duoti patarimų. Kai paskaita parašyta, perskaityti su autorium, pakritikuoti, nurodyti geras ir blogas paskaitos puses. Geresnės, stropiau parašytos paskaitos, tiktų skyrių susirinkimams.

Tad pamėginkim ir šį švietimosi būdą ir duokim pačiam jaunimui išnaudoti savo kūrybines jėgas, o būkim tikri, kad taip padirbėjęs jaunimas sparčiau žengs šviesos keliu.

Romuvietis.

MŪSŲ JAUNAS KOMPOZITORIUS

Julius Sinius, gražiai pasireiškęs savo kūryba, kurią jau labai aukštai įvertino ne tik lietuvių, bet ir kitataučių spauda. Šių metų 16-tojo vasario iškilmėse Vilniuje turėjo būti grojami jo veikalai „Lietuvių liaudies simfonija", „Kantata vasario 16-jai dienai" ir kita.

Bendro darbo draugui, mūsų laikraščio fotokorespondentui Antanui Atroškai, sukūrusiam su p-le Emile Kardelyte lietuviškos šeimos židinį, linkim daug laimės ir džiaugsmo
„Jaunimo Draugo" Redakcija.

Amerika — rekordų šalis. Čia matome jos aukščiausius namus, dangoraižiais vadinamus.

DIDVYRIS VAINPO

(Kinų padavimas).

Lao-Janas šiandien visas aukso spalva žėri. Saulė leidžiasi. Geltonasis kraštas prašvito skaidriomis varsomis. Danguje liepsninga šviesa. Geltonose dulkėse skęsta keistos šventyklos. Kažkur plaukia triukšminga minia. Geltoni veidai, ilgos juodos kasos siūbuoja į visas puses. Nuskustos galvos šviečia, it įkaitintas metalas. Įsimaišiau į tą tylumą ir atsidūriau dideliame teisingumo kieme.

Prie teismo salės stovi nejudėdami kareiviai.

— Kas ten šiandien yra? — klausiu pažįstamą.

— Šiandien kankina garsųjį didvyrį Vainpo.

— Kodėl nieko negirdėti?

— Vainpo, tur būt, ir pragare nesuriktų. Juk jis nėra plėšikas.

— Nieko apie jį negirdėjau,— atsakiau.

— Jis yra, tartum, mūsu didvyris. Ciesoriaus Bogdiehano valdžia seniai jo ieškojo ir, rusų padedama, sugavo. Jis yra tikrasis liaudies didvyris. Visą gyvenimą kovojo už liaudį ir laisvę. Sugavo jį beginklį, kada jis atvažiavo pas savo draugą rusą, šis išdavė jį Kinijos ciesoriaus valdininkams.

Įėjome į atvirą teismo ir tortūrų salę. Žemėje guli Vainpo. Kojos sukaustytos. Rankos atsuktos į užpakalį ir geležimis surakintos. Buvo pertrauka. Sugautasis sunkiai vaitojo. Valdininkai ramiai rūkė pypkes. Priėjau prie Vainpo. Jo veidas buvo pabalęs, akys, kuriose buvo matyti didis skausmas, žėrėjo, it anglys, krūtinė aukštai kilnojosi.

— Prakeikti būkite vergai ir vergų vaikai, išdavikai, šunės, laižantieji engėjo botagą.

Kareivis spyrė jį.

Vainpo atsigręžė. Šimtai akių žiūrėjo į jį.

— Vainpo! — pasigirdo balsas.

Pravėrė blakstienas.

— Ar pasiųsti žinią į Či-Fu pas tavo motiną ir brolį?

— Mano Motina — Kinija, o broliai — jūs, pavargę jos vaikai...

Ir pradėjo kalbėti su nepažįstamu.

— Kas yra gyvenimas... **Keistą kelionę** likimas skiria gėlei ar medžiui... Tortūrų įran—

kiai, kurie mane kankina, buvo kitados žydinčiu medžiu, o iki kraujo plaką mane botagai išpiauti iš odos kokio nors kantraus asilo. Ar galima gyvenime ką nors be laisvės ir gerumo vertinti. Prakeikimu yra vergų kantrumas. Tiesą pažįsti tiktai kovoj. Mėgstu labiau arklį, kurs meta nuo savęs vergą, negu asilą, kurs jį kantriai neša. Ir jūs vaikščiojate, kaip asilai. O jūsų yra daug labai daug. Jūsų darbo ir skriaudų vaisiais minta ciesoriaus valdininkai, o kad iš visų jūsų kasų nupinti vieną galvą, o iš visų liaudies rankų vieną kumštį — pranyktų skriauda. Mano drauga, atsiuntė į kalėjimą nuodų, kad galėčiau ramiai nesikankindamas numirti. To nenorėjau, mano kančia tai mažas skriaudos grūdelis, o jei jos vaizdas sukelia širdyse didvyrių žymes... laiminu savo tortūras. Aš išmokysiu, kaip reikia už tėvynę mirti, o kai sugebėsite taip ramiai kęsti tortūras ir mirties grąsinimus — Kinija bus laisva ir teisinga.

Užgaudė trimitai. Budeliai nutvėrė Vainpo ir vėl pradėjo tortūras. Jo rankas pririšo prie medinių rėmų, o kojas užnėrė šikšnomis ir pradėjo diržais čaižyti jo kūną... Trūko oda, pasipylė kraujas. Tortūruojamas didvyris tylėjo. Valios tvirtumu sulaikė skausmą ir jokio žodžio neištarė.

Teisėjas davė ženklą ir visi nutilo. Krito apgaulingas klausimas.

— Vainpo, ar turėjai bendradarbių?

— Turėjau.

— Išduok juos.

— Kaip aš galiu juos išduoti. Jų tiek, kiek šioje šalyje kilnių širdžių, kiek nakčia skrisdamas vėjas nutveria vaitojimų. Jeigu mano kraujo lašų skaičių padauginsime iš šios šalies grūdų, tai gausi skaičių, kokį tu nori sužinoti.

Įšėlęs teisėjas davė ženklą. Budeliai pradėjo naujas tortūras. Vainpo gyslos trūko it siūlai. Dar būtumėm galėję žiūrėti į budelių auką, jei Vainpo būtų bent žodį ištaręs.

Pabėgome.

Vakare mieste pasklydo kalbos apie didvyrišką Vainpo mirtį. Kada nutortūruotą bejėgį kūną nuėmė nuo kartuvių, buvo dar jame gyvybės ženklai. Gailestingas žmogus padavė dar vyno lašelį. Vainpo atsigavo ir, sukaupęs paskutiniąsias jėgas, tarė:

— Geriu už savo budelių sveikatą... Jie Kinijos laisvei padarė daugiau, negu kuris nors jūsų. Broliai, paskutinę savo gyvenimo minutę prašau jus: pasakokite visiems mano tautiečiams, kad Vainpo kentė ir mirė už juos, už jų tėvynės laisvę. *Alfas.*

VINCAS KUOLAITIS

Neraudok, girele

Vai neraudoki tu, girele,
Visų likimas juk sunkus.
Sunki ir mano juk dalelė,
Su daina joju į laukus.

Ir tave blaško šiaurės vėjas,
Siubuodamas senas pušis,
Ir mane skausmas palitėjo
Ir graužia mano širdį vis.

Gana dejuoti tau, giruže,
Gana. Nei verki nei liūdėk
Ir neklausyk, kaip vėjas ūžia.
Ir tu, kaip aš, tyliai kentėk...

VINCAS KUOLAITIS

Nenusimink

Nenusimink, brolau lietuvi,
Kai širdį skausmas tau suspaus
Daina pasaldink kartų būvį...
Ji liūdėsy tave užjaus.

Nenusimink, draugai jei tavo
Apleidę kryžkelėj pabėgs,
Tasai laimingas, kurs ragavo
Kartumo iš kančių taurės.

Nenusimink, kad vargas didis
Užgriaus gyvenimo takus,
Viltis skaudžias žaizdas išgydys
Ir išsklaidys tamsius rūkus.

PASAKA APIE JUOZAPĄ IR BENEDIKTĄ

Gyveno du kaimynai: vienas Juozapas, kitas Benediktas. Abu buvo pagyvenę ūkininkų sūnūs, nevedę ir abu vieną vasaros vakarą keliavo kaimynijos pievomis.

— Juozapai, — peršokęs per žolių prižėlusį griovį, sušuko Benediktas. — Kur tu vakar buvai?

Jis mirktelėjo kaire akim ir judriais pirštais pasuko ūsus.

— O kur gi būsi. Galima sakyt — niekur.

Šviesūs plaukiai lindo iš po kepurės. Dideli, platūs pečiai ir kietas sprandas svilo saulėje. Atsegti lininiai marškiniai nekliudė kūnui apsitraukti variu.

Benediktas ištraukė iš dantų pypkę ir atidžiai pažiūrėjo į draugą. Paskui pasilenkė, nusiraškė smilgą. Pertraukęs kandiklio viduriu, dar kartą įbedė akis, palingavo galva ir vėl pradėjo rūkyti.

Juozapas paraudo. Jis nusišluostė nosine prakaitą, pačiaudėjo ir pradėjo švilpti.

— Girdėjau... Bet nepadaryk kvailystės,— Benediktas numojo ranka, o kai baigėsi pievos ir prisiartino prie Juozapo sodybos, jis sušuko prie klojimo durų:

— Vakare eisim žirniautų, jei ateisi. Daujočiuose jau aną nedėldienį rinkę ankštis. Sako, jų laukuose greičiau prinoksta negu mūsų.

Jis atmaukė kepurę, pažiūrėjo į saulę ir lėtais žingsniais atsitolino, dingo užu sodo medžių. Jo sodyba anapus kelio, ir šviesią dieną galima matyti, kas viduj darosi. Kai nori Juozapas ką nors pasakyti kieme sėdinčiam Benediktui, pabeldžia į stiklus ir sustiprina balsą. Benediktas atsistoja ties slenksčiu ir švilpia.

Jų laukai, kaip dvi gretimai tekančios upės, plaukė ligi pačių dvaro pievų. Juozapo žemės pušys šakom susisiekė su Benedikto mišku. Voverys dažnai įšokdavo svetimo lazdyno riešutų pasivaginėti. Gyvatės ir žalčiai, kuriems nerūpi nuosavybės ribos, slinko ištisai mišką ir gąsdino gyventojus. Paukščiams skraidyti matininkas taip pat nebuvo paskyręs vietos. Jie plasnojo laisvi, sukosi viršum medžių, krykštavo. Kai papūsdavo stipresnis vėjas ir miškas pradėdavo ošti, paukščiai dar labiau krykšdavo. Tokiu metu žmogų apsiaubia klaikumas. Ir Juozapas su Benediktu miško ošime pajusdavo kažkokią paslėptą galią, kuri paraližuoja jausmus ir kelia juos nuo žemės. Stiprus uogienojų ir sakų kvapas svaigino kaip spiritas.

— O, o, o! — šaukdavo giedros metu Benediktas, prisiglaudęs prie burnos pirštus.

— Aū-ū-ū! — atsiliepdavo Juozapas.

— O! o! o! — pamėgdžiodavo miškas.

Ir eidavo jie per mišką, nusiėmę kepures, braukdami nuo kaktos prakaitą. Linkdavo samanos po kojom, lūždavo žagarai. Vietomis nuspirdavo raudonikio ar baravyko

JAUNIMO BŪRYS

Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius Čižiūnuose (Rimšės vals.). Šio skyriaus nariai—pavyzdingi kovotojai už šviesesnį rytojų.

galvą, o užmynę slidų ropuonį, pasišokėdavo kaip nuo ugnies.

Audros metu miškas ūžia kaip malūno sparnai. Tada baugu vienam glūdėti po šakų kepure. Benediktas dažnai rasdavo savo dalion įgriuvusią Juozapo pušį. Dažnai ir Juozapas negalėdavo praeiti ribos pramintuoju taku: Benedikto eglė būdavo skersai užlūžusi. Jie gaili miško kaip žmogaus: tik neverkia išvydę palaužtą medį. Miškas kartu su jais augo; jie ūsus, o miškas atžalą kartu želdė. Todėl ir suaugo jie į vieną mintį. O Juozapas su Benediktu tai buvo kaip tas juodalksnis su beržu, kurie taip glaudžiai pakelėje žaliuoja. Jeigu derlium džiaugės, tai džiaugės abudu. Jeigu vaikščiojo pas mergas arba naktigonėn jojo — tai taip pat abudu. Ir kai anų metų kermošiuje pamatė, kaip Juozapo giminaitis pešasi su žmona, abu nutarė: kol gyvi, nesiženysim.

Dabar Juozapas stovėjo vidury kluono ir šypsojosi. Rūsti Benedikto eisena išdavė nepasitenkinimą. Žinojo, kad bičiulis nemėgsta Jakštonaičios, kuri jau trečia savaitė neišsikelia iš Juodonių. Pusę kaimynijos mergų apsiuvo ji bliuskutėm ir suknelėm. Bet ar kaltas Juozapas, kad vieną dieną, bepiaunant dobilus, nulūžo dalgiakotis. Jis rūpestingiausiai išvertė visas kertes, išieškojo malkinę, bet dalgiakočio nerado. Žvilgterėjo į dobilus: verkdami prašosi dalgio. Tada jis užsimetė ant pečių švarką ir paežiu nuėjo į gretimą sodybą.

— Gal turit nereikalingą dalgiakotį: už dienos kitos grąžinsiu, — prašė jis.

Kaimynė stovėjo ant klėties slenksčio ir barstė vištoms lesalą. Ji šūkterėjo:

— Gal ir rasim. Bet pirma prašom užeiti vidun.

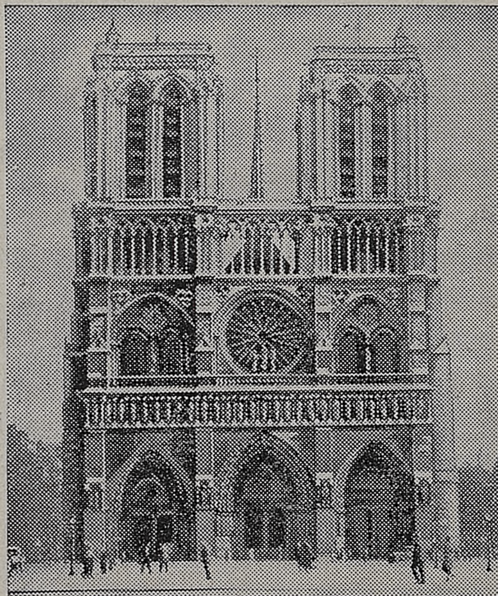
— Kad labai neturiu laiko.

— Užeik tuo pačiu, kiek turi. Nespuikink jau, užeik.

Juozapas užėjo seklyčion, kurios sienose kabojo šventi paveikslai. Už paveikslų kvepėjo ramunių ir berželio šakų puokštės. Už stalo sėdėjo Jakštonaičia ir siuvo.

— Pasėdėk, pasišnekėk su viešnia, — plepėjo šeimininkė ir šlapia skepeta perbraukė suolą.

GRAŽIAUSIA PARYŽIAUS BAŽNYČIA

Šiemet suėjo 700 metų, kai buvo pastatyta ši Panelės Švenčiausios (Notre Dame) stilinga Katedra Paryžiuje.

— Tai ką jūs čia siūvate?—pradėjo kalbą Juozapas.

— Et, tokius moteriškus dalykėlius, — dešine ranka patraukė į save siuvinį. Paskui pradėjo klausinėti: kur jūs vaikštinėjat, kaip subatvakarius praleidžiat. Pati pradėjo pasakoti, kokie linksmi vakarai būną jos tėviškėje. Čia šito nesą. Trečia savaitė siuvanti ir nė vienas geras svečias dar neatlankęs. O nuobodu jai, vis dėlto, nors šeimininkai ir labai mieli žmonės.

— Ne kiek čia jaunimo, — teisino Juozapas. — Nedidelis sodžius. Kiti išsiskirstę vienkiemiais ir eina anapus ežero vakaruotų.

Jie prasišnekėjo beveik ligi saulėlaidos. Išeinant ji atsistojo, padėjo žirkles šalin ir palydėjo ligi vartų.

— Kad dienos neišsineštum... Prašom dažniau ateiti.

Kitą dieną jis jau nuėjo pūstyklės pasiskolinti ir vėl ilgai užsisėdėjo seklyčioje. Namo grįžo susimąstęs, nuleidęs galvą. O Benediktas čiulpė pypkės kandiklį ir žiūrėjo pravėręs burną į pasikeitusį kaimyną.

— Tam piemeniui nevisi namie, — nu-

sprendė pagaliau ir nuo švarko atlapų nukratė pelenus.

Juozapas vaikščiojo po viduaslį kaip nesavas. Ir gryčia jam dabar atrodė nepakankamai iššluota, ir sienos pajuodusios. Keturias dešimtis metų varstė seklyčios duris, bet tik dabar pamatė, kad palubėse daug voratinklių prikabinėta..

Benediktas sėdėjo ant slenksčio ir matė, kaip Juozapo galvos šešėlis slankioja palangėm. Ir jis juokėsi įsikniaubęs į kelius, kaip išdykęs berniukas. Paskui kosėjo, spiaudėsi ir vėl juokėsi.

O Juozapo troškimai taip išsišakojo, kad nebetilpo nykioj sodyboj. Norėjo pasidalyt su draugu savo širdies ištekliais, bet negalėjo. Nuo tos dienos, kai Benediktas Jakštonaičią išvadino žaliu kurkinu, Juozapas ir kojos pas jį nebekėlė.

Vienam berniokui teko matyti Juozapą su mergina einant dobilienos pakraščiu. Vietomis kilo atolas, o virš atolo driekėsi migla. Tyliame ore skardėjo muzika ir tolimas mergų dainavimas. Jakštonaičia buvo apsisiautusi šilkine skara, bet plaukai pūpsojo nepridengti. Eidama dažnai juokės. Atmetusi aukštyn galvą ir ištiesusi baltą kaklą, kaip žąsinas, ji glaudėsi prie Juozapo ir šnekėjo:

— Žinai, man darosi šalta.

— Ką? Jums šalta? Man nešalta,—atsakė Juozapas.

— Nešalta? — stebėjosi ji. — Oi, koks jūs — kaip jūs nebijote šalčio.

Staiga jis nutvėrė jos ranką ir ištiesė kartu su savąja.

— Žiūrėk, čia mano pievos. Jos ligi slėnio nusitęsia. Ir užu slėnio dar yra mano pievų.

— Oi, kaip man patinka jūsų pievos!

— Jums patinka?

— Patinka.

— O aš maniau, kad nepatinka.

— Kodėl?

— Taip sau. Aš maniau, kad, jeigu aš nepatinku, tai ir mano pievos nepatinka.

— Argi aš sakiau, kad jūs man nepatinkat?

Juozapas nutilo. Jis nusigręžė į kitą pusę ir pradėjo švilpti. Ilgai ilgai ėjo tylėdami. Migla dar labiau tirštėjo. Už kelių žingsnių sunku buvo atskirti, kur naktis, kur žmogus.

— Kažkodėl man šalta, — pasiskundė ji.

Tada jis atsegė savo švarką ir apgaubė ją iš vienos pusės.

Rytojaus dieną viso sodžiaus moterys turėjo ko šnibždėtis. Atėjusios žiūrėjo siuvėjai į akis ir laukė, kad paraudonuotų. Bet ji buvo rami ir vienodu greitumu suko mašincs ratelį.

— Ruoškis pajauniuos, Benediktai! — šūkavo kaimynai. — Paskutiniai užsakai baigias. Metas jau kumelį iššukuot, karčius apkirpt.

— Et, ką jūs čia! — Benediktas mosavo rankom ir siurbė pypkę.—Sumanė, mat, pienburnis.

Ką čia pienburnis... Vyras jau gana paaugęs. Sveikam irgi būt ne pro šalį įsigyt žmonelę. Negi taip ir mirsi su vainikėliu.

Vestuvių dieną jis sėdėjo prie lango ir žiūrėjo į Juozapo langus. Bernai ir mergos, išsiprausę ir susišukavę, klykavo viduasly, o kieme žvengė arkliai ir pasagom kapojo žemę. Kai jaunieji visiškai susiruošė, Benediktas nebeiškentė ir išėjo kieman. Linksmi, patenkinti veidai grūdosi į važį. Vestuviniai skambalai skambėjo neseniai pasnigto sniego plotuose.

Juozapas, pamatęs savo draugą, nusiėmė kepurę ir žemai palenkė galvą. Linkterėjo ir Benediktas. Paskui visas pulkas pasipylė kaip dulkių debesys ir nuskambėjo kaip audra. Vyrai ir moterys, pasilikę kieme, mosavo baltom skepetaitėm ir šaukė:

— Laimingo gyvenimo! Laimingai sugrįžkit!

— Tik Benediktas ilgai stovėjo kieme ir ramiom akim žiūrėjo į sniego baltumas. Jo ausyse tebeskambėjo vestuvinė muzika. Kai paskutinis varpelio aidėjimas atsitolino ir dingo šile, jis išsitraukė iš burnos pypkę ir nusispiovė:

— O gal gi ir seksis gyvenime... Gal gi...

Taip išsiskyrė du ūkininkai, pagyvenę ūkininkų sūnūs, kurių laukai, kaip dvi tekančios upės, plaukė ligi pačių dvaro pievų. Juozapo žemės pušys šakom susisiekė su Benedikto mišku ir voverys dažnai įšokdavo svetimo lazdyno riešutų pasivaginėti. Bet ar susitiks taip, kaip seniau susitikdavo, Juozapas su Benediktu — vedęs senbernis su nevedusiu senberniu?

Zobarskas.

Vilniaus Lietuvių Amatininkų Draugijos narių būrelis. Vidury sėdi D-jos Globėjas p. K. Stašys. Antras nuo jo į dešinę D-jos pirmininkas— p. J. Uškevičius.

Sese, pasimelski už laimę Lietuvos...

Girdėti griaudžiančios kanuolės. Vienos iš Rusijos, kitos iš Vokietijos nešioja mirtį į priešininko pusę. Ir visa mirtis eina per Lietuvą. Per jos laukus ir pievas, per kalnus ir klonius, per miškus ir sodybas. Stebisi gamta, ko reikia šitoms neišmatuojamoms galybėms. Stebisi ir laukia atsakymo. Atsakymo, kurs išaiškintų, kodėl lietuvių sodybos išardytos, kodėl kanuolėmis išarti laukai. Ar nusikalto kuo supančiuotoji Lietuva? Ar likimas ją nori į amžių kraštą palydėti? Ar keliai saulėn, keliai visų kruvinom širdim prakaitu ir ašarom nutiesti dabar jau neįmanomi lietuviams?

— Kodėl, galiūnai, mane taršote ir draskote?

Klausė lietuvių širdyse glūdėdama kantrioji Lietuva.

— Ar maža jums savųjų ir manųjų sūnų pralieto kraujo?...

Kardai į kardus atsimušę atšipo ir vėl sulindo į makštis rūdytų, kol juos pašauks valdovų balsas.

Kaip pasvirusių eglių, senųjų motinų ašaros užliejo per ketverius metus liepsnojusią pragaro ugnį.

Po visą Lietuvą skersai ir išilgai aidėjo laisvės dainos:

„Lietuviai esame mes gimę!
Lietuviai norime ir būt!...
Kaip ąžuol's drūt's prie Nemunėlio,
Lietuvis nieko neatbos!..."

Ir dainos sujudino nevieną užkietėjusią širdį. Pagimdė laisvės norus, pagimdė brangųjį jos atpirkimą.

„Jau slavai sukilo. Nuo Juodmario krašto
Pavasaris eina Karpatų kalnais...

Tuo tarpu senosios Lietuvos dvasia į sūnų širdis prakalbėjo:

— Pas jus dar žiema. Sniegu apklotas visas kraštas. Speigais sukaustytas. Supančiuotas ledais.

Drebėjo ašaros akyse. Širdys ugnim liepsnoti pradėjo. Nors siautė visokių krypčių vėjai, nors kando šiaurys kaip pasiutęs, kiti nors staugė išalkusiais vilkais, sujudo karštų širdžių diktuojamos rankos ir prieš engėjus už savo krašto laimę atstatė plieno durtuvus·

Vakaro prieblanda.

Dangus raudonoms spalvoms nubučiuoja sujrusią sodybą. Kurioje žmonės išvarginti. Išvarginti amžinų trenksmų, gaisrų, nesuprantama kalba koliojimų, svetimų rankų dūžių į kantrumu užkietėjusius veidus.

Iš sodybų išeina du keleiviai.

Vienas jų sulinkęs.

Gal vargo neleidžiamas išsitiesti, o gal gailiųjų ašarų lenkiamas prie žemės.

Kitas, kaip sfinksas Egipto tyrlaukiuose saugąs amžiną tylą, išdidus, giliai susimąstęs.

Jis eina į priekį. Ir žiūri į priekį. Už savęs palieka ištroškusius laisvės. Palieka tėvus, gimines, kaimynus. Net „sudiev“ visiems pasakyti nesuskubęs.

Pagirėj, kur daugelis kelių į tolimas šalis išsikryžiuoja, kur liūdnas stovi medžio kryžius, pakrypęs, kaip vienas šių keleivių,—sustojo abu žmonės.

Jinai prisiglaudė prie jo, kaip vėjo blaškomas lapelis, kai rudens metą atplėštas nuo šakelės, drebėdamas prie žemės krūtinės prisiglaudžia. Suvilgė ašarom jo pasirižimų pilną krūtinę. Ir buvo žemės nusiminimu nusiminusi. Nors pavasario vėjelis švelnutis, kaip šilko skraistė plevėsuodamas pūtė, nors debesėliai buvo raudonais saulutės bučiniais nužymėti, ji negalėjo pralinksmėti, ir jos širdužė ir jos lūpos neįstengė tada dainuoti. Nors visuomet ji, kaip girių lakštingala ar kaip raiboji gegelė, visų ausims dainelių pridainuodavo, pričiulbėdavo, prisuokdavo.

O jis, nors neišmatuojamu skausmu turėjo suvarstytą širdį, jos gilius atodūsius ir ašarų birėjimą išgirdęs, taip tarė:

— Merguželė, sese, pasimelski
už mano laimę, už mane,
žinai, sunki dalia apsėdo,
o melstis nebegaliu, ne.

Jaunystės prisiminimai visokiom plaštakėm lakiojo po jo galvą. Jis vėl prabilo:

— ... ir mano giesmės nebetokios,
kur dainavau seniau.

Tolumoje buvo girdėti kanuolių griausmai, atrodė, perkūnas norįs pykčiu sudaužyti ir sudeginti visą pasaulį. Jis vėl kalbėjo:

— Įsisukė į širdį meilė
ir prinešė dyglių —
man kūdikystės dienų gaila —
sugrįžti negaliu...
Merguže, sese, pasimelski
už mano laimę, už mane,
— — — — — — — —
aš melstis nebegaliu, ne.
Ir laiko neturiu...

Jis nuėjo. O ji pasilikusi suklupo prie pakrypusio kryžiaus ir ašarom nuplovė visą jo liemenį.

Tolumoje buvo girdėti kanuolių griausmai... Atrodė, perkūnas norįs pykčiu sudaužyti ir sudeginti visą pasaulį.

Savanorių sustojimo ir regirstravimo punktas.

Jis atėjo. Atėjo daugelis iš įvairių Lietuvos kampelių artojų sūnų. Visi jie paliko: alpstančias motinas, bevilčiai nuleidusius rankas tėvus, skausmo ašaromis pravirkusias jaunas merguželes.

Į daugelį jų susirinkusių uniformuotas karininkas pasakė ilgą kalbą. Visų veidus nudažė drąsos ir pasiryžimo varsomis, visų širdims įdiegė meilės ir vilties kibirkštėlę. Pabaigė kalbą šitaip:

— Broliai! Daug amžių mūsų Tėvynės padangėse buvo naktis be aušros. Daug amžių miegojo Vytauto Didžiojo garsioji Lietuva, tik vardas jos buvo palikęs. Daug amžių mes nešėme sunkią verguvės naštą, kentėme priespaudą ir išniekinimus. Dabar, kada mūsų kaimynai vienas kitam suka galvas, laužo išdidžius sprandus, metas mums užimti atitinkamas pozicijas, kad savo darbais įrodytumėm: neveltui mus Motina Tėvynė išūgdžiusi, ne veltui lietuvio vardu pakrikštijusi. Mes, Vytautų ainiai, eikime jo šviesiuoju, pergalės kalavijo nužymėtu keliu!

Baigęs su kiekvienu pasisveikino, broliškai pasibučiavo ir tarė:

— Rytoj išvažiuojame į mūšio lauką. Rytoj pradėsime laužyti Lietuvą prislėgusį ledą. Jau daugelis jūsų brolių tai dirba. Prakaitu ir kraujo lašais senuolių papročiu laisto Lietuvos žemelę.

Visų krūtinės atsivėrė. Ir lūpos paleido sutartinį:

— Valio! Valio! Valio!

Traukinys nešte nešė daugelį jaunų vyrų į kovos lauką. Nešė ten, kur jiems visiems buvo lemta: arba žūti nuo priešo kulkų ir patrankų šovinių skeveldrų, arba išeiti laimėtojais ir grąžinti Lietuvai seniai išsvajotąją, seniai lauktąją, dainomis išdainuotą, pasakomis išsektąją laisvę.

Visi jie garsiai kalbėjosi, dainavo.

Vienas ištraukė iš savo kelionės maišo armoniką ir pradėjo ją zirzinti. Kiti pritarė dainos žodžiais bei sušukimais. Ir bėgo pro atdarą vagono langą graži sutartinė. Bėgo per lygų lauką, plačiąsias pievas, žaliuosius miškus; bėgo į išardytas sodybas; guodė motinėlių sengalvėlių nuliūdusias širdužes, šluostė jaunosioms mergužėms gailiąsias ašarėles, skaidrino raudonus veidelius.

„Aš parnešiu sau iš prūsų,
plieno kardą kietą,
tau, sesyte, šilko skarą,
diržą auksu lietą...“

O traukinys dejuodamas bėgo lygiuoju keliu, nešė tūkstančius jaunų gyvybių, nešė į mirties ar gyvybės lemiamą mūšį.

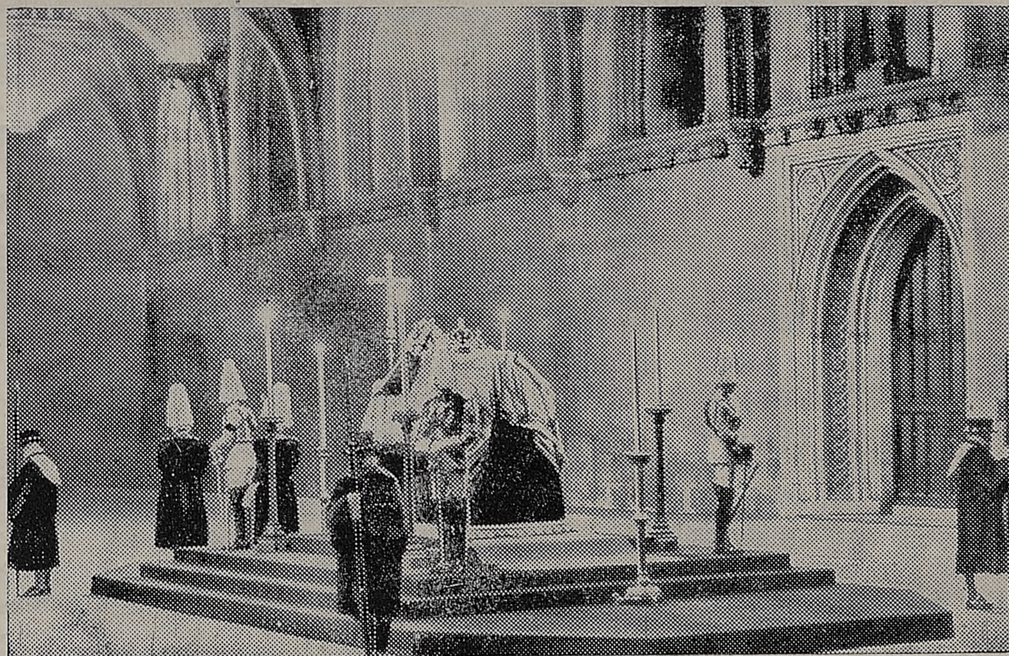
Pakelėse, kur daug kelių susikryžiuodavo, stovėjo pakrypę kryžiai. Atrodė, ir jie liūdi. Liūdi, gailėdami šių jaunų gyvybių.

O traukinys dejuodamas vis bėgo lygiuoju keliu, nešė tūkstančius jaunų gyvybių, nešė į mirties ar gyvybės lemiamą mūšį.

Jie brido per balas ir klampynes. Vis šaudydami į priešo pusę. Tai guldami į šlapią žemę, tai keldamiesi. Jų eilės retėjo. Bet iš užpakalio prisivydavo juos kiti, vos tik suregistruoti ir atvežti savanoriai. O kai ir šie kelias dienas po klampynes pabraidydavo, atrodė nepanašūs į gyvus žmones. Veidai buvo apžėlę tankia barzda, apdrėpti purvu, suraižyti medžių šakų ir duriančių vielų, apteškę raudonu krauju. Bet nematyti juose nusiminimo šešėlio, neįžiūrėti nepasitenkinimo tuo ar kitu vadų įsakymu. Visi jie šypsosi, visi viens kitą gelbsti. Sakytum, ne kareiviai, bet vienos motinos sūnūs, savu nesutikimu josios širdies įžeisti nenorį. Tuo tarpu jie tik savanoriai. Taip. Savanoriai. Daugelis išėję iš namų net motinai verkiant, ar tėvui rūsčiai keikiantis. Išėjo į kovą dėl Lietuvos laisvės.

Paskutinį traukinį išvijo į Vokietiją. Prie kurio vagonų riebiomis raidėmis buvo parašyta „Nach Berlin“ (į Berlyną). Daugelį metų jisai Lietuvos turtą vežė į Vokietijos gilumą, tūkstančiais išgabeno Lietuvos vyrų. Dabar tuščiomis vos suskubo pasprukti. Kaip vagis, kai jį šeimininkai nuo klėčių su šunimis nuveja. Tylomis. Be riksmo. Išlėkė jis. Išlėkė į užpakalį net neapsidairydamas. Nes jautė, jėga didi užaugusi ir jį išvijusi.

ANGLIJOS KARALIAUS LAIDOTUVĖS

Jurgio V kūnas karališkoj koplyčioj. Prie karsto garbės sargyba.

Kovos lauke laimėjo keletą patrankų, krūvas šovinių. Apsuko jas atgal ir paleido į priešo pusę nesuskaitomą kiekį smūgių. Drebėjo nuo jų bermontininkų širdys. Juk ir priežodis sako: Labiausiai skauda, kai savas šuva įkanda.

Dainuodami jie nešė šaliai laisvės vėliavą. Nešė ją aukštai iškėlę. Nešė ją savo krauju ir prakaitu nužymėtą.

Lietuvos girios galingiau ošė. Pasijuto, kad priešo kirvio smūgiai daugiau jų nelies, neretinsią. Net kelių purvas išdžiūvo, tarsi, norėdamas palengvinti kovose išvargusiems saviesiems pargrįžimą. Keliais vis traukė dainuodami savanorių pulkai. Juos vedė uniformuoti karininkai. Visokių buvo: ir raitų, ir pėsčių. Grįžtantiems visa didelė ir plati Lietuva plojo nuo darbo pūslėtom rankom ir garsiai šaukė:

— Valio! Valio! Valio!

O pulkai savanorių ir rinktinės kariuomenės ėjo koja kojon, žingsnis žingsnin, petys petin. Ėjo ir taktui dainavo. Dainavo džiaugsmo lūpomis.

„O Lietuvos kareivėliai
niekad nedejuoja...
Marš! Marš! kareivėliai!"

Toli aidėjo jų balsai. Visai Lietuvai numetę verguvės pančius, grįžo jie pas savuosius tėvus, brolius, gimines, įpažįstamus kaimynus. Grįžo pas jaunąsias mergužėles jų širdužėms neramioms suraminti.

Ji sulaukė jį. Džiaugsmo ašaromis abu apsipylė. Ir vėl nuėjo į pamiškę ties kryžkele prie pakrypusio kryžiaus.

Jis jai kalbėjo:

— Mergužė, sese, pasimelski
už laimę Lietuvos visos,
už sūnus mirusius karo lauke,
kovojusius dėl jos.

Ir ji atsiklaupė. Meldėsi visa širdim, visais atodūsiais. Meldėsi laimės svaiguliu girta. Norėjo keltis. Jis ją sulaikęs prašė:

Mergužė, sese, pasimelski
už mano laimę, už mane,
Žinai, džiaugsmai mane apsėdo,
net melstis nebegaliu, ne.

— — — — — — — — — —

...ir mano giesmės nebetokios,
kur dainavau seniau.
Įsisukė į širdį meilė,
vainikų prinešė kvapių —
man kraujo, prakaito negaila —
Žinau, kad laimės eisime keliu...

Atsiklaupė ir jis. Pažiūrėjo į prikaltą Kristų. Jo krūtinė buvo ietim perverta. Ir nulenkė jis savo galvą Jam. Nulenkė taip, kaip kareivis nulenkia mylimam vadui, atnešusiam išganymą savajai tėvynei.

Anicetas Šernas.

JONAS ČEKAUSKAS

Jaunimui

Ei, jaunime, skaisčiažiedi,
Tu troškimais dangų sieki,
Vilties, meilės giesmes giedi,
Tad kilniais darbais žibėki.

Ei, jaunime, kilniadvasi,
Vargo skausmo tu neboji,
Tik per darbą tu atrasi
Tikrą kelią į rytojų.

Ei, jaunime, didžiajėgi,
Siųsk į darbą jėgos mintį,
Ji nušvies tau platų kelią,
Eisi laimės žiedų skinti.

Ei, jaunime, stok į žygį,
Te išnyksta senos klaidos;
Tinginystės raukim dygį,
Nes tik darbas laimės laidos.

Lietuvių raidynas prieš 1.500 metų

Daugelis senovės tautų turėjo savo raidynus. Vienas jų turėdavo nuosavius, kuriuos vartodavo tik pačios, kitos turėdavo bendrus, kurie buvo vartojami daugelio tautų, trečios skolintus bei pasisavintus.

Svarbiausi senovės raidynai, kuriais daugelis ir dabar dar tebesinaudoja, tai žydų, graikų ir lotynų. Tačiau apie VI amžių po Kristaus gimimo du slavų misijonieriu šv. Kirilas ir šv. Metodijus išrado raidynus slavams. Tie raidynai buvo pavadinti: „glagolica" ir „kirilika". Jie buvo vartojami rytų išpažinimo bažnyčiose—cerkvėse. Iš jų išsirutuliavo dabartinis rusų ir kitų slaviškų tautų raidynas.

Iš lotynų raidyno išsivystė gotiškasis raidynas, kurį vartoja vokiečiai. Tačiau dauguma tautų ir nūdien tebevartoja lotyniškąjį raidyną todėl, kad jis yra patogiausias ir rašyti ir spausdinti. Be to, lotynų raidėmis yra surašyti ir svarbiausi mokslo, meno ir literatūros veikalai.

Lietuviai, kai sukūrė savo galingą valstybę, XIV amž. pradėjo vartoti savo raštuose šv. Kirilo ir Metodijaus raidynus ir slaviškąją kalbą. Ši slavų įtaka todėl skverbėsi į Lietuvos Kunigaikštijos gyvenimą, kad ši pastaroji buvo užkariavusi ir prijungusi labai daug gudų ir rusų žemių. Be to, jos valdovai turėjo net šeimos santykių su rusais kunigaikščiais. Daugelis Lietuvos valdovų turėjo ruses žmonas, tad į jų dvarą skverbėsi ir slaviškoji dvasia.

Tik vėliau, kai Lietuvos valstybėje po krikšto kilo krašte naujas kultūrinis judėjimas, pradėta įrodinėti, kad lietuviai kilę iš romėnų, ir lotynų kalba bei lotyniškasis raidynas išstūmė iš Lietuvos kunigaikščių dvarų slaviškąją kalbą bei raidyną.

Bet žiloje senovėje lietuviai turėjo savąjį raidyną. Dar viduramžių kronikininkai savuose veikaluose apie lietuvius ir prūsus aptaria ir lietuviškojo rašto ir raidyno klausimą. Kas įdomiausia, kad abudu kronikininkai yra vokiečiai. Todėl iš jų negalima tikėtis daug apie Lietuvą ir lietuvius teigiamo, bet ir jie negalėjo atsispirti įrodymams, kuriuos turėjo prieš savo akis, ir neparašyti grynos tiesos.

Pirmasis jų *M. Lukas David* savo kronikoje vardu *„Preussische Chronik"* (Prūsų Kronika), D. Ernsto Hennigo 1812 metais Karaliaučiuje išleistoje, pirmosios knygos 40 pusl. mini lietuvių rašto ir raidyno klausimą ir greta paduoda tekstą, kuris buvęs išrašytas Vaidevučio („Witowudi") vėliavoje, kai jis apie 500 metus po Kristaus gimimo kariavęs su mozūrais. Be to, anoje vėliavoje buvęs dar atvaizdas, panašus į lokį, manoma, kad tai buvęs žemaičių herbas—lokys.

Kitas kronikininkas *Simon Grunau.* Savo kronikoje vardu *„Preussische Chronik"*, 1876 metais Dr. M. Perlbacho Leipzige išleistoje, 77 pusl. mini lietuvių raštiją, o 78 puslapyje paduoda ir tekstą. Ir vienoje ir kitoje kronikose tekstai beveik nieku tarp savęs nesiskiria. Abu jie reiškia:

„Dieva vardą amin. žmodom prusž. žpan Utenz".

Dabar mes pasakytumėm:

„Vardan dievų amen. Žmonių prūsų. Župan Utenė".

Apie šį raidyną rašė mūsų tautos patriarkas Dr. Jonas Basanavičius, rusų mokslininkas Bayeris ir daugelis kitų. Visi stebisi, kad lietuviai taip žiloje senovėje jau turėjo savo rašybą. Turėjo tokią rašybą, kuri nebuvo pasiskolinta nei iš žydų, nei iš graikų, nei iš lotynų, bet buvo pačių lietuvių sukurta.

Prikišantiems mums kultūros stoką galime įrodyti faktais, kad esame už juos nieku nemenkesni, ir net juos pralenkę, nes jau žiloje senovėje turėjome tai, apie ką tuomet mūsų kaimynai sapne nesapnavo.

Tie tekstai, kurie yra užrašyti pas anuos du kronikininku, yra panašūs. Jie atrodo šitaip:

Senovės lietuvių raidynas ir senų lietuviškųjų raidžių reikšmė, lotynų raidėmis išreikšta.

ΑΑ	-	á	λX	-	l	Ḣ	-	ʋ
ΛΛ	-	ą	ḣḣ	-	m	ẏy	-	y
h	-	b	HH	-	n	ʒ	-	ž
y	-	c	⊕Ø	-	ǒ	hh	-	spiritus lenis
ΔΔP	-	d	ℓℓ	-	ô	ʌ	-	ui
ЄЄΣ	-	e	ΘΦ	-	p	Ä	-	ae
Ꝋ	-	f	XZ	-	ř	ṁ	-	m
Gq	-	g(h?)	ZƧ	-	S	⊕	-	po
l	-	ı	↑T	-	t	Ɵ	-	ten
K	-	k	‹›Ɛɑ	-	u			

Vl. R.

PIRMOJI PAREIGA

Kiekvienas žmogus turi daug įvairių pareigų. Visos jos yra svarbios. Visos glaudžiai susijusios vienon darbo grandinėn. Vienos neatlikus, suįra visa grandinė, todėl paprastai sakoma: nėra pareigų svarbesniųjų — visos svarbios. Juo daugiau žmogus įstengia tų pareigų atlikti, juo gyvenimas jo yra tvarkingesnis, našesnis.

Visas mūsų pareigas suskirstysime į tris rūšis: pareigos šeimai, visuomenei ir tautai. Kurios jų svarbesnės—sunku pasakyti. Doros, pavyzdingos šeimos — visuomenės ir tautos pagrindas, gerai organizuota visuomenė, kultūringa tauta pavienioms šeimoms ir piliečiams laiduoja tvarkingą, aprūpintą gyvenimą.

Yra tačiau pareigų, nuo kurių prasideda visos kitos pareigos, kurios yra kaip ir pradžia ilgos darbo ir pareigų virtinės. Tas pareigas pavadinsime pirmosiomis pareigomis. Kokios jos yra? Pirmosios pareigos tai tos, kurios yra susijusios su mūsų religija ir tautybe. Šiais tautinio atgimimo laikais stengiamasi išauklėti tautiečius dorais, sąmoningais, susipratusiais žmonėmis, nes tik tokiems žmonėms rūpi savo tautos reikalai, jos pasisekimas, pažanga.

Žmonės, kurie išsižada savo tautos, kurie nenusivokia kaip save pavadinti: lietuviu, gudu ar kuriuo kitu, nepilni žmonės. Jie nežino, ką turi gerbti, branginti, kur jiems reikia šlietis, kam dirbti. Tokių žmonių taip pat niekas negerbia, nepasitiki jais, kaip neturinčiais tautinės savigarbos.

Mūsų motučių pirmoji pareiga—įkvėpti savo vaikams gimtosios lietuviškosios kalbos meilę. Kokiu būdu ji tai galėtų atsiekti?

Visų pirma su vaiku kalbėdama lietuviškai, vartodama tą kalbą, kurią mums paliko tėvai. Koks yra brangus turtas ir nepaprastas palikimas gimtoji kalba, apibūdino vienas garsiųjų pasaulio vyrų: „Gimtoji kalba tai lyg kraujas plaukiąs mūsų gyslose ir palaikąs gyvybę; kai kraujas nustoja plaukęs, mes mirštame; kai išsižadame gimtosios kalbos, taip pat mirštame, mirštame dvasia, nes ji tampa užnuodyta mirtinais nuodais“.

Lygiai yra sunkus nusižengimas, kada lietuviai tėvai savo vaikus moko poterių svetima kalba, kada tie vaikai pirmąją išpažintį atlieka jiems nesuprantama kalba. Tuo būdu vaikas nuo mažens mokomas nesuprantamos maldos. Niekad jis neįsigilins į maldos žodžių prasmę, niekad nepajus maldoje tikrojo santykiavimo su Dievu.

Vaikas ne tik privalo melstis ir kalbėti gimtąją kalba, jis privalo išmokti lietuviškai skaityti ir rašyti. Skaitydamas ir rašydamas jis pažins tikrąjį savo kalbos grožį, suras joje brangenybių, kurių niekad negalės išsižadėti.

Jaunosios sesės pareiga – išauklėti save sąmoninga, taure lietuve. Stengtis tautinį susipratimą parodyti ne tik žodžiais, bet ir darbais. Daugumos sodžiaus sesių darbai rišasi tik su ūkiu, nuėjimu bažnyčion ir sodžiaus kuokinėn. Toks gyvenimas yra labai paprastas, vienodas, nieko naujo nežadąs. Šių laikų moteris stengiasi praplėsti savo darbo dirvą, stengiasi tapti darbščiu ir sąmoningu savo tautos nariu. Ji dirba ne tik šeimoje, bet ir už jos ribų.

Moterys veikliai dalyvauja organizaciniame darbe. Šiandien visame pasauly darbo ir tvar-

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Aušros Vartų mergaičių skyriaus narės su svečiais prie vaišių stalo.

kos pagrindas yra organizacija, būrimasis į didesnes ir mažesnes draugijas. Tad ir mūsų sesės neturėtų atsilikti nuo bendrosios moterų darbuotės, visos turime priklausyti prie savų lietuviškų draugijų ir jų skyrių.

Galime pasidžiaugti, kad daugelyje vietų moteris įeina į Šv. Kazimiero D-jos skyrių valdybas, turi savo atskiras kuopeles. Tokie pavyzdžiai yra sektini visoms sesėms. Bet yra nemaža vietų, kur moterys visai nedalyvauja organizuotame gyvenime, priklauso prie savų draugijų ar skyrių, bet darbo neparodo. Gerai, jei dar kartais ateina skyriaus susirinkiman ir pasėdi, tylėdamos kelias valandas, kitos gi į susirinkimus visai nesilanko. Turėtų būti kitaip. Jauna sesė turėtų čia pasirodyti kaip susipratusi, sąmoninga lietuvė. Susirinkimuosna einame ne tik, kad išgirdus ką nors nauja ir ko nors pasimokius, bet kad ir pačios pareikštumėm savo nuomones, ko nežinome, paklaustumėm, kas yra bloga, neslėptumėm, bet iškeltumėm viešumon.

Skaudžiausias tačiau reiškinys, tai menkas mūsų sesučių įdomavimasis spauda. Didesnioji jų dalis laikraščių visai neskaito, palieka šį darbą vyrams, sakytum, laikraščiai tebūtų jiems leidžiami. Vyrai prisiunčia laikraščiams korespondencijų, eilėraščių ir kitų žinių, iš moterų vos viena kita tegaunama. Ar jos nori, kad joms būtų taikomas atsilikėlių vardas, ar joms neįdomios jokios žinios, ar nenori jos pamatyti platesniji pasaulį, ne vien tik savo sodžių ir miestelį. Šiandien spauda yra galingiausias žmogaus ginklas, svarbiausias jo darbo įrankis ir kas neįstengia tą įrankį stipriai laikyti savo rankose, tas lieka nustumtas į paskutiniąsias eiles, nieks su juo nesiskaito, neišgirsta jo balso.

Moteris taip pat gali parodyti tautinį susipratimą ir tėvynės meilę kaipo pirmoji savo tautos papročių saugotoja. Apie tai pakalbėsime kitą kartą. Šiuo kartu prisiminkime apie tas pirmąsias pareigas, kurias čia iškėlėme. Šiais laikais iš moters daug tikimasi, laukiama jos sprendžiamojo balso pasaulinėje kultūroje. Pakartosiu čia mūsų garsios poetės Salomėjos Neries žodžius:

„Tu moteris!
Todėl žinok, įsidėmėk:
Tavo eilė atpirkti pasaulio nuodėmę,
Tau teks atvert naujam gyvenimui duris".

M.

NAMŲ RUOŠA

Laikas pakeitė moters gyvenimą. Dauguma mūsų išmoko ne tik skaityti ir rašyti, bet pasiekė aukštuosius mokslus, užima aukštas vietas. Išradimai, mašinos palengvino mūsų darbus, nuo kai kurių ir visai atleido. Jau šiandien galime atsisakyti piautuvu javus piauti, spragilu juos kulti ir girnomis malti, nes ta visa gali atlikti dalgis ir mašinos. Neužilgo, kada išsiplatins verpimo ir audimo mašinos, nukris ir šie milžiniški darbai.

Tačiau yra pareigos, kurias galima tik palengvinti, bet nuo kurių moters nieks niekuomet nepaliuosavo ir nepaliuosuos. Tai auklėjimo, maitinimo, šeimininkavimo — namų ruošos pareigos. Nuo amžių jos mums pavestos ir amžiams pasiliks.

Svarbios ir brangintinos yra šios mūsų pareigos, nes nuo jų atlikimo priklauso šeimos ir tautos gyvenimas. Gal kai kas nusijuoks išgirdęs, kad moteris virtuvėje eina svarbias pareigas. „Didelis dalykas apvirinti bulvių, išvirti barščių, atpiauti mėsos gabalą ir įdėti į puodą; kai bus ko, tai kiekviena pataikys". Kalbama taip todėl, kad nesuprantama pilnai gyvenimo ir nesugretinama jo su moters pareigomis. Ūkininkas gali arti pūdimą, kalvis — kaustyti arklius, batsiuvys—siūti batus, ministeris — leisti įstatymus, tik dėka moterei — žmonai, motinai, šeimininkei, tarnaitei, kuri, gamindama valgius, užlaikydama švarą, palaiko tų žmonių sveikatą ir gyvybę. Įsivaizdinkime sau tokį momentą, kada visos moterys staiga meta šias savo pareigas. Kiek vyrų nudegintų pirštus, kiek vaikų cyptų badaudami, o į ką pavirstų gyvenamieji namai, sunku ir įsivaizduoti.

Ne tas svarbu kokias pareigas einame, bet kaip jas einame. Ar suprantame jų svarbumą ar reikiamai jas atliekame.

Neviena gal užginčys, sakydama: „Ką čia mes ne ponai galvas laužyti mažmožiais, nėra laiko žiūrėti švaros ir skanumų! Darbininkas žmogus, išvargęs ir išalkęs, ką pavalgė, kur ir kaip atsigulė — ten ir gerai". Nors mes į tą nekreipiame dėmesio, bet visa tai labai daug reiškia mūsų gyvenimui. Patarlė sako: „gulėdamas šersi — stačias važiuosi". Panašiai yra ir su žmogum. Nieko nepadės geriausi norai ir pastangos, jei nėra sveikatos—jėgų. Tokių žmonių daug yra. Vadiname juos tinginiais pikčiurnomis, neranguoliais, o nepagalvojame, kad kalti dažniausiai ne jie, bet tie, kurie iš mažens rūpinosi jų maistu, patalpa ir auklėjimu. Netinkamas kūdikių penėjimas susergina juos rachitu (angliška liga) ir tuomi pakenkia visam gyvenimui. Netinkamas vaikų maistas peranksti juos subrendina, pastumia į visokias ydas ir net ištvirkina; o kiek sutinkama vaikų anemikų — mažakraujų, kurie yra palankūs visokioms ligoms — dažnai sirginėja. Netinkamas suaugusiojo maistas neigiamai veikia į jo darbštumą, į jo dvasinį ir dorovinį gyvenimą. Kūnas yra sielos įrankis. Žinome visos, kaip sunku dirbti blogu įrankiu, pavyzdžiui: atšipusiu peiliu piaustyti, nulūžusia plunksna rašyti. Panašiai yra ir su mūsų kūnu, kada jis yra silpnas, nenori klausyti dvasios paliepimų.

Švaros palaikymas nėra tai koks tuščias prasimanymas, arba tik ponams tinkąs prabangos dalykas. Priešingai: švaros dar daugiau reikia laikytis beturčiams negu turtuoliams, nes švara labai daug reiškia žmonių sveikatai. Beturtis neturi pinigų gydytis, užtat jis gali apsaugoti savo ir šeimos sveikatą, švariai laikydamas namus. Reikia žinoti, kad dulkėse ir nešvarumuose yra daug mažų mažytėlių gyvių, įvairių ligų bakterijų (ligų sėklų). Kvėpuodami mes kartu su oru įtraukiame tas bakterijas į plaučius, kraujas išnešioja jas po visą kūną, čia pradeda jos plėtotis, daugintis, ėsti ir naikinti mūsų kūną — tada mes sergame. Be to, priteršti kambariai su nešvariais baldais — dulkių sluoksniu apdengtais ir voratinklių aptrauktais daiktais labai biaurina namų išvaizdą. Dažniausiai nešvarumas namuose yra šeimininkės apsileidimo įrodymas. Šeimininkės, kurioms rūpi šeimos sveikata, kurios nenori turėti gėdos prieš kaimynus ir svečius, turi labiausiai rūpintis kambarių švarumu.

Reikia žinoti, kad aukščiau kultūroje pažengusių tautų moterys jau senai yra sutvarkiusios savo gyvenimą ir pakankamai išsilavinusios savo pareigose. Mūsų krašto moterys dar nedaug pakilo kultūroje anksčiau už savo motutes. Daugelyje dar vietų matome, kad moterys savo trobas užlaiko, valgius ruošia, vaikus auklėja primitivišku būdu. Ne nuostabu, kad mūsų krašto moterys dar brenda purvyną, nes jos buvo paliktos Dievo globai, niekas jomis nesirūpino, nieks joms nepatarė ir nieks nepamokė, kaip reikia ruošstis — tvarkytis.

Lietuvos valstybėje, kaip ir kitose tautose, yra paskirti keli laikraščiai moterų klausimams ir reikalams gvildenti, yra daug namų ruošos mokyklų, kartas nuo karto steigiami kursai ir panašiai, kur moterys yra ruošiamos į tikras šeimininkes. Mūsų krašto mote-

rys to neturi. Žinoma, apie tokius dalykus sunku ir galvoti, nes daug kas ne nuo mūsų pareina, bet kiek galėdamos ir kaip mokėdamos pasistengsime nors mūsų laikraščio lapuose nušviesti ir nurodyti bent reikalingiausius dalykus.

Bet jau nuo šiandie pradėkime vyti iš savų bakužių visus nešvarumus. Pasistenkime, kad mūsų stalai, suolai ir vyrų bei vaikų marškiniai ir patalinės būtų baltos švarios. Kaip turime tvarkytis namuose, tinkamai atlikti šeimininkės pareigas ir kita, pakalbėsime artimiausia proga.

V—tė.

MERGAIČIŲ SAVIGARBA

Kiekvienas žmogus privalo turėti savigarbos. Žmogus be savigarbos, lyg visų valkiojama skepeta. Jei pats savęs negerbsi, ar gali kitas tave pagerbti. Ypatingai mergaitei reikia rūpintis palaikyti savo garbę žmonių tarpe. Mergaitė, nustojusi žmonių tarpe gero vardo, yra ištikta didžios nelaimės, nes visi ją drabsto pajuokos žodžiais.

Daug yra pavojų pražudyti savo gerąjį vardą. Kelias, kuriuo reikia žengti, yra siaurutis ir labai slidus. Vienas žingsnis į šalį, vienas blogas pasielgimas ir dažnai — viskas baigta. Nesugrąžinsi, ką pražudei.

Dažnai šventadieniais sodžiuje pasigirsta armonikos balsai, kurio nors ūkininko troboje renkasi jaunimas. Malonu ir gražu retkarčiais pašokti ar pasižiūrėti, kada visi blaivūs, nesistumdydami linksminasi. Bet labai dažnai tenka matyti ir priešingų paveikslų. Prirūkusioj, pilnoj dūmų pirkioj susirenka ne visai blaivių vyrų. Pradeda vartoti ne visai padorius žodžius ir užkabinėti mergaites. Tokių pasilinksminimų, vakaruškų dora mergaitė turi iš tolo vengti. Visai jau neturėtų savigarbos, kuri kiekvienam girtuokliui leistų save užkabinėti.

Kai tenka būti ir kokiam nors doram pasilinksminime, save gerbiančiai mergaitei pasilikti iki pačio galo ir išeiti paskutinei nepridera. Vėlus vaikščiojimas naktimis su vyrais, labai kenkia geram mergaitės vardui. Tuojau žmonėse pasklysta įvairios kalbos, žeminančios jos garbę.

Kartais tenka būti svečiuose, šeimininkai meiliai pavaišina. Tarp valgių pasitaiko ir gėrimų, dažniausiai degtinės ar alaus. Vyrai tuojau pasiūlo išgerti mergaitei vieną kitą stikliuką, sakydami, būsią linksmiau. Kas gi reikia daryti? Sutikti. Ne! Griežtai, bet kartu švelniai ir mandagiai atsisakyti. Jauna, kaip pievos žiedelis, mergaitė ir girta. Tai nėra pasauly biauresnio sutvėrimo. Visos mergaitės turi būti abstinentės. Sakysite, kad užpyks, puikuole pavadins. Nesibijokite. Tuo kartu gal taip ir pasakys, bet širdyje pamanys ką kita ir tave gerbs, kaipo dora ir išauklėtą mergaitę. Ne vienam ir ne vienai juk teko išgirsti vyrus juokiantis iš tų mergaičių, kurios geria degtinę ar alų.

Pašnekėsy su kitais turi būti mergaitės švelnios, nevartoti biaurių, šiurkščių išsireiškimų.

Jėga sau pagarbos neišsikovosi. Bet jei tavo siela bus skaisti, kaip laukų lelijos žiedas, kas gi drįs ją sutepti? Prie kilnios mergaitės joks vyras neišdrįs netinkamai pasielgti. Tad, mergaitės, jei norime, kad kiti mus gerbtų, pirmiausia pačios save gerbkime.

P.

PLEIRYTĖ-PUIDIENĖ

Palaiminti jūs, atgimimo laikai,
Ir jūs, išrinktieji Tėvynės vaikai!
Maironis.

Ateina mirtis ir visi prieš ją nusilenkia. Miršta paprasti, mažai kam žinomi žmonės, kurie išnyksta, sakytum šešėliai, tyliai, kukliai. Paskui užsimiršta ir jų vardas. Yra tačiau žmonių, kuriems mirus visa tauta, o kartais net visas pasaulis apsigaubia gedulu. Jų mirtis tai ne kuklus pasitraukimas iš gyvųjų tarpo, bet staigus perkūno trenksmas. Tūkstančiai nustebusių žmonių žiūri į mirties auką, tarytum negalėdami suprasti, kad šį žmogų įveikė mirtis! Įveikė tą žmogų, kurs nugalėjo šimtus kliūčių, kurs dirbo tūkstančių žmonių labui ir nešė savo tautos lobynan glėbius brangiausių dovanų.

Sausio m. 23 d. išgirdome nelauktą žinią: mirė Ona-Elžbieta Pleirytė-Puidienė. Prisiminkime jos gyvenimą ir nuopelnus.

A. a. Ona-Elžbieta Pleirytė-Puidienė.

Ona Pleirytė-Puidienė gimė 1885 m. Mintaujoje. Mokslą ėjo vokiškose mokyklose. Apie tautinį lietuvių atgimimą išgirdo, būdama ketvirtoje klasėje. Vėliau arčiau susipažįsta su savo tautos atgimimo idėja ir stoja jos darbuotojų eilėsna. Pradžioje platina lietuviškas knygas ir veda Plungėje slaptą lietuvišką mokyklą. 1905 išvažiuoja Šveicarijon aukštojon pedagogikos mokyklon. Čia pradeda rašyti publicistinius straipsnius, kurie buvo spausdinami „Vilniaus Žiniose". 1906 P. Vileišio kviečiama atvyksta Vilniun, kur pasižymi ne tik kaip publicistė, bet taip pat kaip literatė-beletristė. Raštus pasirašo slapyvarde Vaidilutė. Tais pačiais metais vyksta Petrapilin į pirmąjį Rusų Švietimo Lygos suvažiavimą, kur praneša apie Lietuvos mokyklas. Sekančiais metais dalyvauja pirmajame Lietuvos moterų suvažiavime Kaune, eidama prezidiumo sekretorės pareigas. Nuo 1908 m. iki 1913-tųjų dirba „Varpo" Draugijos teatre Šiauliuose, kur pasižymi, kaip gabi artistė ir keliaujančios trupės organizatorė.

Po Didžiojo karo Ona Puidienė grįžta iš Rusijos tėvynėn ir čia iki mirties dirba literatūrinį ir visuomeninį darbą.

Iš jos raštų žinoma apysaka „Tėvyškė", novelės „Kada rauda siela", „Gyvenimo akordai", istorinė drama „Skirmunda" ir daug kitų. Taip pat nemaža veikalų išvertė ir iš svetimų kalbų.

Tik trumpais žodžiais suminėjome jos darbus, bet ir iš jų galime spręsti, kad ji buvo žymi asmenybė, nenuilstanti darbininkė. Mes, moterys, daug galime iš jos pasimokyti.

Ona Puidienė — išrinktasis tėvynės vaikas, apie kurio mirtį sakoma: išnyksta plačioje beribėje, bet jo vardas ir darbai palieka žemėje, kiekvienoje tėvynės kertelėje ir budi jos garbės sargyboje. *m—s.*

TAUTIŠKI DRABUŽIAI

Praėjusiame mūsų laikraščio numeryje buvo kalbama apie tautiškus drabužius bendrai: apie jų grožį, harmoniją su Lietuvos gamta ir apie jų kitas ypatybes. Dabar norėčiau pakalbėti, kaip tie tautiški drabužiai turi atrodyti.

Šie drabužiai nėra mados dalykas. Mes paveldėjome juos nuo savo prosenių, todėl reikia stengtis užlaikyti juos tokiais, kokie buvo senovėje.

Pažvelgus praeitin, tenka pastebėti, kad juo seniau, juo su didesniu pamėgimu nešiojo žmonės tautiškus namie austus drabužius.

Tautiškų drabužių sijonas turi būti ne vienspalvis, bet įvairiaspalvis. Spalvos gali būti derinamos įvairiausiai, išskyrus gal ryškiai rožinę (ružavą), kurios mūsų senelės nepažino, tik jaunesnės kartos pasiskolino ją iš svetimųjų. Spalvų ryškumas nėra nustatytas, tačiau matome, kad juo senesni drabužiai, tuo spalvos jų švelnesnės. Gal tas pareina nuo to, kad kadaise siūlai buvo dažomi naturaliais dažais: rūdimis, medžių žievėmis ir pan.

Sijonas tautiškų drabužių turi būti ilgas, platus ir rauktas. Iki šiol pas mus tautiškų drabužių sijonai buvo siuvami įvairiai: raukti, kvolduoti, o kartais „klynais" kirpti. Kvolduoti sijonai atsirado, sekant madas. Senovėje tokiu būdu sijonai nebuvo siuvami. Mūsų senelės raukdavo sijonus. Nesisielokime, kad tokiu

sijonu dėvėdamos atrodysim negražiai. Praktika rodo, kad toji moteris ar mergaitė, kuri yra grakšti, ir platų sijoną vilkėdama dailiai atrodo, o ta, kuri nėra „dailiai sutverta“, plačiam sijone daug gražiau atrodys, negu aptemptoj ir apytrumpėj suknelėj.

Raštas tautiškų drabužių medžiagos buvo įvairus. Vienur sijonai buvę languoti, kitur juostomis, arba vėl langais ir juostomis.

Bliuzės tautiškų drabužių buvo siuvamos iš baltos plonos drobės, panašiai, kaip vyriški marškiniai: plačiomis rankovėmis ir aukštai susegama siaura apykakle. Šiandien, išnykus labai plonoms drobėms, priverstos esame siūdintis jas iš pirktinės medžiagos (geriausiai tinka vad. „šilkinė drobė“).

Liemenės (kiklikai, šniuraukos) siūvamos nevienodai ir iš įvairios medžiagos: aksomo, atlaso, parčo (medžiaga austa iš aukso siūlų), ir iš tos pačios medžiagos, iš kurios buvo pasiūtas sijonas. Liemenių apačia užbaigiama liežuvėliais, ar šiaip kokiu pagražinimu arba visai be pagražinimo.

Priejuostės, kaip ir kitos tautiškų drabužių dalys, gali būti įvairios: megstos, austos ir kitokios. Didesnė dalis moterų nešioja austas priejuostes, daugiausiai vad. „kaišytines“.

Dabartiniais laikais dauguma mergaičių prie tautiškų drabužių kikliko prisega keletą tautiškų spalvų kaspinų, kas yra girtina ir sektina.

Seniau jaunos mergaitės vasaros metu dažniausiai vaikščiodavusios vienplaukės, su rūtų šakelėmis kasose, o ištekėjusios moterys su nuometais, kurių, deja, dauguma moterų jau nebežino, kaip atrodo. Labai pageidautina būtų, kad vedusios moterys prie tautiškų drabužių būtinai nešiotų nuometą.

Prie tautiškų drabužių buvo nešiojami gintaro karoliai. Bet dabartiniais laikais įsigyti gintaro karolius yra beveik negalimas dalykas. Dažnai jie pakeičiami pigiais blizgučiais, kuriuos patartina mesti, nes jie jokio grožio nepriduoda.

Turint galvoje, kad beveik kiekvienos apskrities moterų dautiški drabužiai buvę skirtingi, reikia stengtis taisytis sau drabužius tokius, kokie buvo savam apskrity dėvimi.

Sesės! negailėkime laiko ir pasiteiraukime, kokiais drabužiais buvo dėvima toj ar kitoj vietoj ir sau tokius pasidarykime. Tuo būdu patarnausime savo tėvynei, užlaikydamos ir perduodamos jos turtą būsimoms kartoms, tą turtą, kuris paskutiniuoju laiku jau per mažai bevertinamas.

el.

MOTERYS VEIKIA

VILNIUJE IR PROVINCIJOJE

Blaivybės savaitę paskelbus, š. m. vasario m. 8 d. lietuvės studentės buvo sušaukusios Studenčių Sekcijos susirinkimą, paskirtą blaivybės idėjos ūgdymui aptarti. Susirinkimas vienbalsiai priėmė šio turinio rezoliuciją: „Lietuvės studentės rengiamose pramogose nevartoja alkoholinių gėralų“.

Šv. Kazimiero D-jos Aušros Vartų mergaičių skyrius sausio m. 19 d. šv. Mikalojaus salėje surengė savo narėms ir svečiams eglaitę — arbatėlę. Pramoga paįvairinta deklamacijomis, dainomis ir monologais. Šio skyriaus narės gali būti pavyzdžiu kitoms lietuvėms. Jos seka, palaiko spaudą ir domisi visuomeniniu gyvenimu.

Lietuvių Sporto Klubo moterų grupė pradėjo gimnastikos mankštą ir žaidimus. Grupei vadovauja Vytauto Didž. gimnazijos gimnastikos mokytoja p-lė J. Kazlauskaitė.

Švenčionių storastos įsakymu sulaikytas Liet. Šv. Kazimiero D-jos Moterų Skyriaus Tverečiuje veikimas.

Šv. Kazimiero D-jos skyriai Dvarykščiuje ir Stanionyse (Švenčionių apskr.) vasario m. 1 ir 2 d. perrinko savo valdybas. Abu skyriai pirmininkais išsirinko moteris, Dvarykščiaus — Valeriją Urbonavičiūtę, o Stanionių — Antosę Gančeraitę.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

„N. Vaidilutės“ ilgametei redaktorei R. Petrušauskienei pasitraukus, vyriausia to laikraščio redaktore sutiko būti O. Gaigalaitė-Beleckienė.

Klaipėdos krašto rašytoja Jeva Simonaitytė gavo valstybinę literatūros 5000 litų dovaną už romaną: „Aukštųjų Šimonių likimas“. Romane ryškiai ir meniškai atvaizduotas Klaipėdos krašto lietuvių gyvenimas.

Ir žiemą sportuokim

Saulė, oras ir vanduo neteko savo vasariškų savumų. Visa gamta pasikeitė, sudarė kitas gyvenimo ir veikimo sąlygas. Žmogus atsidūrė kitoje kūrybos kryžkelėje. Bet ir tose naujose sąlygose kiekvienas apsišvietęs žmogus ieško naujų kelių, kurie jį vestų prie tobulėjimo. Jis stengiasi, kad viskas, ką tik duoda gamta, būtų tinkamai išnaudojama. Šiandien daugelio nuomone, žiemos sporto varžybos žmogaus organizmui duoda daug daugiau, negu vasara su visais savo žavumais. Žiemos ore yra daug mažiau dulkių, o kur nors aukštesnėse vietose, kalnuose, oras visai grynas, neturi jokių dulkių, todėl plaučių darbas yra naudingesnis. Visi veda stiprią akciją, propagandą, ragina kuo daugiausiai naudotis žiemos teikiamomis sporto sąlygomis.

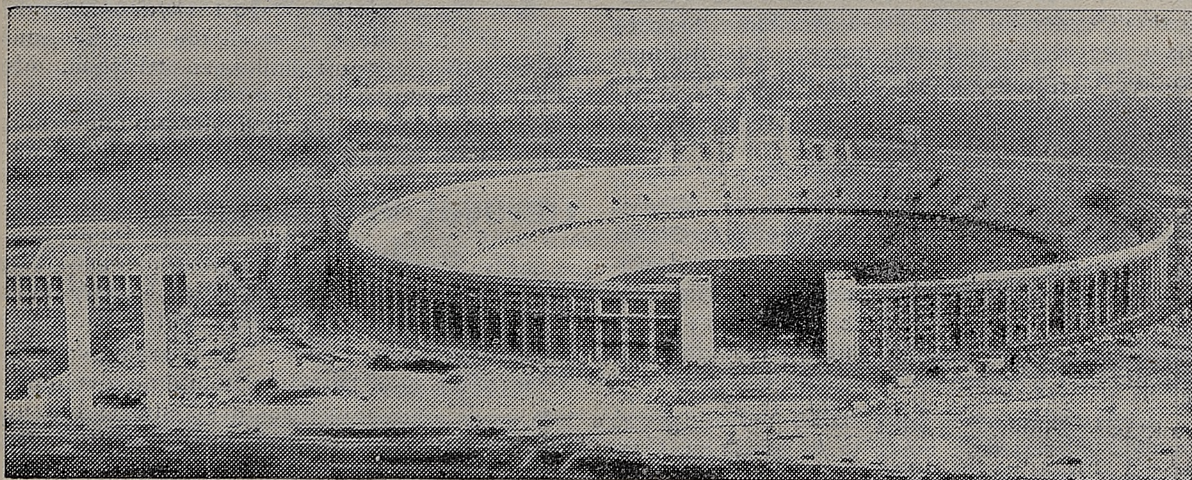
Mūsų krašte žiemos sportas tebėra tik užuomazgoje. Teisybė, mūsų jaunuomenė mėgsta žiemą, jos nesibaido, bet vis įdėlto iki šiol mažai tesistengė, kad ji būtų tinkamai išnaudota. Esame šiauriečiai, jais ir turime būti. Ir čia mes galime sudaryti savo sportišką atspalvį. Šiandien visi šiauriečiai sporto pasaulyje turi gerą vardą; kai kurie ir mus laiko gerais žiemos sportininkais, bet, deja, taip nėra.

Mūsų gamta nepašykštėjo mums kalnelių, pašlaičių, daubų, ežerų ir upių, bet žiemą mes nutolstame nuo jų; jie pasidaro mums svetimi. Teisybė, mėgstame pasigrožėti tais žaviais, baltais reginiais, mokame padžiūgauti tais tolimais sniego plotais, bet tai, palyginti, taip maža. Mes dar vis vengėme būriais, slidėmis apginkluoti, skverbtis į tuos baltus tolius, dar nedrįsome, o gal nemokėjome nugalėti jų, paimti viską iš jų. O kitur didžiausiu nekantrumu laukiama, kada laukus užklos balta, laki marška ir jie galės mediniais sparnais sparnuoti skverbtis į tolius, skraidyti kalniukais, daubomis ir slėniais.

Žiema sportininkų nė kiek nesuvaržo, atvirkščiai, duoda daug naujų, įdomių sportiškų varžybų, kurios užsienyje turi didelį pasisekimą.

J. L

SPORTO OLIMPIADĖ BERLYNE

Čia matome pasaulinės olimpiadės stadioną, kur vasarą rungsis tūkstančiai sportininkų dėl savo tautų garbės.

Pasaulinė dailiojo čiuožimo meisterė norvegė Sonia Henie čiuožykloje su jaunaisiais sportininkais—čiuožėjais.

Žiemos sporto žaidimai

Taikymas į duobutę. Gali žaisti nuo 3 iki 10 žmonių. Sutryptame sniege padaroma tiek duobučių, kiek yra žaidėjų. Duobučių dydis — apie 15 cm skersmens; atstumas nuo viena kitos—per 1 mtr. Duobutės daromos vienoje eilėje ir sunumeruojamos. Per 3 m. nuo pirmosios duobutės išvedama linija, nuo kurios mėtoma ledo gabaliuku, sniego gniūžte, mediniu rutuliuku ar kuo kitu. Žaidėjai išsiskaičiuoja nuo vieno ir pagal gautą skaičių gauna to pat numerio duobutę.

Žaidimas pradedamas tuo, kad žaidėjas Nr. 1 nuo linijos meta savo ledo gabalėlį į vieną iš duobučių. Į kurią duobutę pataiko, tiek gauna ir taškų. Po to meta tas žaidėjas, į kurio duobutę ką tik pataikyta. Pav., pirmasis žaidėjas pataikė į duobutę Nr. 5; dėl to jis užsirašo sau 5 akis, o toliau meta penktasis žaidėjas. Jei kuris žaidėjas nepataiko į duobutę, tai meta žaidėjas, kurio numeris eina iš eilės. Mūsų pavyzdyje, jei nepataikytų pirmas žaidėjas, tai mestų antrasis; jei nepataikytų penktasis, mestų šeštasis. Šitaip žaidimas tęsiamas tol, kol kuris vienas žaidėjas surenka nustatytą iš anksto taškų skaičių, pav., 25.

Tiek šį kartą. Toliau grįšime prie žaidimų ant ledo be pačiūžų ir jau su pačiūžomis.

K.

— Vilniaus Lietuvių Sporto Klubas išnuomojo salę ir pradėjo gimnastikos bei žaidimų pratimus. Vyrų grupė miklinasi trečiadieniais 6—7 val. „Sakalo" salėje.

Mergaičių grupė žaidžia pirmadieniais nuo 8 val. vak. Vyt. Didž. gimnazijos salėje ir Amatininkų grupė ketvirtadieniais toje pat salėje.

Mergaičių grupei vadovauja mokyt. J. Kazlauskaitė, Amatininkų grupei — L. Palevičius.

— Šio mėn. 9 d. pašliūžininkų sekcija padarė pirmąją šių metų pašliūžų išvyką į Vilniaus apylinkes. Ši sekcija žada surengti užgavėnėse pašliūžomis ir rogutėmis išvyką Trakuosna.

— Sao-Paulo mieste Brazilijoje dvi lietuvių futbalo komandos žaidė su stipria brazilų klubo komanda. Lietuviai žaidė ištvermingai, kovodami dėl kiekvieno aikštės pėdo ir nuolat spaudė brazilus ir rungtynes laimėjo.

PASIJUOKTI SVEIKA

ATIDĖTAS SUSIRINKIMAS

(Feljetonas)

— Atidarau susirinkimą! — pasakė organizacijos pirmininkas ir, atsikosėjęs, nusišluostė nosį.

Bet tuo susidomėjo ne visi. Vieni susirinkimo dalyviai kažko barėsi, ginčijosi, kiti juokėsi ir dėl kažkokio reikalo ėjo lažybų.

Organizacijos pirmininkas, tai pastebėjęs, kumščiu į stalo vidurį stukt ir sako:

— Gerbiamieji, prašau nusiraminti! Pradedame susirinkimą!

Kai kurie nutilo. Šnibždėjo tik lažybininkai ir viena jaunoji „porelė". Bet ir šie nusiramino, nes vienas iš lažybininkų buvo pakviestas susirinkimui pirmininkauti, o kitas iš „porelės" — sekretoriauti.

— Ačiū už pasitikėjimą! — tarė susirinkimo pirmininkas.—Prašau dėmesio. Susirinkimui pristatyta tokia dienotvarkė:

— Formaliu klausimu!— pertraukė iškėlęs ranką vienas iš dalyvių.

— Ko nori? — paklausė nustebęs pirmininkas.

— Tamsta negerai pasakei. Reikėjo pasakyti dienotvarkė patiekta, o ne pristatyta!

— Ir taip negerai! — įsikišo antras. — Reikia sakyti ne patiekta, bet sustatyta, sudaryta, siūloma!

— Mažas dalykas, smulkmena!— pareiškė trečias.

— Ne mažas, bet didelis — ginčijosi pirmasis.

— Taip, taip! Čia, gerbiamieji, ne juokai ir ne smulkmena! Žinokite, gerbiamieji, kad žodis „patiekti" reiškia pagaminti, iškepti!

— Prašau balso! — šaukė iškėlusi ranką moteriškė. — Man nepatinka, kad kalbėtojai savo kalbose kreipiasi tik į vyrus. Atrodo, lyg moterų čia visai nėra.

— Taip daryti nemandagu!—pareiškė net kelios moterys iš karto.

Susirinkimo pirmininkas mostelėjo ranka, pakėlė galvą ir sako:

— Didžiai gerbiamosios ir gerbiamieji! Mes krypstame nuo temos. Aš siūlau kalbos dalykus nukelti galan. Dabar einame toliau. Taigi dienotvarkė tokia: 1) valdybos pranešimas apie organizacijos per visus metus atliktus darbus, 2) sekcijų pranešimai apie padarytą pažangą, 3) revizijos komisijos žodis, 4) diskusijos, 5) tos pačios valdybos palikimas arba kitos išrinkimas, 6) nesuprantamų dalykų aiškinimas ir 7) kapinių aptvėrimo klausimas. Gal kas nori pridėti arba atimti?

— Prašau balso! Prašau įtraukti kalbos dalykus.

— Gerai.

— Formaliu klausimu! O kodėl pirmininkas neatsiklausia susirinkimo, ar sutinkame?

— Tai kalbos dalykų nenorėtumei?

— Aš siūlau tokį dalyką perkelti į dramos sekcijos susirinkimą, nes dramos sekcijos nariai iki šiol apie tai dar nė karto nekalbėjo.

— Taip, artistai pirmiausia turėtų išmokti taisyklingai kalbėti — pritarė kažkas.

— Balsuojame! — pranešė pirmininkas. — Prašau rankas į viršų! Ačiū. Kalbos mokysis tik artistai.

— O kur ano susirinkimo protokolas? — paklausė vienas iš formalistų.

— O gi va pas mane! — parodė buvęs sekretorius.

— O kodėl į dienotvarkę neįtraukta?

— Pasivėlinau, nes sirgo žmona ir verkė vaikai.

— Valdyba kalta! Reikėjo pasirūpinti anksčiau!

— Mažas dalykas.

— Ir vėl tu sakai „mažas". Jeigu nebūtų

skaitomas protokolas, tai iš kur būtų žinoma, kad aš aną kartą skaičiau referatą?

— Prašau nusiraminti! — šaukė pirmininkas. — Protokolą įtraukiame. O kas dar negerai?

— Aš siūlyčiau, kad apie sekcijų pranešimus dienorvarkėje būtų atskirai pažymėta: sporto sekcija, dramos sekcija, giesmininkų sekcija ir visuomenės darbuotojų sekcija.

— Nesvarbu! Mažas dalykas.

— Nemažas, bet didelis. Tu nesupranti. Aš sakau griežtai: jei mano pasiūlymas nebus priimtas, tai aš atsisakau daryti pranešimą— pareiškė vienos sekcijos pirmininkas.

— Ir aš tokį reikalavimą remiu!— palaikė tos pačios sekcijos sekretorius.

— Taip, pirmiau pranešimai sekcijų, o paskui valdybos — pritarė tos sekcijos pirmininko būsimoji žmona.

Organizacijos pirmininkas prisiartino prie stalo, patampė savo švarko palas ir iškilmingai pareiškė:

— Aš statau klausimą griežtai. Aš jūsų klausiu, kas stovi aukščiau: organizacijos valdyba, ar jos sekcijos? Aš manau, kad valdyba ir todėl nenusileisiu, kad sekcijų pirmininkai darytų pranešimus pirmiau negu aš!

Ir vėl ta pati moterėlė kėlėsi protestuoti, kad pirmininkas kalba tiktai vyrams. Bet kita už jos sijono trukt ir pasodino.

— Prašau klausyti! — šaukė susirinkimo pirmininkas. — Kadangi yra nuomonių skirtumas, tai balsuosime. Prašau iškelti rankas.

Balsų dauguma palaikė sekcijas. Tuomet organizacijos pirmininkas atsistojo ir pagrasė:

— Turėdamas tai omenyje, aš savo kandidatūros į būsimos valdybos pirmininkus nestatau.

— Ir pirmininkas kalba negerai! Reikia sakyti ne omenyje, bet galvoje — vėl mokė tas pats kalbos žinovas.

— Klausykite! — Aš siūlau kalbėti taip, kaip Vilniuje. Ten sakoma turiu ne galvoje, bet mastale...

— Gana! Kalbos dalykais tesirūpina dramos sekcija!

— A, taip! Kadangi nutarėme, tai ir laikykimės — pasakė susigriebęs pirmininkas.

— Prašau balso! Aš siūlau dar įtraukti sveikatos reikalų svarstymą.

— O, gerai, gerai!—pritarė šalia sėdįs išblyškęs kolega.

— Nesuprantu, pasakyk konkrečiai—klausia pirmininkas.

— Reiškia, jeigu kuris iš narių suserga, tai, reiškia, organizacija turėtų rūpintis, arba jeigu kuris pamiršta, tai, reiškia, turėtų gražiai palaidoti.

— Kas prieš tai?— klausia pirmininkas.— Niekas? Įtraukiame.

— Prašau balso! O kas referuoja kapinių aptvėrimo klausimą?

— Aš!—pasisakė nedidelis, stiprus vyrukas.

— Šito klausimo nereikia!—protesto tonu pareiškė laibas kolega.

— Reikia! — šaukia kitas.

— Nereikia!— atsiliepia trečias.

— Prašau balso!

— Aš formaliu klausimu!

— Ir aš!

— Aš prašiau anksčiau!

— Formaliu klausimu!!!

Beveik pusė susirinkimo dalyvių buvo iškėlę rankas ir prašė leisti pakalbėti. Pirmininkas, netekęs kantrybės, net sutrepsėjo. Paskui pasikasė pakaušį ir pasakė:

— Norinčius kalbėti surašau. Kalbės iš eilės. Pirmas Žilius, antras Vabalas, trečias Karpis, ketvirtas Mocius, penktas Žemulis, šešta Šaltinytė, septintas Grybas ir t. t. Taigi pirmas turi balsą Žilius.

Šis atsistojo ir pareiškė:

— Aš siūlau tolimesnę susirinkimo eigą atidėti kitam kartui, nes daugumas narių dar be vakarienės, o jau 12 valanda nakties!

— Taip, atidėti!

— Ne! Pabaikime!

— Atidėti!

— Atidėti!

— Prašau balso!

— Formaliu klausimu!

Susirinkimo pirmininkas pasipurtė, pašoko ant kėdės ir sušuko:

— Balsuokime! Kas nori valgyti, prašau pakelti rankas!

Išalkusiųjų buvo daugumas. Jie ir laimėjo. Kai buvo paskelbta, kad susirinkimas pertraukiamas ir atidedamas kitam kartui, jie pliauškė delnais ir linksmi spruko pro duris.

Urbulis.

KARALIAUS MIRTIS IR POLITIKA

Sausio mėn. 20 d. visą Angliją ir tolimąsias jos užjūrio kolonijas sukrėtė liūdna žinia: mirė Anglijos karalius Jurgis V. Žinia paprasta, bet anglams labai skaudi, nes jie neteko gero tėvo ir valdovo, kuris labai mylėjo savo tautą ir su dideliu atsidavimu rūpinosi jos gerove.

Jurgis V numirė, turėdamas 70 metų amžiaus. Viešpatavo 25 metus ir 8 mėnesius. Sostan įžengė po savo tėvo Eduardo VII, kuris mirė 1910 m. gegužės mėn. 6 d.

Jurgis V palaidotas sausio mėn. 28 dieną Vindsore netoli Londono. Karaliaus laidotuvėse dalyvavo Norvegijos karalius Hookonas, Švedijos sosto įpėdinis Gustavas Adolfas, Rumunijos karalius — Karolis, Bulgarijos karalius — Borisas, Danijos karalius — Kristijonas, Belgijos karalius — Leopoldas, Italijos sosto įpėdinis Humbertas, Jugoslavijos regentas (valdąs jaunojo karaliaus vardu) Povilas, Prancūzijos prezidentas Lebrunas ir daugybė įvairių valstybių atstovų su užsienių reikalų ministeriais, ambasadoriais ir įgaliotiniais priešakyje.

Ryšium su karaliaus mirtimi visoje Anglijoje paskelbtas 8 mėnesių gedulas.

Kitą dieną po Jurgio V mirties Anglijos karaliumi buvo paskelbtas vyriausias mirusiojo karaliaus sūnus Valijos princas Eduardas, kuris pasivadino Eduardu VIII-tuoju. Naujasis karalius, kaip pranešama, pasižadėjęs taip valdyti anglų tautą, kaip kad valdė jo tėvas. Tokiu naujojo karaliaus pareiškimu visa anglų tauta esanti labai patenkinta ir tikimasi, kad Eduardui VIII būsią parodyta tiek pat meilės, kaip jo tėvui Jurgiui V.

Eduardo VIII vainikavimo iškilmės turinčios įvykti rudenį, pasibaigus gedului.

Dėl karaliaus Jurgio V mirties viso pasaulio valstybės pareiškė gilios užuojautos Anglijos karalienei, t. y. mirusiojo karaliaus žmonai, naujam karaliui Eduardui VIII ir vyriausybei.

Po laidotuvių — politiniai pasitarimai. Gedulinėms iškilmėms pasibaigus, suvažiavę Londonan aukštieji svečiai — karaliai, prezidentai ir ministeriai rado reikalinga pasitarti ir tuo tikslu darė vieni kitiems vizitus. Kai kurie, ypač karalių vizitai turėjo, tiesa, daugiau mandagumo pobūdį, bet buvo ir grynai politiškų vizitų. Tačiau nieko tikro nežinoma, apie ką susitikę ministeriai kalbėjosi, nes viešų pranešimų apie tuos pasitarimus nebuvo. Šis tas buvo tiktai spaudos spėjama. Šie spėliojimai tačiau lietė tik bendrus Europos politikos ir visuotinės taikos reikalus, kurie, kaip žinia, dėl Italijos—Abisinijos karo yra gerokai įtempti. Vienas gi anglų dienraštis pažymi, kad Londono pasikalbėjimai turėję tik tiek reikšmės, kad parodę kai kurių valstybių nusistatymo linkmę Europos reikaluose. Svarbiausia čia esą tai, kad Anglija užmezgė artimesnius santykius su valstybėmis, apjuosiančiomis Vokietiją, tačiau tai nenereiškią, rašo toliau tas pats laikraštis, kad Anglija esanti nusistačiusi prieš Vokietiją.

Prancūzų gi spauda rašo, kad Anglijos užsienių reikalų ministeris Edenas buvęs pasiūlęs pasikalbėjimo metu Vokietijos užsienių reik. ministeriui Neuratui sudaryti tarp Vakarų Europos oro saugumo sutartį (šią sutartį sudaryti buvo siūlyta Vokietijai jau pernai), bet Neuratas pasiūlymo nepriėmęs, pareikšdamas, kad šiuo metu, kada Europoje esanti labai neaiški politinė padėtis, negalima esą iš viso apie tokią sutartį kalbėti.

Tikresnių bent kiek žinių yra apie tai, *kas buvo Paryžiuje,* kur buvo sustoję grįždami iš Londono valstybių vairuotojai, kaip pav. Rumunijos ir Bulgarijos karaliai, Lietuvos užsienių reikalų ministeris Lozoraitis, Rumunijos užsienių reikalų ministeris Titulesku, Austrijos vicekancleris Štarembergas, Turkijos užs. reik. ministeris, Sovietų užs. reik. komisaras Litvinovas su maršalu Tuchačevskiu ir dar kai kurių valstybių ministeriai.

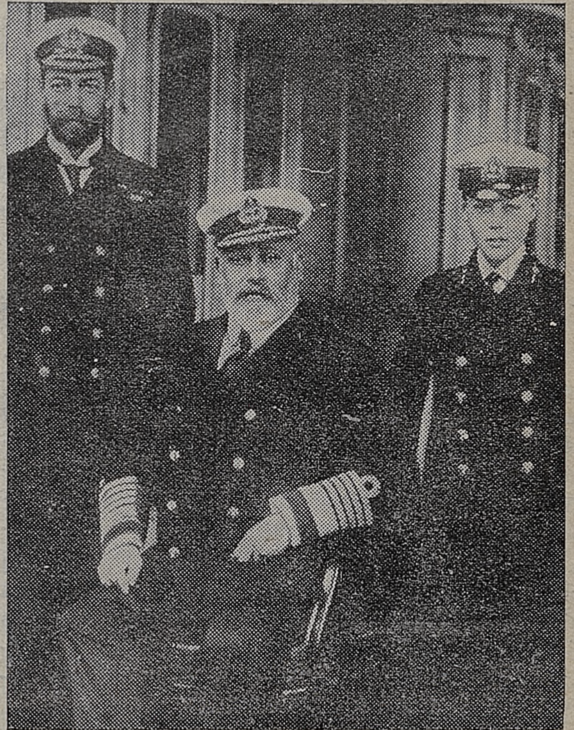
Prancūzijos užs. reik. ministeris Flandinas pasikalbėjimuose su Bulgarijos ir Rumunijos karaliais ir tų valstybių ministeriais buvo iškėlęs sumanymą sudaryti tam tikrą Padunojaus ir Balkanų valstybių santarvę, kuri, veikdama Tautų Sąjungos statuto ribose, galėtų labai daug prisidėti prie taikos palaikymo Europoje.

Tokį patį pasiūlymą min. Flandinas buvo davęs ir Austrijos vicekancleriui Štarembergui.

Pažymėtina, kad tokia Padunojaus ir Balkanų valstybių santarvė būtų Prancūzijai labai naudinga, nes tuo būdu būtų sudarytas vieningas frontas prieš Vokietiją, kuri Prancūzijai, Austrijai ir Čekoslovakijai kelia daug nerimo savo grobuoniškais norais.

Tačiau tokiai santarvei, sudaryti yra viena kliūtis—Italija. Mat, be Italijos Padunojaus ir Balkanų santarvė būtų nepilna, tuo tarpu gi Italija yra užsiėmusi karu Afrikoje, ir dėl to negali tuo reikalu pradėti jokių derybų, juo labiau, kad tos valstybės, su kuriomis tektų Italijai tartis, taiko jai, kaip žinia, griežtas pinigines ir ūkiškas sankcijas, už tai, kad neteisėtai pradėjo karą su Abisinija. Italijos vyriausybė minėtos santarvės sudarymui griežtai pasipriešino, aiškindama, kad tas reikalas tuo tarpu neaktualus.

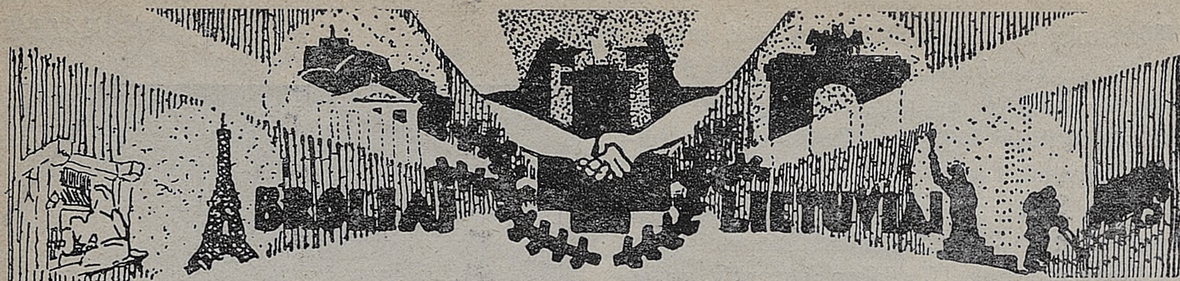
Svarbu čia pastebėti Sovietų nusistatymas. Komisaras Litvinovas paklausė Prancūzijos užsienių reikalų ministerį, ar negalėtų čia t. y. Padunojaus ir Balkanų santarvės sudaryme suvaidinti Romos vaidmenį Maskva. Vadinas, vietoj Italijos minėton santarvėn turėtų būti priimta Sovietų Rusija. Tačiau Litvinovo pasiūlymas Paryžiuje buvo atmestas, nes priėmus šį pasiūlymą būtų visiškai nutraukti Prancūzijos—Italijos santykiai, tuo tarpu Prancūzija to nenorinti padaryti.

Sėdi Eduardas VII, jo dešinėj stovi neseniai miręs Jurgis V, kairėj dabartin's Anglijos karalius Eduardas VIII.

Taigi pasirodo, Padunojaus ir Balkanų santarvės neįmanoma tuo tarpu sukurti. Tačiau nors ir taip buvo, bet vis dėlto Prancūzija užmezgė artimesnius santykius su pietųrytų Europos valstybėmis, o tai Prancūzijai yra labai svarbu. Spėjama netgi, kad Paryžiaus pasikalbėjimų paveikta Austrija galėsianti bent prisidėti prie Mažosios Santarvės, prie kurios priklauso jau Rumunija, Čekoslovakija ir Jugoslavija. Toks sumanymas yra visiškai galimas, jeigu prisiminsime Austrijos kanclerio (ministerio pirmininko) kelionę Čekoslovakijos sostinėn Prahon sausio mėn. viduryje. Be to ir Čekoslovakija bei Rumunija sutinka, kad Austrija prisidėtų prie Mažosios Santarvės. Piešinasi tiktai bent kiek Jugoslavija, kuri nerodo Austrijai simpatijų dėl to, kad ji atsisakė taikyti Italijai sankcijas. Tačiau yra vilties, kad ir Jugoslavija su tuo projektu sutiks ir leis priimti Austriją Mažojon Santarvėn.

Mažoji Santarvė yra Prancūzijos įtakoje, todėl Prancūzijos manievravimas labai nepatinkąs Italijai ir Vokietijai.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Lietuvos užsienių reikalų ministeris Lozoraitis, grįždamas iš Anglijos karaliaus Jurgio V laidotuvių, užsuko į Paryžių, kur vasario 3 d. pasimatė su Prancūzijos užsienių reikalų ministeriu Flandinu ir aptarė kolektyvinio saugumo sistemos ir ekonominių santykių tarp abiejų valstybių klausimus.

— Vasario 5 d. pas Valstybės Prezidentą buvo pasitarimas, kuriame dalyvavo ministeris pirmininkas J. Tūbelis, teisingumo ministeris S. Šilingas ir vidaus reikalų min. gen. J. Čaplikas. Pasitarime buvo svarstoma tautos atstovybės rinkimų sistemos klausimas.

— Vasario 9 d. Vytauto Didžiojo Universitetas suruošė garbės profesoriaus ir garbės daktaro Al. Dambrausko-Jakšto 75-rių metų amžiaus sukaktuvių iškilmingą paminėjimą.

— Š. m. vasario 1 d. Lietuvos Banke aukso fondas siekė 37,9 milijonų litų. Sausio 1 d. jis sudarė 36,1 milijonų litų. Tuo būdu per sausio mėnesį aukso fondas padidėjo 1,8 milijonų litų.

— Rudens mūgės komisija ir Pan-Europos unija Vienoje sumanė, mūgės proga, rugsėjo 7—19 d. surengti Europos ūkininko gyvenimo parodą. Į šią parodą kviečiama Lietuva ir skiriama jai viena svarbesnių vietų kaipo kaštui, kuriame sparčiai kyla žemės ūkio kultūra ir ūkininkų gerbūvis.

— Š. m. sausio mėn. pabaigoje Kaune įsikūrė nauja pramonės įmonė—Lietuvos pramonės b-vė „Nugalėtojas". Ji gamina vietinių augalų arbatą ir likerį.

— Vasario mėn. 1—7 dien. buvo du Jaunosios Lietuvos Sąjungos suvažiavimai: vienas Šiauliuose, antras Utenoje.

— Vasario 2 d. Lietuvos muzikai mėgėjai iškilmingai paminėjo žymaus kompozitoriaus Česlovo Sasnausko 20-ties metų mirties sukaktuves.

— Lietuvoje dabar yra 15 viešųjų muziejų, kurie turi 18.806 eksponatus. Pereitais metais juos aplankė ekskursijomis ir atskirai per 60.000 asmenų.

ANGLIJOJE

— Londone gyvena daug lietuvių, kurie turi keliolikąį vairių draugijų. Vasario mėn. pradžioje buvo visų draugijų atstovų pasitarimas. Nutarta dar šiemet būtinai įsigyti savus namus ir pavadinti juos: „Lietuvos Namai".

— Škotijos lietuvių jaunimas didesnėse kolonijose susibūręs į Škotijos Liet. Jaunimo Sąjungos skyrius. Jau veikia keturi skyriai: Glasgovo, Belshilo, Karfino ir Blantirės miestuose.

ITALIJOJE.

— Saleziete Damicėlė Paulaitytė Neapolio mergaičių institute dėstė muzikos ir tapybos pamokas. Dabar ji apsigyveno Italijos pietuose, Martin Pranco mieste, kur eina gimnazijos direktoriaus pareigas.

— Torine yra didelė lietuvių saleziečių kalonija. Čia mokosi daug visų kraštų lietuvių jaunuolių. Saleziečiai leidžia lietuvišką laikraštį — „Saleziečių Žinias".

SOVIETUOSE

— Sovietų laikraščiai praneša, kad jų armijoje lietuviai užima aukštas vietas, pav., Baltgudijos karo apygardos vadas yra lietuvis Uborevičius, Sovietų maršalo Tuchačevskio adjutantas taip pat lietuvis Baltušis, korpuso komendantas yra Vytautas Putna iš Utenos ir aviacijos skyriaus viršininkas yra lietuvis Alksnis.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

— Vietiniai lietuviai rengiasi pastatyti paminklą buvusiam ilgus metus Amerikos lietuviško laikraščio „Vienybės" redaktoriui Širvidui.

— Kalėdų švenčių metu Čikagos lietuviai pagerbė kompozitorių Aleksandrą Aleksį, žymų išeivijos veikėją ir lietuviškos muzikos skleidėją Amerikoje. Akademijoj ir bankete dalyvavo per 400 lietuviškų draugijų ir organizacijų atstovų.

BRAZILIJOJE

— Sao-Paulo mieste nuo šių metų sausio mėn. 1 dienos įvestas savaitinis lietuviams skiriamas radio pusvalandis.

EKVADORE.

— Du lietuviai jaunuoliai — Alfonsas Girskis ir Petras Maskolaitis baigė Kuenkos tarptautinį filozofijos institutą.

HAVAJŲ SALOSE

— Lietuvis E. Brazė jau kurį laiką profesoriauja Gonolulu miesto universitete, Havajų salose. Brazė (Brazevičius), baigęs Jungtinių Valstybių universitetą, kelerius metus vertėsi žurnalistikos ir literatūros darbu. Jis yra išvertęs į anglų kalbą ne maža lietuvių poetų eilėraščių. Žiemos atostogas jis praleisdavo Floridoje, iš kur buvo pakviestas į Honolulu universitetą profesoriauti. Brazės tėvas gyvena Kenoše, Šiaurės Amerikoje. Jis čia turi dideles avalinės dirbtuves ir uoliai dalyvauja vietos lietuvių gyvenime. Prof. Brazė ir dabar nėra nutraukęs ryšių su savo kolonijos lietuviais, rašo jiems laiškus ir domisi lietuvių gyvenimu. Havajų salose prof. Brazė daro daug iškilų ir tyrinėja gamtą.

VILNIUJE

Romuviečių diskusijos. Vasario mėn. 1 d. buvo Lietuvių Inteligentų „Romuvos" klubo narių susirinkimas ir draugiška arbatėlė. Susirinkime Pr. Zukas skaitė paskaitą: „Romuviečiai lietuvių visuomenėje". Po to buvo gyvai padiskutuota referate iškeltais klausimais.

Studentų S-gos susirinkimas. Šio mėn. 2 d. buvo metinis Viln. Liet. Studentų S-gos narių susirinkimas, kuriame buvo peržiūrėtas ir aptartas pereitų metų veikimas ir išrinkta šiems metams S-gos valdyba. Šiemet valdybą sudaro: P. Viščinis — pirmininkas, B. Račinskas—vicepirm., J. Mocka—sekr., Vl. Blažys — iždinin., B. Uziela — knygin., O. Lemešytė — ūkio vedėja ir P. Čibiras — savišalpos referentas.

Studentų pramogos. Praeito mėn. 26 d. Lietuvių Studentų Sąjungos salėje Studenčių sekcija surengė jaukią šeimynišką „juodąją kavą".

Šio mėn. 8 d. Vyt. Didž. gimnazijos salėje Lietuvių, Ukrainų ir Gudų Studentų Sąjungos surengė bendrą tradicinį koncertą-šokių vakarą.

Iš moksleivių gyvenimo. Vyt. Didž. gimnazijos mokiniai turi savo kooperatininkų kuopą. Sausio 26 d. buvo šios kuopos susirinkimas, kuriame tarp kito buvo įdomus ir turiningas mokinio Stasio Šimelionio referatas „Kooperacija Lietuvoje ir kitur".

— Vasario mėn. 9 d. buvo mokinių eucharistininkų kuopos susirinkimas, skirtas blaivybės reikšmei aptarti. Mokin. J. Puišė skaitė referatą: „Skleiskim blaivybės idėją" ir mokin. A. Sabaitis — „Popiežius Pius XI".

— Šeštos klasės mokiniai su savo auklėtoja p-lė G. Šlapelyte rengia vakarą š. m. vasario mėn. 15 d. Programoje J. Kanopkos komedija „Kalakūtai" ir pačių mokinių sukurta revija.

Menininkų vakaras. Šio mėn. 4 d. Lietuvių Meno ir Literatūros D-jos valdyba surengė eilinį vakarą, kuriame buvo diskutuojama lietuviško teatro klausimu.

Iš Blaivybės D-jos. Vasario mėn. 9 d. Vyt. Didž. gimnazijos salėje Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugija surengė blaivybės vakarą, kurio programoje buvo kun. K. Čibiro įžangos žodis, dr. M. Mikailaitės paskaita ir stud. dramos sekcijos vaidinimas „Sugriuvęs gyvenimas".

Naujas scenos veikalas. Dramaturgas Juozas Kanopka, keleto scenos veikalų autorius, parašė naują scenos veikalą „Vytauto sūnūs".

Naujas „Liet. Baro" n-ris. Šiomis dienomis išėjo iš spaudos 1 (9) „Lietuviško Baro" n-ris, kuriame yra daug aktualių straipsnių.

Amatininkų susirinkimas. Šio mėn. 9 d. buvo Lietuvių Amatininkų D-jos narių susirinkimas, kuriame P. Kunavičius skaitė įdomią paskaitą. Po to Mališka ir Stavaris padeklamavo gražių eilučių.

Neleido akademijos. Tautinis Vilniaus Lietuvių Komitetas, kaip kasmet, taip ir šiemet rengė vasario 16 dieną akademiją Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti. Šiemet Miesto Storastija akademijos rengti neleido.

VISAME KRAŠTE

Kaniūkai, Dūkšto valsč. Švenčionių apskr. Visi šio sodžiaus gyventojai, susibūrę Liet. Šv. Kaz. D-jos skyriun ir ūkio ratelin, sutartinai dirba kultūros darbą. Į sodžių pareina 25 lietuviškų laikraščių egzemplioriai. Šiemet žada kiekvienas išsirašyti „Jaunimo Draugą". Švenčių metu vietinis jaunimas surengė vakarą. Gražiai vaidinta „Ant bedugnės krašto" ir „Pas barzdaskutį". Publikos buvo labai daug. Po vaidinimo sugiedotas Tautos Himnas. Apskritai, čia žmonės, o ypač jaunimas mėgsta lietuvišką darbą. *Neartistas.*

Musteika, Marcinkonių valsč. Gardino apskr. Pas mus neužklysta joks iš Vilniaus svečias, kuris pasidomautų mūsų gyvenimu ir sustiprintų mūsų sielas. Vienintelis lietuviškos

šviesos nešėjas — laikraščiai. Jaunimas daugiausiai skaito „Jaunimo Draugą".

Čia yra Liet. Ūkio. D-jos ratelis ir Liet. Šv. Kaz. D-jos skyrius, kuris dažnai šaukia susirinkimus ir rengia vakarus. Kalėdų atostogų metu buvo vaidinta „Gaila ūsų" ir dialogas „Pas barzdaskutį". Taip pat buvo surengtas ir Naujųjų Metų sutikimas. Žodžiu, Musteikoje sumanios kazimieriečių valdybos dėka susipratimas ir lietuviškas darbas eina tinkama vaga.

Aukštakalnis.

Gedžiūnėliai, Dūkšto valsč. Švenčionių apskr. Prie Gedžiūnėlių Liet. Šv. Kaz. D-jos skyriaus yra prisirašęs ir artimesniųjų sodžių jaunimas. Šiemet skyriaus veikimas, vadovaujant p. J. Baužiui, žymiai pagyvėjo.

Pereito mėn. 5 d. buvo metinis skyriaus susirinkimas, kuriame stud. A. Taranda kalbėjo apie organizacijų reikšmę ir spaudos naudingumą. Po to Navikų skaityklos vedėjas J. Stankevičius nurodė, kaip reikia skaityti knygas. Nutarta dažniau rengti susirinkimus ir vakarus.

E.

Makniūlaukė, Daugėliškio valsč. Švenčionių apskr. Šiame sodžiuje pereitų metų pradžioje įsisteigė Kaz. D-jos skyrius, kuris veikia pavyzdingai daro kas mėnuo susirinkimus ir rengia įvairias pramogas. Jo nariai prenumeruoja įvairių lietuviškų laikraščių 22 egzemplorius. Čia yra ir vaikų „Angelaičių" kuopelė.

Švenčių metu buvo metinis narių susirinkimas, kuriame perrinkta valdyba ir aptarta veikimo gairės. Po to stud. L. Braziulis skaitė įdomias ir turiningas paskaitas. Skyrius surengė gražų ir įspūdingą Naujųjų Metų sutikimą. Šiemet skyrius, p. J. Paukštės vadovaujamas, žada daug veikti.

Meldas.

Vigonys, Rodunės vals. Lydos apskr. Šių metų sausio 19 d. Vigonių Liet. šv. Kaz. skyriaus rūpesniu ir vietos skaityklos vedėjo V. Dailidkos pagalba šiame sodžiuje buvo surengtas vakaras. Vaidinta „Jocio marti". Po vaidinimo publika sugiedojo Tautos Himną. Po to gausiai susirinkęs jaunimas pažaidė tautiškų žaismų ir pašoko.

Narys.

Gėliūnai, Gervėčių valsč. Vil.-Trakų apskr. Jau ketveri metai čia veikia „Ryto" skaitykla, kurią vietos gyventojai lanko. Jaunimas gausiai skaito laikraščius ir knygas, kurias gauna skaitykloje ir Šv. Kaz. D-jos skyriaus knygynėlyje. Jaunimas noriai dalyvauja chore, kurį veda skaityklos vedėjas p. Stacevičius. Gaila, kad nevisi šio sodžiaus jaunuoliai turi išsirašę „Jaunimo Draugą". Bet tikimasi, kad Gėliūnų jaunimas greitai ir šią spragą užkimš.

Dainorėlis.

MŪSŲ MIRUSIEJI.

A. A. BRONĖ DABUŽINSKAITĖ

Velionė buvo „Jaunimo Draugo" platintoja ir lietuviškos šviesos nešėja mūsų kaime.

Šių metų sausio 29 dieną negailestinga mirtis išplėšė iš mūsų tarpo jauną lietuvaitę — Bronę Dabužinskaitę. Velionė buvo darbšti Vyt. Didž. gimnazijos mokinė, bet silpnos jėgos neleido jos baigti. Kupina gražių vilčių vyksta sodžiun taisyti sveikatos ir kartu šviesti jaunimą. Uoliai ir pavyzdingai visų mėgiama dirba Šv. Kazimiero ir „Ryto" draugijų pavestą jai darbą. Jaunimas, kur ji pasidarbuodavo kurį laiką, taip ją pamėgdavo, kad skirdavosi su ašaromis.

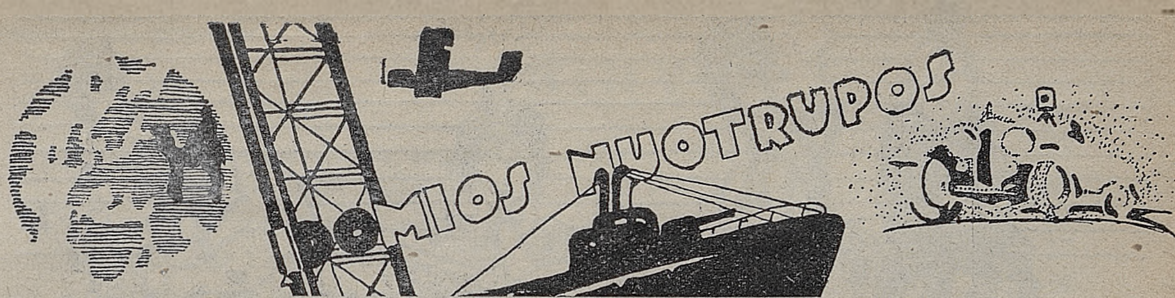
Pablogėjus sveikatai, su širdgela palieka šviesos ištroškusį kaimo jaunimą ir atvyksta pasigydyti Vilniun, bet, deja, pasilieka jame jau amžinai ilsėtis Rasų kapinėse.

A. a. Leopoldas Burokas, veiklus 25 metų jaunuolis, susipratęs Gudelių sodž. (Adutiškio valsč.) lietuvis, Šv. Kaz. D-jos veiklus narys, mirė pereitų metų gruodžio mėn. 21 d.

A. a. Konstantinas Šiulga, Didžiasalio (Tverečiaus valsč.), Šv. Kaz. D-jos skyriaus veiklus ir pavyzdingas 26 m. narys mirė š. m. sausio 19 dieną.

Visi, nuėję amžinojo poilsio, buvo uolūs „Jaunimo Draugo" rėmėjai.

Lai lengva bus jiems tėvynės žemelė ir lai jiems šviečia Amžinoji Šviesa.

AKYS PARODO BŪDĄ

Juodos ir tamsiai pilkos akys rodo karštą užsidegimą meilėje.

Tamsiai mėlynos spalvos akys rodo didelę meilę ir grynumą, bet nedaug protingumo.

Aiškios, šviesiai mėlynos, ramaus, tvirto žvilgsnio akys parodo linksmą, gerą nuotaiką ir nuosaikumą.

Rusvai pilkos su geltonu priemaišu rodo karštą, meilų ir švelnų atsidavimą. Juo tamsesnė gelta, juo karštesnė aistra.

Melsvos su žalsvais dažais ne taip stipriai parodo šiuos pažymius, bet mažas perėjimas žalsvon spalvon akyse bet kokios kitos spalvos yra išminties ir narsumo ženklas.

Žilos ar žalsvai žilos, su gelsvais ar mėlynais šešėliais ir vis besikeičiančiom spalvom akys parodo didelį protingumą, jautrų ir energingą būdą, uolų ir malonų žmogų.

Šviesiai pilkos ar geltonos akys rodo nenuosaikumą; žalios — apgaulingumą.

Akys be jokios ypatingos spalvos rodo būdo lipšnumą, minkštumą, greitą pasidavimą kito įtakai, taip pat šaltumą, savimeiliškumą ir apskritai didelį jausmingumą.

KEISTI ABISINŲ PINIGAI

Abisinija popierinių pinigų neturi. Ten vartojami tiktai sidabriniai, vadinamieji, taleriai ir tamunai. Taleriai turi atitinkamus parašus ir Austrijos karalienės Marijos Teresės atvaizdą. Dauguma minėtų talerių yra kalti daugiau kaip prieš 100 metų. Kiek jų yra apyvartoje, niekas tiksliai nežino. Nei statistikos, nei balansai, nei pinigų kursas ten neturi reikšmės.

Prisižiūrėjus paprastam gyvenimui, vis dėl to galima pastebėti, kad abisinų teleris yra lygus prieškariniui rusų rubliui. Už jį galima nusipirkti porą avinų. Bet, keista, šito pinigo niekas nemėgsta. Mat, jis nežmoniškai didelis. Jo skersmuo turi šešius centimetrus. Dešimtį talerių įsidėjęs į kišenę žmogus jaučia nemažą sunkumą.

Smulkesnis už talerį yra tamunas. Bet kiek tamunų yra talery, sunku pasakyti. Kartais už vieną talerį galima gauti 10 tamunų, o kartais 8 arba 16. Tai priklauso nuo to, kiek tamunų yra apyvartoje. Jeigu yra daugiau, tai ir už talerį duoda daugiau, jei mažiau — mažiau. Žmonės labiau mėgsta tamunus, nes patogesni nešiotis.

BITĖS KARO ŠNIPAI

Vienas vokiečių bitininkas tvirtina, kad bitės jeigu ne geriau, tai bent lygiai taip pat gerai nusimano vietos atžvilgiu, kaip balandžiai. Tuo tvirtinimu remdamasis, jis padarė bandymą pasiųsti į norimą vietą mikroskopinio dydžio žinių, surašytų į nepaprastai mažytį ir lengvą rašomosios medžiagos gabalėlį, priklijuotą medum prie bitės kūno.

Bitininkas galvoja labai teisingai. Bitės gali jaustis labai saugiai — joms nebaisios nei kulkos, nei tankai, nei lėktuvai, už tai jos nėkieno nepastebėtos gali nuskristi į reikiamą vietą. Dėl patogumo bitės galėtų būti nudažomos įvairiomis spalvomis, kad galima būtų iškarto atskirti pagal žinių rūšį. Žinoma, bičių žvalgyba būtų įmanoma tik vasarą.

Tačiau kas apsiims šitą piktą vabzdį mobilizuoti?

SUNKIAUSIAS IR LENGVIAUSIAS

Pasauly yra visokių žmonių: vieni nepaprastai aukšti, antri gigantiško svorio, treti mažučiai—karlikai, ketvirti milžiniškos jėgos ir t.t. Bet daugiausia yra žmonių vidutinių, tai yra tokių, kurių ir ūgis, ir svoris, ir jėga yra proporcingi.

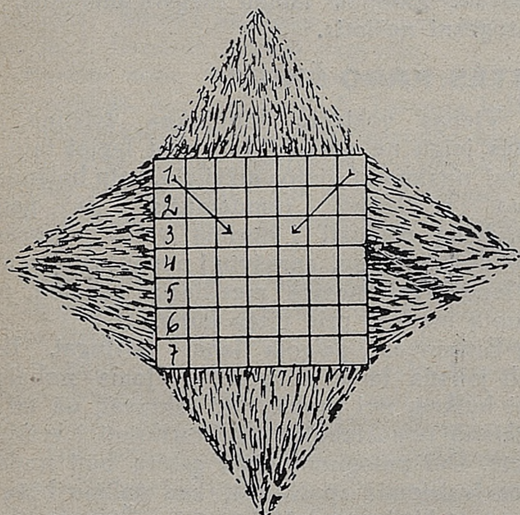
Pats sunkiausias žmogus yra amerikietis Dik Gorrau, kuris sveria 284,5 kg. (18 pūdų). Jis dar jaunas, todėl yra vilties, kad dar pasunkėsiąs. Bet esama ir labai mažo svorio žmonių. Pav., 25 metų amžiaus moteriškė Lija Graf sveria vos tik 15 kg. (beveik 1 pūdą), jos ūgis siekia 67 cm.

MANDŽURIJOS GYVENTOJAI

Tolimuose Rytuose (Azijoje) yra valstybė Mandžurija. 1936 metais sausio mėn. 1 dieną buvo visuotinis gyventojų surašymas. Iš viso yra 32.869.054 gyventojų. Pagal tautybes skirstosi šitaip: 32 milijonai — mandžuriečių, 662 tūkstančiai — korėjų, 76 tūkst. — japonų ir 77 tūkst. — svetimtaučių.

1. KRYŽIAŽODIS

Įrašę į langelius raides, gausime, skaitydami iš kairės dešinėn, septynius žodžius. Jų reikšmės tokios:

1. Lietuvos kunigaikštis.
2. Pakelta vieta.
3. Vyro vardas.
4. Lietuvio gaivintoja.
5. Pinigo vienetas 4 links.
6. Giminingumo laipsnis.
7. Gėralas.

Atsakymą gausime paskaitę kryžmiškai, kaip rodo rodyklės. Tai bus mūsų krašto miesto pavadinimas ir jo atsiradimo veiksmas.

A. Matulevičius 3 t.

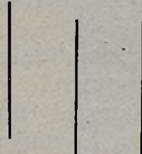
2. UŽDAVINYS

Trys lošikai susitarė sulošti tris partijas. Tas, kuris pralošia, turi duoti savo draugams tiek pinigų, kiek laimėtojas turi. Buvo sulоštos trys partijos ir visi lošikai iš eilės prasilošė. Pabaigę lošti paskaitė ir rado, kad kiekvienas turi 24 auksinus.

Kiek pinigų turėjo kiekvienas prieš lošimą?

Vanagas 2 t.

3. DARBAS SU DEGTUKAIS

Turėdami šešius degtukus, sustatykite juos taip, kad išeitų keturi trikampiai.

Silvestras 2 t.

4. UŽDAVINYS

1, 23, 3, 27, 30, 1, 24 — daržovė.
11, 23, 8, 3, 18, 16, 24 — ūkininko įrankis.
26, 22, 7, 18, 13. 24 — vandens vietovė.
21, 18, 1 — kietos žemės vieta.
20, 1, 19, 1, 24 — gyvenamoji vieta.
1, 29, 13, 20, 1, 24 — naminis gyvulys.

Pirmieji žodžiai duos atsakymą.

P. V. 2 t.

5. KLAUSIMAI IR MĮSLĖS

Kaip nužymėti pasaulio šalis su laikrodėlio pagalba (kur šiaurė, pietūs, rytai, vakarai)?

Pranas 1 t.

a) Dieną, naktį bėga,
niekad neužmiega.

V. Juknevičius 1 t.

b) Keturi trept-trept, daugiau dviejų šimtų šliukšt-šliukšt.

A. Virbyla 1 t.

c) Raudonas šunelis po slenksčiu guli.

P. Kazūra 1 t.

Pastaba: Uždavinių sprendimus prašome siųsti ligi š. m. kovo 5 dienos. Sprendėjams paskirtos gražios dovanos.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5 — 1.
Redaktorius ir leidėjas ANTANAS JUKNEVIČIUS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS.

Pusl.
Kas laisvės netrokšta, tas nevertas jos. — Miltauta 49
Tėvynei. — Jonas Čekauskas 50
Lietuvos atsikėlimas. — St. M. 51
Normanai Lietuvoje. — J. K. 57
Džiaugės ir liūdėjo. — P. Č. Berželis 58
Ekonominiai valstybių santykiai. — Alminas 59
Oi ilgu, man ilgu... — Vincas Kuolaitis 62
Jaunosios kartos uždaviniai. — Vingis 63
Didžiausias turtas — sveikata. — St. Č - lis 64
Laiškas draugui. — L. B-kas 65
Užversta knyga. — Jūratė 65
Kaip rašoma paskaita. — Romuvietis 68
Didvyris Vainpo. — Alfas 70
Neraudok, girele. — Vincas Kuolaitis 71
Nenusimink. — Vincas Kuolaitis 71
Pasaka apie Juozapą ir Benediktą. — Zobarskas 72
Sese, pasimelski už laimę Lietuvos... — Anicetas Šernas 75
Jaunimui. — Jonas Čekauskas 78
Lietuvių raidynas prieš 1.500 metų. — Vl. R. 79
Sesių Talka 80
Pirmoji pareiga. — M. 80
Namų ruoša. — V - tė 81
Mergaičių savigarba. — P. 83
Pleirytė-Puidienė. — m - s. 83
Tautiški drabužiai. — el. 84
Moterys veikia 85
Sportas 86
Pasijuokti sveika 88
Žvilgsnis pasaulin 90
Broliai lietuviai 92
Įdomios nuotrupos 95
Visi sprendžiam 96

Nuo Administracijos

Primename, kad šis numeris yra paskutinis tiems, kurie neatsilygino ir nepranešė kada galės atsilyginti.

Kas iki šių metų kovo 15 d. išsirašys „Jaunimo Draugą“, gaus dar pirmuosius šių metų numerius.

ADMINISTRACIJA.

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Mūsų krašte metams. .	2 auks.
„ „ pusmečiui .	1 auks.
Lietuvos Valstybėje ir kitur metams	1 dol.

→ Kaina 20 sk. ←